

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՎԱԴԵՍԻԱ
ՄՐՎԵՍԻ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ

НАЦИОНАЛЬНАЯ АКАДЕМИЯ НАУК
РЕСПУБЛИКИ АРМЕНИЯ
ИНСТИТУТ ИСКУССТВ

NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES OF
THE REPUBLIC OF ARMENIA
INSTITUTE OF ARTS

КОМИТАС
СОБРАНИЕ СОЧИНЕНИЙ
ТОМ ТРИНАДЦАТЫЙ
МУЗЫКАЛЬНО-ЭТНОГРАФИЧЕСКОЕ
НАСЛЕДИЕ

АРМЯНСКИЕ НАРОДНЫЕ ПЕСНИ
КНИГА ПЯТАЯ
СБОРНИК НАРОДНЫХ ПЕСЕН («ЛАДОВЫЙ»)
Факсимильное издание

Составление и комментарии
Р. Атаяна
Редакция Р. Атаяна, Г. Геодакяна

КОМИТАС
The Complete Works
Volume Thirteen
MUSICAL ETHNOGRAPHIC HERITAGE
ARMENIAN FOLK SONGS
Book 5
'Modal' Collection
Facsimile Edition

Edited by R. Atayan
G. Geodakyan

Издательство «Гитутюн» НАН РА, Ереван
"Gitutyun" Publishers, Yerevan
2004

Կ Ո Մ Ի Տ Ա Ս
ԵՐԿԵՐԻ ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ
ՏԱՄՆԵՐԵՔԵՐՈՐԴ ՀԱՏՈՐ

ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ-ԱԶԳԱԳՐԱԿԱՆ ԺԱՌԱՆԳՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅ
ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՐԳԵՐ
Գիրք Ե

Ժողովրդական երգերի ժողովածու («Չայնակարգային»)
Ֆաքսիմիլային հրատարակություն

Կազմեց և ծանոթագրեց՝
Ռ. Աթայան
Խմբագիրներ՝ Ռ. Աթայան, Գ. Գյոդակյան

ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատարակչություն
Երևան 2004

ԳՏՀ 78(479.25)
ԳՄԻ 85.313(2Հ)
Կ - 685

Հրատարակության ծախսերը հոգացել է Գլենդեյլի (ԱՄՆ)
Լարք երաժշտական ընկերակցությունը, որի համար Արվեստի ինստիտուտը
իր երախտագիտությունն է հայտնում այդ հիմնարկությանը և նրա ղեկավար
պատվարժան պրոֆ. Վաչե Պարսումյանին

*The Institute of Arts expresses deep gratitude
to the Lark Musical Society of Glendale (California, USA)
and its Director, professor Vatsche Barsoumian
for their financial support
to carry out the publication of this volume.*

Կ 4905000000
703(02) -2000
ISBN 5-8080-0592-2

ԳՄԻ 85.313(2Հ)

© ՀՀ ԳԱԱ Արվեստի ինստիտուտ, 2004

ՆԱԽԱՐԱՆ

Կոմիտասի երաժշտաազգագրական ժառանգության ներկա հրապարակումը (գիրք Ե, Երկերի ժողովածու, հատոր Տասներեք) հատկացված է նրա հավաքած և գրառած երգերի Տասներորդ ժողովածուին: Վերջինս կազմված է (ձեռ. քիվ 325) առանձին-առանձին, միայակի, մեկտողանի թերթերից, որտեղ բոլոր երգերը նույն ձևով են գրված. երկնագույն քանաքով, մաքուր, յուրաքանչյուր թերթին՝ մեկ երգ: Գրականության մեջ, սովորաբար, այս 325 բնագիրն, ըստ թերթերի քանակի, նշվել է որպես 236 կամ 237 երգի հավաքածու (թերթերից մեկի վրա մի երկրորդ երգ է փակցված): Իրականում, 232 թերթին 233 երգ է դրոշմված, մնացած թերթերից մեկում երգը կիսատ է թողնված, մյուսները հեղինակի ձեռքով «խտառանված» էջեր են:

Ինչպես հայտնի է, 1906 թ. գարնանից մինչև 1907թ. աշունը, Կոմիտասը Եվրոպայում էր գտնվում: Այստեղ կայացած նրա համերգների ու դասախոսությունների հաջողությունը մի նոր զարկ տվեց երաժշտագետի գեղարվեստական և գիտական հետազոտ գործունեությանը: Էջմիածին վերադառնալով՝ նա անմիջապես ձեռնամուխ եղավ նոր գրառումների և ուսումնասիրությունների: «Այս ամառ մեծ մասամբ մնալու եմ Ս. Եջմիածնում, օգոստոսին միայն կերթամ զանազան գյուղեր, երգեր հավաքելու» (Ս. Բաբայանին գրված 1908թ. հունիսի 2-ի մամակից):

Կարելի է ենթադրել, որ հատկապես հետազոտական նպատակներով կազմված այս ժողովածուն ստեղծվել է հենց այդ շրջանում՝ Կոմիտասի արտասահմանից վերադառնալուց հետո: Դա հաստատվում է նրանով, որ նախորդ՝ «Ազգագրականի» բնագրում (ձեռ. 302), առաջին 9 և վերջին 3 երգն, ինչպես և դրա շարունակությունը հանդիսացող 317 տետրի առաջին 7 երգը (բոլորը զետեղված են նաև 325-ում), այս ժողովածուի նույն երկնագույն քանաքով խազած են: Նշանակում է 325-ը գրելիս 302-ը և 317-ն արդեն եղել են: Միաժամանակ, 325-ում կան երգեր, որոնց խոսքերը 302-ից էլ վաղ գրառված տարբերակներ են (օրինակ՝ «Ամձրևն եկավ շաղպին» երգը «Ցայլու միջին խաղում ես» խոսքերով է): Ուշագրավ է նաև մեղեդիների գրանցման վաղ առանձնահատկությունների (օրինակ՝ ֆորշլագների առատությունը) դրսևորման հանգամանքը:

Թվարկված փաստերից կարելի է եզրակացնել, որ 325 ժողովածուում նոր գրառումների հետ ի մի են բերված նաև հին, վաղ և ավելի վաղ գրառումների մտուցներ, որոնք ըստ երևույթին, անհրաժեշտ են եղել տվյալ ուսումնասիրությունն առաջ տանելու համար:

Ներկա ժողովածուի մասին խոսելիս, առաջ է քաշվում նաև Տասներորդ ժողովածուի և Սահակ Ամատունու հավաքած երգերի ժողովածուի հարաբերության հարցը, որին մասամբ անդրադարձել էինք Կոմիտասի Երկերի ժողովածուի 9-րդ հատորի նախաբանում: Այդ ժողովածուներում շուրջ 60 նույն կամ մնան երգեր կան:

1907թ.-ին Էջմիածնում Իսրայել սարկավազն իր «վերատեսությանք» արդեն տպագրել էր «Քնարիկ ժողովրդական ձայնագրյալ երգերի» Ա տետրակը (27 երգ՝ Ս. Ամատունու ձայնագրությամբ): Կոմիտասը, որ երկարատև րացակայությունից հետո նոր էր վերադարձել Էջմիածին, չէր կարող չնկատել այն, առավել ևս՝ չէր կարող խիստ քննադատաբար չվերաբերվել այդ ապիկար ու անճշակ հրատարակությանն ու իր դժգոհությունը չհայտնել իր նախկին ուսուցչին՝ Ս. Ամատունուն: Ամենայն

¹ Ի դեպ, յուրաքանչյուր տետրակում 27- ական երգ տպագրելով՝ Իսրայել սարկավազը չորս տետրակով կապառեր Ամատունու հավաքած ժողովրդական երգերը: Սարկավազը ծրագրել էր «հրատարակել» նաև Ս. Ամատունու հավաքած «ազգային» երգերը: Բարեբախտաբար, գործն ընդհատվեց մեկ տետրակի տպագրությամբ:

հավանականությամբ, այս պատճառով Ս. Ամատունին իր քննզիբը տվել է Կոմիտասին՝ ծանոթանալու, գուցե խմբագրելու կամ կարծիքն ինձնալու (թե ինչպես պետք էր խմբագրել ժողովածուն՝ հրատարակման պատրաստելու համար): Ամատունու քննազուտն Կոմիտասն ինքը խմբագրական մի քանի զգույշ ուղղումներ է արել մատիտով. մասնավորապես նշելով գրառումներում տեղ գտած ռիթմական ցավալի վրիպումները: Ամհավանական չէ նաև ենթադրել, որ համեմատելով իր ունեցածների հետ և ելնելով իր նոր կազմվող ժողովածուի գիտական մասնավոր խնդիրներից՝ Կոմիտասը Ս. Ամատունու ժողովածուից (պետք է համոզված լինել՝ նրա քույրտվություն կամ՝ առաջարկով իսկ) մի շարք երգեր ներառած լինի իր ժողովածուի մեջ: Բայց մույթքան ամհավանական չէ և այն, որ Ս. Ամատունին իր կամ հենց Կոմիտասի առաջարկով մի շարք երգեր ինքն երգած լինի Կոմիտասի համար և վերջինս դրանք ներուվի գրառած լինի:

Կոմիտասյան ներկա ժողովածուն, մեղեդիների շարադրման առումով, կարևոր ներդրումներ է պարտնակելու. դրանք գրված են առանց տակտաբաժանման, քայց մետրերը և, ամերաժեշտ դեպքերում, երգի սկզբնական տակտում հնչյունների մետրական տեղը, ինչպես և՛ խառը չափերի դեպքում պարզ տակտերի տեղերը նշված են: Բացի դրանից, եղանակները ըստ քանատեղծական խոսքի շարահյուսական միավորների տողատված են, հատուկ ուշադրություն է դարձված կրկնակների և քուն երգի մեջ հնչող կրկնակային քացականչությունների առանձնացմանը: Եղանակների նշված չափերը հաճախ անդրադարձնում են նաև դրանց շարահյուսական տարրերի մասնատումը: Այդ բոլորից քացի, ամեն մի երգի կողքին եվրոպական նոտաներով դուրս է բերված (դարձյալ տողատվում) եղանակի ռիթմական կմախքը...

Նման շարադրումից հասկացվում է, որ ժողովածուն հատկացված է եղել հայ գեղջկական երգի՝ առնվազն ռիթմա-մետրային կազմակերպման, և այդ առումով՝ մեղեդու և քանատեղծական խոսքի հարաբերության քննդոշ երևույթների հետազոտմանը: Այսպիսի հետազոտություն Կոմիտասն, իրոք, ձեռնարկել էր, որը կազմել է նրա «Հայ ժողովրդական երաժշտություն» ընդարձակ ու հիմնավոր աշխատության բաժիններից մեկը:

Նույն ժողովածուում (այն վիճակով, ինչ մեզ է հասել) կա մի համեմուկային համգամանք. երգերից մի քանիսն ունեն տեղավայրի հղում, մեծ մասը՝ ոչ: Մեր ուսումնասիրությունից պարզվեց, որ պատճառն այն չէ, թե ժամանակին Կոմիտասն իր մտտ չի նշել այդ տեղանունների մեծ մասը, այլ այն, որ տվյալ ժողովածուում գործը պարզապես ավարտին հասցված չի եղել: Որ ժողովածուի աշխատանքն, իրոք, լիովին ավարտված չէր, երևում է նաև նրանից, որ հեղինակն սկսել է մույնատիպ թերթերի վրա և մույնպիսի քանաքով առանձին գրանցել երգերի խոսքերը (ձեռ. 726) և չի վերջացրել: Կիսատ է մնացել նաև որոշակիորեն այս ժողովածուին հատկացված երգերից մեկի՝ «Հողալ յար քան» երգի գրությունը (քայց արդյոք դա մախատեսված վերջին երգն է եղել):

Վերջապես, ժողովածուի որպիսության հետ կապված մի այլ համգամանք և՛ ի՞նչ դասավորությամբ են մեզ հասել եղած երգերը:

Նման վերլուծական քննության ժողովածուում առանձնահատուկ նշանակություն պետք է ունենար երգերի համակարգումը, դրանց խմբավորումն ըստ առանձին տեսակների և խմբերի հաջորդականությունը, ինչն արդեն որոշակի պատկերացում կտար հեղինակի հետազոտական ծրագրի մասին: Ցավոք, այդ ժողովածուի երկարատև, քափառական կյանքի ընթացքում՝ Էջմիածին-Պոլիս-Փարիզ-Պոլիս-Էջմիածին-Երևան, երգերի դասակարգման հեղինակային հաջորդականությունը հիմնովին խառնվել է: Ընչու է, մինչև ժողովածուի Հայաստան վերադառնալը, հնարավոր կորստից զերծ պահելու նպատակով՝ թերթերը համարակալվել են, և այդ

արել են, ինչո՞ւ չէ, ամենատրամաբանական թվացող հաջորդականությամբ: Այգրում դրել են տեղավայրի նշում ունեցողները՝ տեղավայրերի այբբենական կարգով, Ախալցխայից մինչև Օշական: Այդուհանդերձ, հեղինակային դասակարգումից ինչ-ինչ «կղզյակներ» ակամա պահպանվել են, օրինակ 46-47, 88-90, 117-120, 127-130, 157-165, 178-182 էջերը: Ահա այս «կղզյակները» փոքր-ինչ պատկերացում են տալիս երգերի մախնական դասավորության մասին: Խնդիրը որոշ չափով պարզաբանում են մաս քննազրում պահպանված հեղինակային մատիտագիր այն նշումները, որ ըստ երաժշտական մախադատությունների՝ եղանակների մեղեդիական պարագծերին են վերաբերում:

Կոմիտասի Տասներորդ ժողովածուի անավարտվածությունն ու մեզ հասած քննազրի վիճակի անբավարարությունը փաստելով՝ մենք քննվ նպատակ չունենք փոքր-ինչ թերագնահատել ժողովածուն: Անկախ անավարտ և թերի վիճակից և նույնիսկ անկախ գիտական կոնկրետ նպատակադրումից, ինչի համար կազմված է, ժողովածուն հայ գեղջուկ երաժշտության և Կոմիտասի ազգագրական ժառանգության մի արժանավոր հատված է մերկայացնում սերունդներին: Այստեղ չկան ասերգային կամ ընդհանրապես ազատ դիֆուլ ու մտորով կատարվող երգեր, ինչպիսին, օրինակ, հռոտվելներն են: Ըստ երևույթին, այդպիսիք երաժշտագետի տվյալ ուսումնասիրության սահմաններից դուրս են եղել, որի մասին ակնարկվում է աշխատության մեջ: Քայքայ ժողովածուի ժամրային պարունակությունը քակվակամին հարուստ է: Նրանում, ինչպես ասացինք, կան հեղինակի այլ ժողովածուներից քաղված նմուշներ ևս (ի դեպ, մեծ մասամբ՝ շահեկան տարբերակներ): Շատ են մաս մեղեդիական տարբեր տեսակներ ներկայացնող բարձրարժեք երգերը, որոնք միայն այս գրառումով են հայտնի մեզ:

Ընդհանուր առմամբ, այս ժողովածուն առանձնանում է եղանակների ելևջի ու դիֆուլի զրանցման խոր բծախնդրությամբ, հարուստ պատկերացում է ստեղծում մաս հայ գեղջուկ երգի առանձին արտահայտչամիջոցների մասին՝ մասնավորապես ձայնակարգերի ու դրանց զուգակց համադրությունների առումով: Պետք է ասել, որ ժողովրդական երգի ձևակազմական օրինաչափությունների (մեղեդիների տողատված պատկերումն ու ձայնակարգային համակարգումը) կոմիտասյան որոնումները, և այդ առումով նրա կիրառած բուն մեթոդներն իր ժամանակի հանընդհանուր երաժշտական ֆուլկլորագիտության մեջ մեծավ մասամբ նորություն էին: Ուստի, թե՛ ներկա ժողովածուն, և թե՛ դրա հիման վրա ստեղծված Կոմիտասի համապատասխան աշխատությունները, ընդհանուր ֆուլկլորագիտության տվյալ ոլորտի զարգացման ընթացքի ուսումնասիրության համար ևս էական են²:

Վերադառնալով Տասներորդ ժողովածուի արժանիքներին, նշենք, որ այն բացառիկ է մաս Կոմիտասի *վայելչագրության*ը. «Սփյուռք» լրագրի արտահայտությամբ՝ *«մարգարիտի պես շաղ տված գիրեր»*:

Ժողովրդական երգերի այստեղ կիրառված այդ *վերլուծական գրությունը* և *համակարգումը*, ինչպես և հիշատակված բացառիկ վայելչագրությունը նկատի ունենալով՝ նպատակահարմար գտանք մերկա ժողովածուն ամբողջապես

² Ցավով, հիշյալ աշխատությունը ամբողջովին ավարտուն տեսքով դեռ չի հայտնաբերվել: 1938-ին Փարիզում Ա. Չուբանյանն այն տպագրել է սևագրից՝ առանց երաժշտական լրիվ օրինակների: Կոմիտասի երկերի ժողովածուի համապատասխան հատորում այդ նյութը կտպագրվի հնարավորինս լիարժեք վիճակում և մանրամասն բնութագրությամբ: Առայժմ նշենք միայն, որ դա հայ գեղջուկական մեղեդիների մետրիկայի, դիֆուլիայի և մասամբ՝ շարահյուսության (խոսքային տեսքի) հետ ունեցած հարաբերության հետ կապված) յուրատեսակ *վիճակագրական-հաշվարկային* ուսումնասիրություն է, ուր շոշափվում է մաս մեղեդիների *ներվանկային* եղանակավորման երևույթը, որը հայ գեղջուկ երգերում պարունակվող առատ ու գեղեցիկ եղանակավորության կամ պարզապես երգայնության (ի տարբերություն պարայնությունից և ասերգայնությունից) մի կարևոր տարրն է:

երատարակել *Ֆարսիմիլե* եղանակով՝ հայկական նոտաներ չիմացողների համար յուրաքանչյուր երգի տակ ավելացնելով դրանց եվրոպական նոտագրության փոխադրումը: Անշուշտ, երգերը որևէ ձևով համակարգված վերադասավորելու ամերաթիշտություն ծագեց:

Պայմանականորեն ըմտրված նոր դասակարգման մեջ աշխատեցինք հնարավորին չափ հարազատ մնալ հեղինակի ենթադրյալ սկզբունքին: Հաջորդ մոտեցումն այն է, որ գլխավոր չափանիշ ըմտրելով եղանակների ձայնակարգային դրությունը՝ միաձայնակարգ եղանակները դասավորեցինք ըստ հիմնահնչյունների և, դրանց սահմաններում՝ ըստ ձայնակարգի օժանդակ հենակետերի («դիմող հնչյուն»): Իսկ փոփոխվող ձայնակարգով («զարտուղություն» պարունակող) եղանակներն ըստ այդ փոփոխությունների, փաստորեն ըստ փոփոխվող հիմնահնչյունների տարածքային հետավորության: Այս սկզբունքով դասավորությունը նկատի ունենալով՝ ներկա ժողովածուն պայմանականորեն կարելի է բնութագրել որպես «ձայնակարգերով դասավորված երգերի ժողովածու»:

Հնարավորության սահմաններում, նկատի ենք առել նաև եղանակների բուն հնչյունակազմը (ձայնակարգի աստիճանների ներգրավման հերթականությունը) և դրանցով գոյացող մեղեդիական ելևջային ինչ-ինչ կազմավորումները՝ հատկապես եղանակների սկզբնավորությունները (մոտավորապես այն, ինչը ներառվում է *ձայնեղանակային* արվեստի քննազավառը):

Թեև նման համակարգումը (մամրամասնությունները տե՛ս «Թովանդակության» մեջ) ներկա ժողովածուի երգերի ոչ քազմակոդմանի, ոչ էլ միակողմանի վերլուծություն ներկայացնելու հավակնություն չունի, այնուամենայնիվ, թեկուզ և այդ պայմանական ձևով վերադասավորված վիճակում, գործնականորեն ավելի պարզ ու ամբողջական է պատկերում ժողովածուի պարունակությունը՝ տվյալ գեղջկական երգերի կոմպոզիցիոն հատկանիշների տեսակետից:

Հատորին կցված է «Ծանոթագրություններ և վերլուծական դիտողություններ» բաժինը, որտեղ, մասնավորապես, տեղեկություններ են տրված նաև նույն երգերի այն տարբերակների վերաբերյալ, որոնք գտնվում են երաժշտագետի այլ ժողովածուներում՝ Կոմիտաս, Երկերի ժողովածու, 9, 10, 11, 12-րդ հատորներում: Ժողովածուն երատարակվում է առաջին անգամ:

Ռ. ԱԹԱՅԱՆ

ПРЕДИСЛОВИЕ

Настоящая публикация музыкально-этнографического наследия Комитаса (книга пятая, Собрание сочинений, том тринадцатый) представлена Десятым сборнику собранных и записанных им песен. Сборник этот (рукопись под номером 325) состоит из отдельных, одинаковых по размеру, разнолинейных (однолинейных) страниц. Все песни записаны единообразно – синими чернилами, начисто, на каждой странице по одной песне. Сборник содержит 233 песни.

Как известно, с весны 1906 г. и до осени 1907 г. Комитас находился в Европе. Состоявшиеся здесь его концерты и доклады, прошедшие с большим успехом, несомненно явились новым стимулом для его дальнейшей художественной и научной деятельности. Вернувшись в Эчмиадзин, он сразу же включился в работу над новыми записями и исследованиями. «Этим летом я, большей частью, останусь в Эчмиадзине и только в августе отправлюсь в разные деревни собирать песни» (из письма к М.Бабаян от 2-го июня 1908 г.).

Можно предположить, что данный сборник, направленный, в основном, на решение исследовательских задач, хотя и не датирован, но явно был создан именно в этот период – после возвращения Комитаса из-за границы. Это подтверждается тем, что в первоисточнике предыдущего «Этнографического сборника» (рукопись 302) первые 9 песен и последние 3 песни, а также в представляющей его продолжение тетради 317 первые 7 песен (все они помещены им также в данном сборнике, т.е. в рукописи 325) перечеркнуты теми же синими чернилами. Это означает, что когда создавалась рукопись 325, рукописи 302 и 317 уже существовали. В то же время, в рукописи 325 есть песни, поэтические тексты которых представляют более ранние варианты, чем записи из рукописи 302 (например, песня «Мелкий дождик моросит» здесь имеет другие слова «Ты танцуешь в хороводе»). Примечательно также, что здесь проявляются ранние особенности записи мелодий (например, обилие форшлагов).

На основе перечисленных фактов можно заключить, что в сборнике 325 наряду с новыми записями собраны воедино также образцы старых, ранних и еще более ранних записей, которые, по-видимому, были необходимы для осуществления задуманного исследования.

Данный сборник Комитаса в смысле изложения мелодий содержит важные нововведения – они записаны без тактирования, но метры и, в случае необходимости, метрическое место звуков в начальном такте песни, а также при смешанных метрах границы простых тактов отмечены. Кроме того, мелодии сегментированы согласно синтаксическим единицам поэтического текста, особое внимание уделено выделению припевов и отдельных припевных восклицаний, имеющих в основном тексте. Отмеченные метры мелодий часто отражают также и деление на синтаксические элементы. Кроме всего этого,

рядом с записью каждой песни европейскими нотами выписан (также сегментированно) ритмический остов мелодии...

При таком изложении становится понятным, что сборник предназначался по меньшей мере для исследования метро-ритмической организации армянской крестьянской песни и, в этом аспекте, характерных проявлений соотношения мелодии и поэтического слова. Комитас, действительно, позже предпринял такое исследование, которое составило один из разделов его капитального труда «Армянская народная музыка».

В подобном сборнике аналитического характера особое значение должны были иметь систематизация песен, их группировка по отдельным типам, последовательность групп, что уже дало бы определенное представление об исследовательских замыслах автора. К сожалению, в результате длительных «скитаний» этого сборника — Эчмиадзин — Константинополь — Париж — Константинополь — Эчмиадзин — Ереван — авторская последовательность в систематизации сборника основательно нарушилась. Правда, до возвращения сборника в Армению, в целях предотвращения возможных потерь листки были пронумерованы, и это было сделано в кажущейся наиболее логичной последовательности. Сначала поставили песни, имеющие указание местности, в алфавитном порядке — от Ахалциха до Ошакана. Тем не менее, от авторской систематизации все же сохранились какие-то «островки», например страницы 46-47, 88-90, 117-120, 127-130, 157-165, 178-182. Эти островки в какой-то степени дают представление о первичном расположении песен. Проблему несколько проясняют также сохранившиеся в рукописи авторские карандашные ремарки, которые относятся к мелодическому контуру музыкальных предложений.

Независимо от состояния и даже от поставленной конкретной научной цели, для которой он был составлен, сборник этот представляет важную часть армянской крестьянской музыки и этнографического наследия Комитаса. Здесь нет речитативных или вообще исполняемых со свободным ритмом и метром песен, таких как, например, оровелы (пахотные песни). По-видимому таковые были вне границ данного исследования, о чем намекается в работе. Однако жанровый состав сборника, в целом, довольно богат. В нем, как было сказано выше, есть также образцы, взятые из других сборников автора (кстати, большей частью — поучительные варианты). Здесь много также ценнейших песен, представляющих различные мелодические типы, которые известны нам лишь в данной записи.

В целом, данный сборник выделяется педантичной точностью записи мелодии и ритма песен, дает также богатое представление об отдельных выразительных средствах армянской крестьянской песни, в частности, в смысле ладов и их красочных сопоставлений. Следует отметить, что комитасовские поиски формообразующих закономерностей народной песни и на этом пути использованные им методы (представление мелодий в сегментации и в их ладовой систематизации) были большей частью новшествами во всеобщей музыкальной фольклористике своего времени. Поэтому как данный сборник,

так и созданные Комитасом на его основе соответствующие исследования также весьма существенны для изучения пути развития данной сферы общей фольклористики.

Возвращаясь к достоинствам Десятого сборника, отметим, что он представляет исключительный образец комитасовской *каллиграфии*. По выражению газеты «Спюрк» («Диаспора») – «письмена словно жемчуга на строке».

Учитывая примененные здесь аналитическую запись и научную систематизацию, а также упомянутую исключительную каллиграфичность почерка Комитаса, мы сочли целесообразным данный сборник целиком издать *факсимильным* способом, прибавляя под каждой песней для незнающих армянскую нотопись их транскрипцию на европейские ноты.³ Безусловно, возникла необходимость перерасположить песни, как-то систематизировав их.

В новой, условно выбранной систематизации мы постарались по возможности остаться верными предполагаемому принципу автора, а именно выбрав в качестве главного критерия ладовое проявление мелодий: *одноладовые* мелодии расположили по признаку основного тона, а внутри групп – по побочным опорам, а мелодии с меняющимся ладом – по типу этих модуляций. Учитывая систематизацию по такому принципу, настоящий сборник условно можно охарактеризовать как «сборник с расположением песен по ладам».

Хотя подобная систематизация (подробности см. в «Содержании») не претендует на представление ни многостороннего, ни одностороннего анализа песен данного сборника, тем не менее, даже в этом, условно перерасположенном виде, практически более ясно и целостно демонстрируется содержание сборника с точки зрения композиционных признаков представленных крестьянских песен (порядок страниц дошедшей до нас рукописи 325 отмечен в Содержании цифрами, взятыми в круглые скобки).

К данному тому приложен раздел «Комментарии и аналитические замечания», где, в частности, даны подробные сведения также о тех вариантах этих же песен, которые находятся в других сборниках ученого (Комитас, Собрание сочинений, 9, 10, 11 и 12-ый тома). Сборник издается впервые.

Р. А т а я н

³ Об особенностях новой армянской нотной системы см. Х.С. Кушарев, Вопросы истории и теории армянской монодической музыки, Ленинград, 1958, стр. 351-356.

P R E F A C E

The present publication of Komitas's musical-ethnographic heritage (Book Five, Collection of Works, Volume Thirteen) includes the Tenth Collection of songs gathered and recorded by him. This collection (Manuscript no. 325) consists of loose lined pages of the same size. All the songs are written in the same way: in blue ink, cleanly, one song on each page. The collection includes 233 songs.

As is known, Komitas was in Europe from the spring of 1906 to the autumn of 1907. Greatly successful concerts and lectures given there, no doubt, became a new incentive for his further artistic and scientific activities. Coming back to Echmiadzin, he immediately took up the work on new recordings and studies. "This summer, I shall mostly stay in Echmiadzin and, only in August, I shall set off to different villages to gather songs" (from a letter to M. Babayan, dated June 2, 1908).

It may be assumed that the present collection, mainly academic in nature, though not dated, was obviously created in this very period, after Komitas returned from abroad. This is confirmed by the fact that, in the primary source of the previous "Ethnographic Collection" (Manuscript no. 302), the first nine and the last three songs, as well as the first seven songs in Copy-book no. 317 that continues Manuscript no. 302 (all of them are also placed by him in the present collection, i.e. Manuscript no. 325) are crossed out with the same blue ink. This means that, when Manuscript no. 325 was being created, Manuscripts nos. 302 and 317 had already existed. At the same time, Manuscript no. 325 contains songs, the lyrics of which present earlier versions than the records in Manuscript no. 302 (for instance, the song "It is drizzling" has other words: "You are dancing a round dance"). It is also remarkable that early features of recording a melody are found here (for instance, the abundance of grace-notes).

On the basis of these facts, one may conclude that, together with new records, Manuscript no. 325 gathers up specimens of old, early and even earlier records as well, which were, perhaps, necessary to carry out the intended research.

Komitas's present collection contains important innovations in the sense of reproducing melodies: they are written down without measuring; however, metres and, if necessary, the metric place of sounds in the initial measure of the song and the limits of simple measures at mixed metres, are marked. In addition, the melodies are segmented according to syntactical units of the lyrics; a special consideration is given to singing out refrains and separate refrain exclamations in the main text. The marked metres of melodies often reflect the division into syntactical elements as well. In addition to all this, with the recording of each song in European notation, the rhythmic frame of the melody (also segmented) is written out.

In such reproduction, it becomes clear that the collection was intended at least to study the metric-rhythmical organization of the Armenian peasant song and the characteristic manifestations of melody and poetic word correlation, in this aspect. Komitas, indeed, had undertaken such research, which comprised one of the sections in his capital work "Armenian Folk Music".

In such a collection of analytical nature, of special significance should have been the systematization of songs, their grouping by individual types, sequence of groups, which might already have given a definite idea on the author's research intentions. Unfortunately, as a result of long "wanderings" of this collection (Echmiadzin-Constantinople-Paris-Constantinople-Echmiadzin-Yerevan), the author's sequence in systematizing the collection was substantially destroyed. It is true that, before the collection travelled back to Armenia, the pages were numerated to prevent the danger of possible loss, and this was done in the seemingly most logical sequence. Songs that had the mention of location were placed at the beginning, in an alphabetical order, from Akhaltsikha to Oshakan. However, several "islets" of the author's systematization have been preserved, as pages 46-47, 88-90, 117-120, 127-130, 157-165, 178-182. These islets, to some extent, give an idea on the initial arrangement of the songs. The problem is somewhat clarified as well by the author's pencil remarks preserved in the manuscript, which refer to the melodic outline of musical sentences.

This collection presents an important part of Armenian folk music and Komitas's ethnographic heritage, irrespective of its state and even the particular scientific goal for which it was compiled. Here, there are no songs with a recitative or generally performed in a free rhythm and metre, as for instance, *horovels* (plough songs). Apparently such songs were beyond the scope of that study, which is hinted at in the work. However, the genre composition of the collection is, on the whole, quite rich. As mentioned above, it also contains specimens taken from other collections by the author (mostly didactic versions). There are also most valuable songs here that present various melodic types, which are known to us only in the given recording.

On the whole, the present collection is notable for a pedantic accuracy of recording the melody and rhythm of the songs; it also gives a rich insight into separate expressive means of Armenian peasant songs, particularly in terms of modes and their colourful correlations. It should be noted that Komitas's quest for form-building regularities of folk songs and methods used by him on this path (presenting melodies in segmentation and in their modal systematization) were mostly innovations in the study of general musical folklore of his time. That is why, the present collection, as well as Komitas's research based on it, is also quite essential to examine the development of this field of general folklore.

Returning to the merits of the Tenth Collection, let us note that it presents an exceptional example of Komitas's *calligraphy*. As newspaper *Spyurk (Diaspora)* put it, "they are characters like pearls on a line".

Taking into account the analytical record and the scientific systematization applied here, as well as the mentioned exceptional calligraphic nature of Komitas's handwriting, we considered it purposeful to publish the present collection in facsimile, adding under each song European notation transcribed from Armenian

notation for those who are not familiar with it.⁴ Certainly, there was a need to rearrange the songs, systematizing them anew.

In the new conditional systematization, we tried, wherever possible, to remain faithful to the author's assumed principle, namely, having chosen the modal manifestations of melodies as a main criterion: *single mode* melodies have been arranged according to the basic tone feature, whereas within a group they are arranged according to side supports, while melodies with changing tones are presented according to the type of these modulations. Taking into consideration the systematization on such a principle, the present collection may conditionally be characterized as "a collection with the arrangement of songs according to their modes".

Such a systematization (see the *Contents* for details) does not claim to present either the multi-faceted or one-sided analysis of the songs in this collection; however, even in this, conditionally arranged form, the contents of the collection is demonstrated practically more clearly and integrally from the viewpoint of compositional features of the present peasant songs (the order of pages in the Manuscript no. 325 that has come down to us is given in the *Contents* in numbers, taken into round brackets).

The present volume has a section "Comments and Analytical Remarks", where detailed data on the versions of the songs found in other collections by the scholar are given, in particular (Komitas, Collected Works, vols. 9, 10, 11 and 12). The collection has been published for the first time.

R. Atayan

---

⁴ On the features of the new Armenian notation system see Kh.S. Kushnaryov, *Woprosy istorii i teorii arмянской monodicheskoy muzyki* (Questions in the History and Theory of Armenian Monodic Music), Leningrad, 1958, pp. 351-356.

1. ԷՍ ՅԱՆԸ ՈՒԼՔԻ

2
4

ԲԲ Բ Է
 հոտ-նուց ուղ-ի. ԼԼ Է Է Է Է

Է
 հոտ-նուց ուղ-ի. ԼԼ Է

ԲԲ Բ Է
 հոտ-նուց ուղ-ի. ԼԼ Է

Է
 հոտ-նուց ուղ-ի. ԼԼ Է

[Աշխարհ. Vivace]

tu ja - նը ուղ - թի.
 ե՛ս յա - նը ուղ - թի.
 քաղ - թը քաղ - թը կառ - նը.
 հա - զի - նը ինչ - թի.

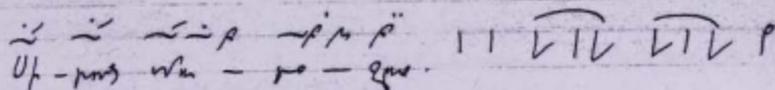
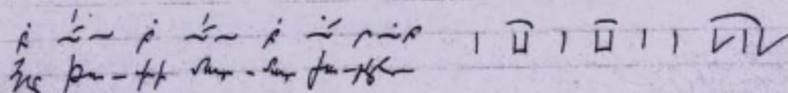
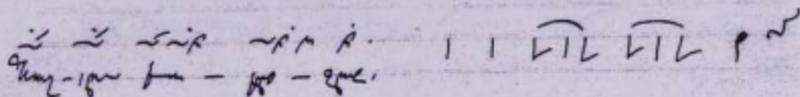
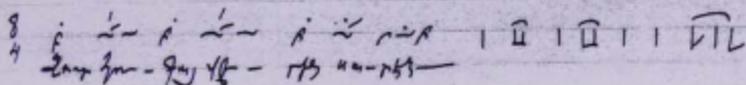
2. ԷՍ ՅԱՆԸ ՈՒՆԷԻ

Handwritten musical notation on four staves. Each staff begins with a time signature of 3/4. The notation includes rhythmic markings (accents, slurs) and lyrics in Armenian script. The lyrics are: Ես յան - ճա - ճա - ճա, Ես յան - ճա - ճա - ճա, Ես յան - ճա - ճա - ճա, Ես յան - ճա - ճա - ճա.

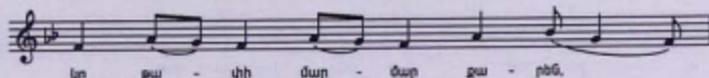
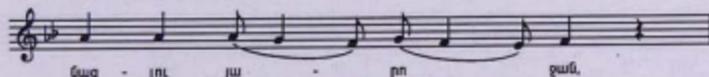
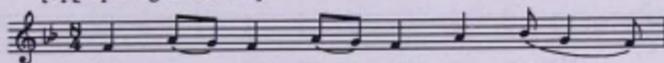
[Աշխարհ. Vivace]

Printed musical notation for a four-part vocal setting. The music is in 4/4 time and features four staves with lyrics in Armenian script. The lyrics are: Ես յան - ճա - ճա - ճա, Ես յան - ճա - ճա - ճա, Ես յան - ճա - ճա - ճա, Ես յան - ճա - ճա - ճա.

3. ԶՈՒՐ ԿՈՒԳԱ ՎԵՐԻՆ ՄԱՐԵՆ

[Միջակ, Allegretto. Faceto]

4. ՋՈՒՐ ԿՈՒԳԱ ՎԵՐԻՆ ՄԱՐԵՆ

12
4

Ջուր խո-ղար-ի-կն առ-րեմ-

Գառ-լու-խա-ր-ի-կն զա-րեմ.

Գա-լու-խա-ր-ի-կն զա-րեմ զա-րեմ-

Գա-լու-խա-ր-ի-կն զա-րեմ.

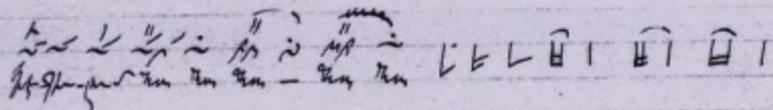
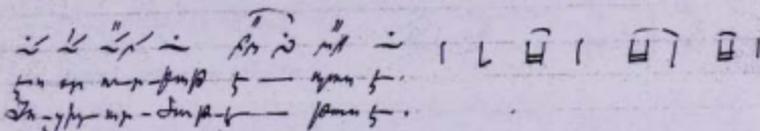
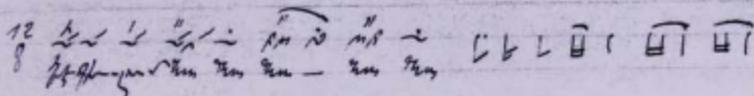
[Միջակ, Allegretto, Faceto]

Ջուր կու - գա վե - րին սա - րեն,
 Գառ - լու խա - րի զա - րեմ,
 կը քա - վի մար - մար քա - րեն,
 սի - րուն Սա - րի զա - րեմ:

7. ԳԵ, ԳՅՈՒԼՈՒՄ, ՆԱ, ՆԱ

[Կախում տեմպ. Tempo giusto]

ԳՅՈՒԼՈՒՄ, ՆԱ, ՆԱ, ՆԱ, ՆԱ, ՆԱ, ՆԱ, ՆԱ,

tu or ուր - քաթ t պասս t
ծո ցիդ ար - ծա բե քասս t

ԳՅՈՒԼՈՒՄ, ՆԱ, ՆԱ, ՆԱ, ՆԱ, ՆԱ, ՆԱ:

8. ԹՄԱՔ ՏԱՆԵՒՆ, ՏԱՆԵՒՆ.

Handwritten musical notation with lyrics in Armenian and rhythmic symbols. The notation includes notes, rests, and rhythmic values (e.g., 1/2, 1/4, 3/4, 1/8) above the notes. The lyrics are written below the notes. To the right of each line are rhythmic symbols: 7 7 7 7 7 7 7 7, 1 2 3 4 5 6 7, 7 7 7 7 7 7 7 7, and 7 7 7 7 7 7 7 7.

[Հարիսալոր. Moderato]

Ջիտայգիտ

Printed musical score for voice and piano. The score is in 2/4 time and consists of four staves. The lyrics are written below the notes.

Թագ տա - նե - ին, տա - նե - ին,
 ա - զ տեր - տեր ա - նե - ին.
 բաբ տա - նե - ին, տա - նե - ին,
 ճան - ճը դա - մար - մա ա - նե - ին:

9. ՇԱՌԻ ՏԱԿԻՆ ԿԱՐ ԿԱՆԵՄ

6
4

Շառ-տ ա-կին կար-կանե-մ
 Սի-րան խ-րիկ կար-կանե-մ

[Միջակ-Չափավոր. Allegretto]

Շա - տի տա - կին կար կա - նեմ,
 սի - րան խ - ռիկ կար կա - նեմ:

10. ԱՐՈՒԹԸ ԳՆԱՅ ԳԵՂԱՆԸ

Ա-րու-ծը գ-նայ գ-ղա-նը
 Գ-նայ գ-ղա-նը Գ-ղա-նը
 Գ-ղա-նը Գ-ղա-նը Գ-ղա-նը
 Գ-ղա-նը Գ-ղա-նը Գ-ղա-նը

[Կատակերով. Scherzando]

Allegretto

Ա - ռու - թը գը - նայ գը - ղա - նը,
 Գ - ղա - նը Գ - ղա - նը Գ - ղա - նը

ղըճըր մա - դա - զան, մա - դա - զան,
ղըճըր մա - դա - զան, մա - դա - զան:

11. ԷՍ ՕՐ ՈՒՐԱՄԹ Ի ՊԱՍ Ի

4
4 Էս օր ուրա - մա - թի պաս Ի,

Էս - օր, զըն - զը, զըն - զը, րե - հե, զան:

[Չափավոր. Allegretto]

Ռեպրտիցյա

Էս օր ուր - քա - թի պաս Ի,
րե - հե, զըն - զը, զըն - զը, րե - հե, զան:

12. ՄԵՐ ԹԱԳՎՈՐՆ ԷՐ ԽԱՉ

6
4

Մեր քաղ - վորն էր խաչ

[Հանդարտ. Sostenuato]

Մեր քաղ - վորն էր խաչ

Մեր քաղ - վորն էր խաչ

ժի - ունն էր երե - ղեն.

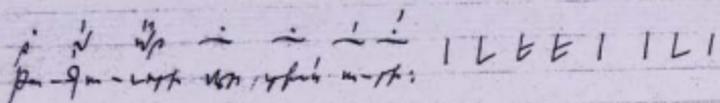
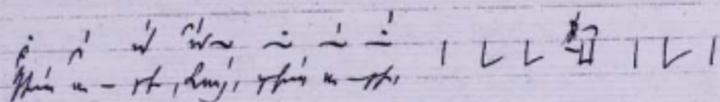
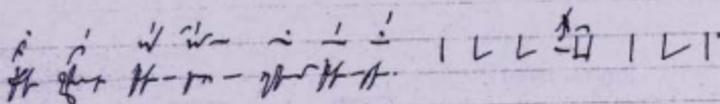
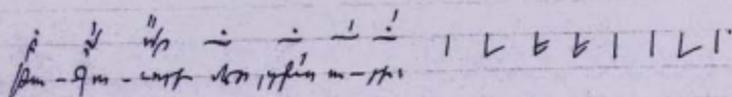
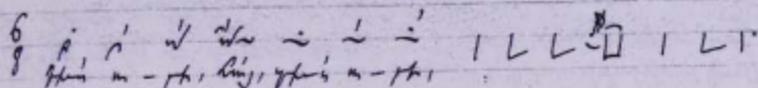
քաղ - վորն էր վն - ղեն:

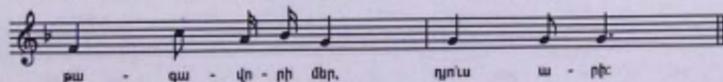
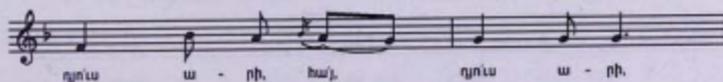
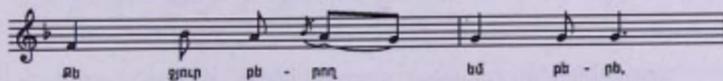
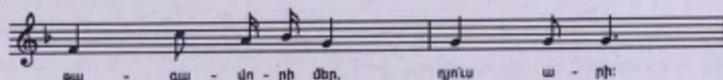
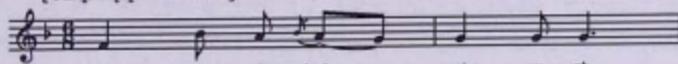

18. ԴՅՈՒՄ ԱՐԻ

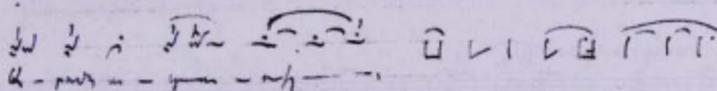
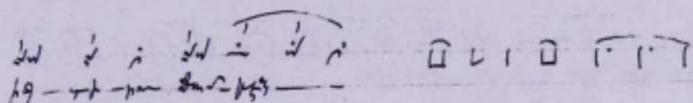
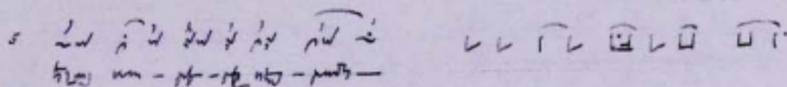
[Չափավոր. Moderato]

Քչրուհիք

21. ԵՆԱ ՍԱՐԵՐԸ

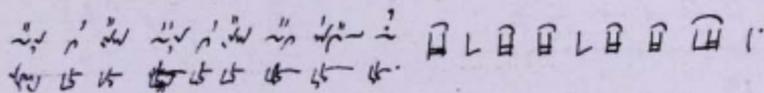
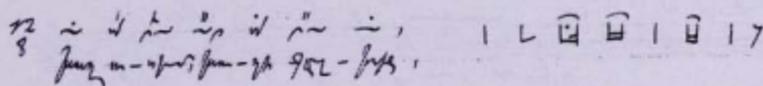

[Շորում. Lento] Յգոյց

Ենա սարերը սարերը սարերը սարերը

ճամբները անտառները անտառները անտառները

22. ԽԱՂ ՍԱԵՄ

[Միջակ-Չափավոր. Allegro moderato] Գրություն, Արտադրություն, Արտադրություն

Խաղ սաեմ Խաղ սաեմ Խաղ սաեմ Խաղ սաեմ

վայելելու և և և և և և և և և և

27. ԳԱՐՈՒՆ Ա

$\frac{12}{4}$

$\frac{6}{4}$

$\frac{4}{2}$

[Չափավոր-Միջակ. Sostenuto]

Բրդեպուրե

Գա - ռուն ա ծուն ա ա - ռել,
 վա՛յ լե, լե, վա՛յ լե, լե, վա՛յ լե, լե, լե:

28. ԱՄԱՆ ՅԱՐՈ

$\frac{6}{4}$

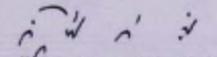
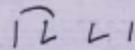
[Չափավոր-Միջակ. Sostenuto]

Ա - ման, յա - ռո, ջու սալ - դեն,
 սա - ռը կեր - բան ջու դար - դեն:

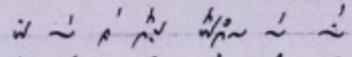
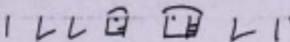

31. ՄԱՐԱԼՈ

6
8

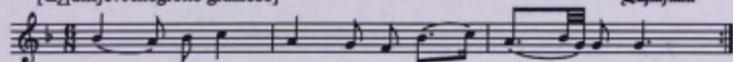
րի - րի - րի - րի
 րա - րա - րա - րա
 րա - րա - րա - րա

րի - րի - րի - րի - րի - րի
 րա - րա - րա - րա - րա - րա
 րա - րա - րա - րա - րա - րա

[Աշխույժ. Allegretto grazioso]

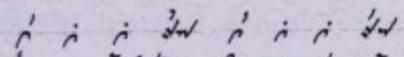
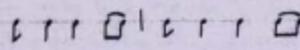
Հայտնակ

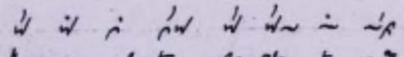
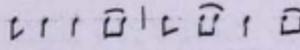
Մա - րա - լո, վա - ռի, է - րե - զի օն - զի,
 րա - լո, մեկ ջան ա՛ դուր - քան քե - զի:

32. ԴՈՒ ԼՈՒՄՆԱԿ ԵՍ

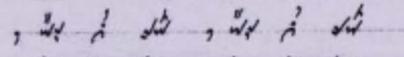
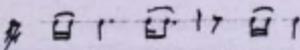
7
8

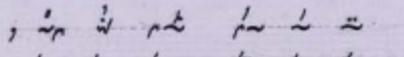
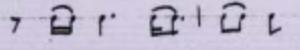
րի - րի - րի - րի - րի - րի
 րա - րա - րա - րա - րա - րա

րի - րի - րի - րի - րի - րի
 րա - րա - րա - րա - րա - րա

րի - րի - րի - րի - րի - րի
 րա - րա - րա - րա - րա - րա

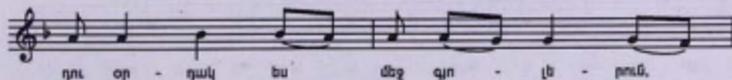

րի - րի - րի - րի - րի - րի
 րա - րա - րա - րա - րա - րա

[Լալազիմ Con dolore]

դու լուս - նակ ես մեջ աստ - ղե - թուն.

դու օր - դակ ես մեջ գիտ - լե - թուն.

վայ, վույ, վույ, վայ, վույ, վույ,
 վայ, վույ, վույ, վայ, վույ, վույ:

33. ԱՅ ԱՂՁԻԿ

$\frac{12}{4}$

 վայ - մոլ - զի - ձա - զի - մոլ - զի

հոյ - քաղցր - հոյ - քաղցր

հոյ - քաղցր - հոյ - քաղցր - մոլ - զի

հոյ - քաղցր - հոյ - քաղցր - մոլ - զի - ձա - զի - մոլ - զի

[Չափա]որ. Moderato

Այ աղ - զիկ, ծա - մով աղ - զիկ,
 այ մախ - շուճ, ա - մուշ,
 շա - ըա - ըից հա - մով աղ - զիկ,
 սղո - տա - մոն Ա - մուշ, ա - մուշ էր թո թուշ:

[Աշխույժ. Allegretto grazioso]

Ար - րուն ջան, սի - րուն ջան,
 սի - րուն ջան, սիր - սերջ մի քա - նա.
 նը - շա - նած զին - վոր եմ, ես չեմ դի - նա - նա:
 Ար - րուն ջան, սի - րուն ջան,
 ծա - դիկ ու - մեմ ա - լա յա,
 ա - լա չի, ալ - վա - լե յա.
 հե - ռու տեղ մի յար ու - միմ,
 նը - ոսն հա - տիկ լա - լա յա:

40. ԶԱՄԻՆ ԵՆԱԿ

Handwritten musical notation for 'Zamin Enak'. The first staff shows a melody with notes and rests, and a rhythmic pattern below it consisting of vertical lines and boxes. The second staff continues the melody and includes the word 'բարձր' (barzdur) written below the notes.

[Հուզումնալից. Comosso]

Բյուրեղաբույ

Printed musical notation for 'Zamin Enak'. It consists of two staves. The first staff has the lyrics 'Զա - փնճ Ե - լակ Ե - լան - Ե - լան,'. The second staff has the lyrics 'դա - րիբ, մար - դոտ սու - ճը փ - լան:'.

41. ՄԻՐՈՒՆ ԱՐԱՁ

Handwritten musical notation for 'Miron Arak'. The first staff shows a melody with notes and rests, and a rhythmic pattern below it consisting of vertical lines and boxes. The second staff continues the melody and includes the word 'սուր' (sur) written below the notes.

[Օղբուն. Andantino]

Բյուրեղաբույ

Printed musical notation for 'Miron Arak'. It consists of two staves. The first staff has the lyrics 'Սի - րուն Ա - րազ, ըս'ն Ա - րազ,'. The second staff has the lyrics 'փա, Ե, Ե, Ե, Ե, Ե, Ե, Ե, Ե:'.

42. ՅԱՄԱՆ ԱՄԻ

8
4

Յամ - ման, ա - մի, -

յա - ման, ա - մի.

յուր - ու յու - վեր

քա - մին տա - մի:

[Չափալուր. Largo]

Հարպսոն

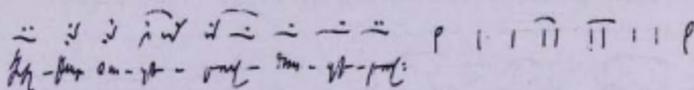
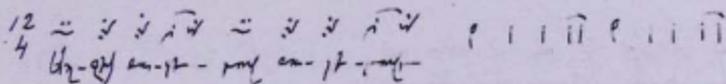
Յա - ման, ա - մի.

յա - ման, ա - մի.

յուր, ու յու - վեր

քա - մին տա - մի:

43. ԱՐՋԻԿ ԿԱԶԵՐՈՎ

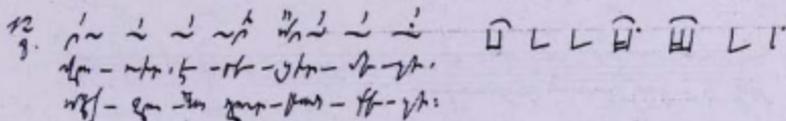
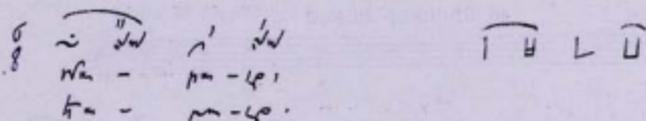

[Միջակ-Չափավոր. Allegretto grazioso]

Finis

Աղ - զիկ ցա - զե - թով, ցա - զե - թով,
Քե - թար ցա - զե - թով, ցա - զե - թով:

44. ՄԱՐԱԼՈ

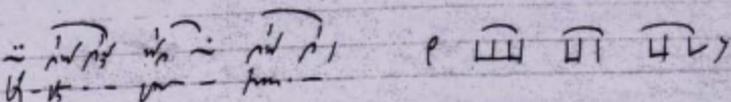
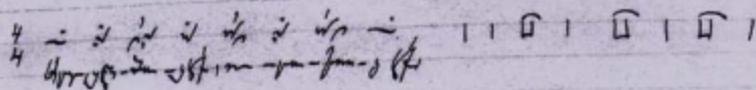

[Աշխույժ. Allegretto grazioso]

Finis

Մա ռա ... Կա - լո. Կա - լո.
Քա - ռա, Կ - ռա - լո - լո, Կա - լո - լո,
Կա - լո - լո, Կա - լո - լո:

45. ԱՐԴ, ՏՆՏԱՅԵՔ

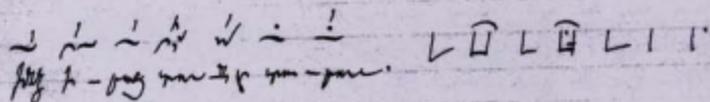
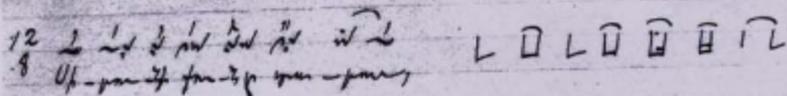
[Չափազոր. Moderato]

Տնտայեք

Արդ, տնտայեք, ուրախայեք, տնտայեք.

ա . լի . լու . յար .

46. ՄԻՐՈՒՆԻ ԶՈՒՆԸ

[Աշխարհ. Allegretto grazioso]

Մի րու - նի զու - նը տա - րալ.

ի՞նչ է - րանց տու - նը տա - րալ:

47. ԷՄ ԶԱՆԸ ՈՒԼՔԻ

2
4

ԵՄ ԶԱՆԸ ՈՒԼՔԻ

ԵՄ ԶԱՆԸ ՈՒԼՔԻ

ԵՄ ԶԱՆԸ ՈՒԼՔԻ

ԵՄ ԶԱՆԸ ՈՒԼՔԻ

[Աշխարհ. Vivace]

ԵՄ ԶԱՆԸ ՈՒԼՔԻ

ԵՄ ԶԱՆԸ ՈՒԼՔԻ

ԵՄ ԶԱՆԸ ՈՒԼՔԻ

ԵՄ ԶԱՆԸ ՈՒԼՔԻ

49. ԻՉԵՔ ՉԱՅԻՐՆԵՐԸ

6
4 նի՛ն ճ՛ն ի՛ն ճ՛ն նի՛ն ճ՛ն   □ □ √ | □ √ □ □
 Ի - զճճճճ ին յն զճ-նճ

նի՛ն ճ՛ն ի՛ն նի՛ն նի՛ն ճ՛ն | □ √ □ | √ □ □
 նի՛ն-նճ նի՛ն նի՛ն-նճ

նի՛ն ճ՛ն ի՛ն ճ՛ն նի՛ն ճ՛ն   □ □ | □ □ □ □
 Սն-նճ, նի՛ն ճ՛ն-նճ

նի՛ն ճ՛ն ի՛ն նի՛ն նի՛ն | □ □ | □
 նի՛ն-նճ նի՛ն նի՛ն-նճ

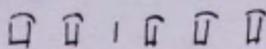
8
4 նի՛ն ճ՛ն ի՛ն ճ՛ն ի՛ն նի՛ն նի՛ն ճ՛ն   □ □ | □ □ | □ □
 նի՛ն-նճ նի՛ն նի՛ն նի՛ն նի՛ն նի՛ն

նի՛ն ճ՛ն ի՛ն նի՛ն նի՛ն   □ □ | □ □ □ □
 Ի - ճճ ճճ-նճ -նճ

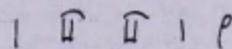
նի՛ն ճ՛ն ի՛ն նի՛ն նի՛ն | □ □ | □ □
 նի՛ն-նճ նի՛ն նի՛ն-նճ

նի՛ն ճ՛ն ի՛ն ճ՛ն ի՛ն նի՛ն նի՛ն   □ □ | □ □ □ □
 նի՛ն նի՛ն-նճ նի՛ն նի՛ն-նճ

ունի՛նք ինչ ինչ սերունդներ
 Մանուկներ, ծերեր, հասակավորներ,

ինչ ինչ սերունդներ
 Ինչպե՛ս են ինչպե՛ս:

Ի - զեք չա - թի - ճե - թե.
 տե - սեք եղ պա - թե.
 սա - թի, ե՛տ զը - ճա - զեք.
 տես - ճեմ իմ յա - թե:
 Այ տղ - դա, հուր ես, մուր ես,
 ի - զեք չա - թի - ճե - թե.
 տե - սեք եղ պա - թե.
 ես ծա - ռակ եմ, դու զուր ես,
 սա - թի, ե՛տ զը - ճա - զեք.
 տես - ճեմ իմ յա - թե:

50. ԱՂՋԻ, ԱՐԻ ԸՆ ՖԱՍ ԱՌՆԵՄ

6
8

ԱՂ - ՋԻ - ԱՐԻ - ԸՆ ՖԱՍ ԱՌՆԵՄ,
 ՖԱ - ՍԻ ԲՆԱԿՆ ԵՍ ՔԻ ՉԱՆՔԻՆ՝

ԱՂ - ՋԻ - ԱՐԻ - ԸՆ ՖԱՍ ԱՌՆԵՄ,
 ՖԱ - ՍԻ ԲՆԱԿՆ ԵՍ ՔԻ ՉԱՆՔԻՆ՝

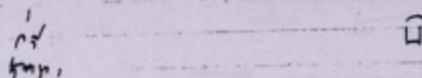
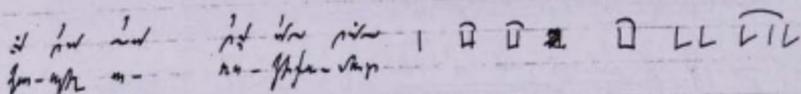
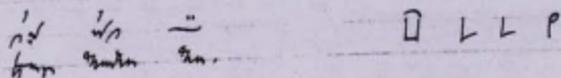
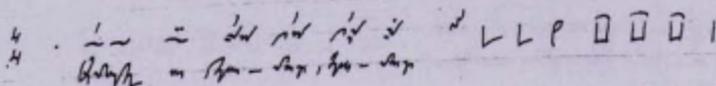
ԱՂ - ՋԻ - ԱՐԻ - ԸՆ ՖԱՍ ԱՌՆԵՄ,
 ՖԱ - ՍԻ ԲՆԱԿՆ ԵՍ ՔԻ ՉԱՆՔԻՆ՝

ԱՂ - ՋԻ - ԱՐԻ - ԸՆ ՖԱՍ ԱՌՆԵՄ,
 ՖԱ - ՍԻ ԲՆԱԿՆ ԵՍ ՔԻ ՉԱՆՔԻՆ՝

[Աշխարհ. Allegretto semplice]

- Աղ - Ջի - ա - րի ըն ֆաս առ - նեմ,
 ֆա - սի բն - ականա - կի չա - րեմ,
 - շեմ ու - զի, դա - դու, ըն ու - զի, քա - թի,
 ընդ - րի - քան իսկ ընդ տուր, քա - թի:

51. ԱՄՊԵԼ Ա ԿԱՄԱՐ-ԿԱՄԱՐ

[Չափավոր. Moderato]

Աժ - պել ա կա - ծար - կա - ծար.
 յար. Ծա. Ծա. Ծա.
 կա - պել ա ոս - կի ջա - ծար. յար.
 յար. Ծա. Ծա. Ծա. Ծա. Ծա.

52. ՆԵՍՏՈՐԸ ԳՆԱՅ

8 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100

Գնայ - Գն - Գն Գն - Գնայ
 Գն Գն Գն Գն Գն -
 Գն Գն Գն Գն
 Գն Գն - Գն - Գն :

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100

[Չափավոր. Andante con moto]

Լեւ - տո - թը գը - ցայ
 Մար - գա - թի գե - ղը,
 Ա - ռա - գը տա - ռալ,
 գը - գեգ խոք տո - թը:

Handwritten musical notation for the hymn "Յաման Ամի" (Hymn 53). The notation is written on four staves, each with a line of Armenian text and a corresponding line of rhythmic notation. The time signature is 8/4.

Staff 1: $\frac{8}{4}$ Յաման Ամի Յաման Ամի ————— Կ Ի Ք Ի Կ

Staff 2: Յաման Ամի Յաման Ամի Յաման Ամի ————— Կ Ի Ը Ը Կ Ի Ը Ը Ի

Staff 3: Յաման Ամի Յաման Ամի Յաման Ամի ————— Կ Ի Ը Ը Կ Ի Ը Ը Ի

Staff 4: Յաման Ամի Յաման Ամի Յաման Ամի ————— Լ Ի Ը Ը Լ Ի Ք

[Չափազոր. Largo] *Հայրազան*

Ծա - ման ա - մի,
 յա - ման ա - մի,
 յուրոյ ու յուր վրոյ,
 քա - մին տա - զի:

54. ՀԱՐՔԱՆԸ

6
4 ՆՆ-կոյ - ինք: առ-տէ գարն:

[Աջխոյժ. Allegro]

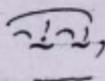
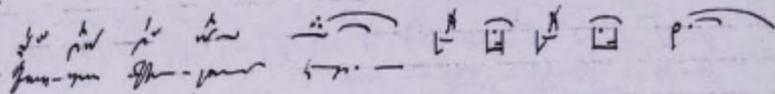
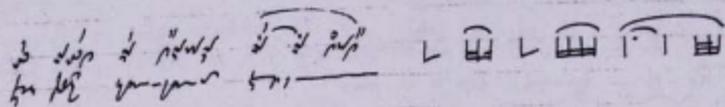
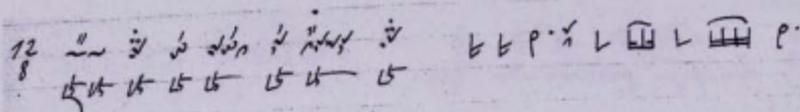
Գա - րն - քա: Զա - րն քա:

Աղ - ղի, Օրս - տի կար ա - ռա,

իճ - ղի ճե - ղի յար ա - ռա.

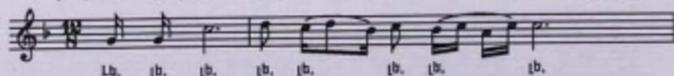
քա - ղի քա: յի - վի գա - լիս.

կո - ճե - լով ջար - դար ա - ռա:

[Շորուն, անձկալից. Lento, con tristezza]

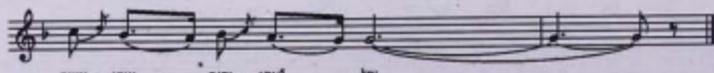
Քրտինյուր

Lb. lb. lb. lb. lb. lb. lb. lb.

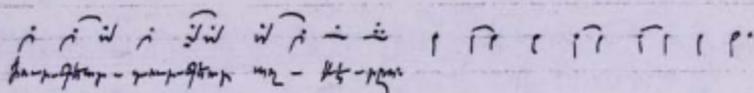
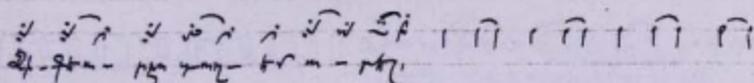
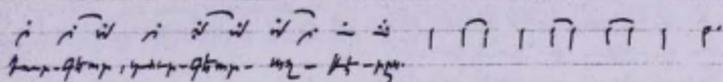
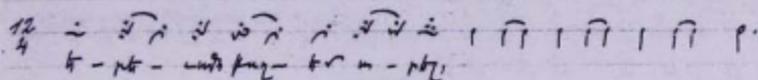

tu h'og qut - լում էր.

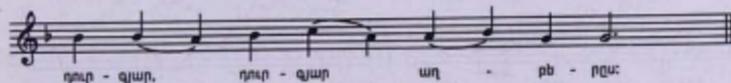
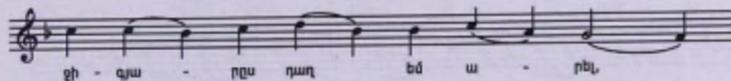
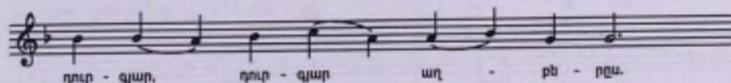
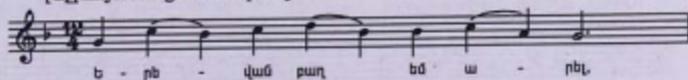

դաս - տա գլու - լում էր.

56. ԵՐԵՎԱՆԻ ԲԱՂ ԵՄ ԱՐԵՆ

[Աշխույժ. Allegretto semplice]

58. ՂՈՒԹՆԻ ՅՈՐՂԱՆ

Handwritten musical notation for "ՂՈՒԹՆԻ ՅՈՐՂԱՆ". The notation includes a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 2/4 time signature. The melody is written on a single staff with rhythmic values and lyrics in Armenian. To the right of the staff, there are rhythmic diagrams consisting of vertical lines and boxes, with an 'x' above them. A tempo marking 'Allegro non troppo' is present. The piece concludes with a double bar line and a fermata.

[Աշխարհ. Allegro non troppo]

Շիրազի, Քրդստան

Printed musical score for "ՂՈՒԹՆԻ ՅՈՐՂԱՆ". It features two staves of music in a treble clef, with a key signature of one sharp and a 2/4 time signature. The lyrics are written below the notes. The piece is marked with a tempo of "Allegro non troppo".

Ղոթ-նի յոր-ղան, ղոթ-նի ղո-շակ, ա-նու-շակ.
 ծո-ցոյ ա-սաստ, շն-կիկ ծա-ծոյր, Աա-նու-շակ:

59. ՏԻԳՐԱՆ ԱՂԻ ՄԱՏԻ ՕՂԸ

Handwritten musical notation for "ՏԻԳՐԱՆ ԱՂԻ ՄԱՏԻ ՕՂԸ". The notation includes a treble clef, a key signature of one sharp, and a 6/8 time signature. The melody is written on a single staff with rhythmic values and lyrics in Armenian. To the right of the staff, there are rhythmic diagrams consisting of vertical lines and boxes, with an 'x' above them. The piece concludes with a double bar line and a fermata.

[Չափավոր. Andante doloroso] Շահյանյան

Տե՛զ - բան ա - ղի ծա - տի օ - ղը.
 Առ - փոյ վեր - ցին ղը - բին հո - ղը: Յա՛ր, յա՛ր.
 յար, սի - բե - լի յար, յար, յար, ցը - շան - լի յար:

60. ՀԱՐՐԱՆՆ

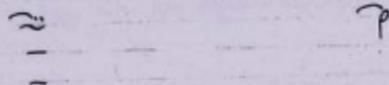
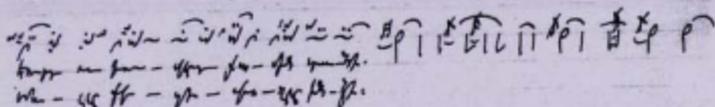
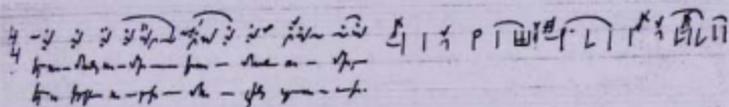
[Աշխույժ. Allegro]

Յա - ղը - բան: Յա - ռե, ջան, ջե դուր - բան:

63. ՅԱՄԱՆ ԱՍԻ

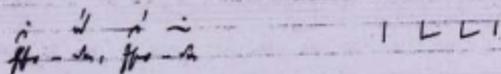
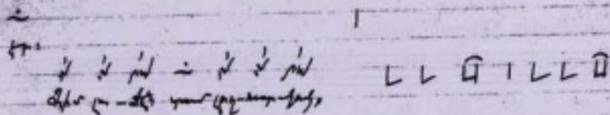
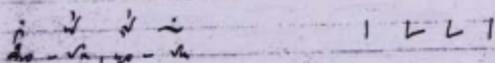
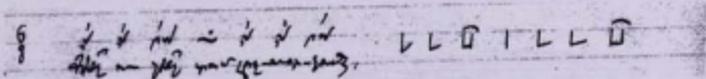
[Չարիսկոպ. Largo]

*Կազմակարգ

Printed musical score for 'ՅԱՄԱՆ ԱՍԻ'. It features two staves of music in a 4/4 time signature. The first staff has a treble clef and the second has a bass clef. The lyrics are printed below the staves.

Յա - ման, ա - մի, յա - ման, ա - մի.
 ես երբ ա - մի - իս, ես երբ ա - մի - իս.
 յուրոյ ու յուր վրոյ ջա - մից տա - մի.
 մա - տ երբ ա - մի - իս, մա - տ երբ ա - մի - իս.

64. ԶԻՆՆՈՒՄԻ ԶԻՆՆՈՒ

[Արագ, Veloce]

Ձի՞նն ու զի՞նն տամ լող-վոր-բուն, զո - մա, զո - մա եր:

Ձի՞մ լա - ճըն տամ լող-վոր-բուն, քո - մա, քո - մա եր:

65. ԱՄՊԵԼ Կ' ՉՈՒՆ ՉԻ ԳԱՆԻՍ

6/4

Ա - ռ - յե ու, ջո՞ւս - չի Գ - լի - ս -

ձի՞նն ու զի՞նն տամ լող-վոր-բուն, զո - մա, զո - մա եր:

Ձի՞մ լա - ճըն տամ լող-վոր-բուն, քո - մա, քո - մա եր:

Ա - ռ - յե ու, ջո՞ւս - չի Գ - լի - ս -

Ա - ռ - յե ու, ջո՞ւս - չի Գ - լի - ս -

Ա - ռ - յե ու, ջո՞ւս - չի Գ - լի - ս -

[Միջակ-Չափավոր, Allegretto grazioso]

Ամ - պել ա' ծուն լի զա - լիս,

յար, ամ - ման, աղ - զի դու սի - բուն, զա - նե, զան,

եր - մակ զու սի - բուն:

[Համդարտ. Հպարտ. Con allegrezza]

Մեր թագ - վորն էր խաչ, մեր թագ - վորն էր խաչ,
 խաչ - վառ խաչ ու մաչ, մեր թագ - վորն էր խաչ,
 առ - սակն էր կար - միր, ա - ընն էր կա - մաչ:

69. ՄԸ ԶՈՐՄԵ ՏԱՆԻՆԱ

[Անշտապ, ազատ չափով. Tempo rubato, ma senza fretta] Մշոյ հարսնեկամ

Մը ցոր - սե տա - մի - մա,
 մը ցոր - սե տա - մի - մա:

70. ԶՈՐԻ ԳՆԱՅ

[Անշտապ, Andante]

մութ զը - մաց, զութ զը - մաց, զութկ մը - մաց:

[Աշխույժ. Allegretto grazioso]

Ճիլբանկ

Ալ ու ալ - վան ես ա - ռել,
 գլու - իփոյ, մա - տար, իճճ ա - սա,

կար - միոյ լա - լա ես դա - ռել,
 քո քի - միշտ ո՛վ է կա - ռել,

կար - միոյ լա - լա ես դա - ռել,
 քո քի - միշտ ո՛վ է կա - ռել:

ա. Ար - քեր ջան, քն դուր - քան,

ա) շար.

բ) շար.

գ) շար.
 դու ես, դու մեր գլու - ման:

[Հանդարտ.. Andantino]

Աղ - բերս զա - ցել ե - թե վան, յար.

ես սի - բե - ցի՝ զար - զարն ա - ռալ, զար - կեց ու տա - թալ:

74. ՀՈ, ՏԱԼԼՈ, ՋԱՆ

6/8

ժողովրդիս հայրենիքս, հայրենիքս, հայրենիքս, հայրենիքս —

□ | L □ □ □ □

ժողովրդիս հայրենիքս, հայրենիքս, հայրենիքս, հայրենիքս —

L | L □ L | □ □ 7

ժողովրդիս հայրենիքս, հայրենիքս, հայրենիքս, հայրենիքս —

□ | L □ □ | □ □

ժողովրդիս հայրենիքս, հայրենիքս, հայրենիքս, հայրենիքս —

L | L □ L | □ □ 7

ժողովրդիս հայրենիքս, հայրենիքս, հայրենիքս, հայրենիքս —

□ | L □ □ | □ □

ժողովրդիս հայրենիքս, հայրենիքս, հայրենիքս, հայրենիքս —

L | L □ L | □ □ 7

[Աշխույժ. Allegretto grazioso] Շիջման

Դո, տալ - լո, ցան, հո, տալ - լո.
 Աղ - ցիկ ա - նուշ դա - լալ - լո:
 Լալ - նել ես աղ - քե - լա - կին,
 հո - տալ - լո, ցան, հո, տալ - լո.
 շող կը - տաս ա - լե - ցա - կին.
 աղ - ցիկ ա - նուշ դա - լալ - լո:

75. ԽՈՐՈՏ ԷՐ

6/8 # $\dot{\bar{r}} \dot{\bar{r}} \dot{\bar{r}} \dot{\bar{r}} \dot{\bar{r}} \dot{\bar{r}}$ * L U I L U I
 Դո-դո-դո-դո-դո-դո

$\dot{\bar{r}} \dot{\bar{r}} \dot{\bar{r}} \dot{\bar{r}} \dot{\bar{r}} \dot{\bar{r}}$ # I L L U L I I. * (2)
 Դո-դո-դո-դո-դո-դո

$\dot{\bar{r}} \dot{\bar{r}} \dot{\bar{r}} \dot{\bar{r}} \dot{\bar{r}} \dot{\bar{r}}$ # * U L L U L I I. (2)
 Դո-դո-դո-դո-դո-դո

$\dot{\bar{r}} \dot{\bar{r}} \dot{\bar{r}} \dot{\bar{r}} \dot{\bar{r}} \dot{\bar{r}}$ U L L U L I I.
 Դո-դո-դո-դո-դո-դո

77. ԿԱՆԱՇ ԱՐՏԻ

Handwritten musical notation for the first part of the piece, including a treble clef, a 2/4 time signature, and various rhythmic markings. The notation includes notes, rests, and bar lines, with some notes beamed together. There are also some handwritten annotations in Armenian script below the notes.

[Կարճուն. Con moto] Քլարինետ

Կա - նաշ աը - տի են ըը - նա - թի՞ն.
 ն'վ ա տե - սե սի - բուն յա - թի՞ն:

78. ՈՐԳԻՆ ԱՍՍՑ

Handwritten musical notation for the first part of the second piece, including a treble clef, a 6/8 time signature, and various rhythmic markings. The notation includes notes, rests, and bar lines, with some notes beamed together. There are also some handwritten annotations in Armenian script below the notes.

[Անշտապ. Andante] Քլարինետ

Որ - ղին ա - սաջ'նը - նառ ըա - յով ի՞նձ մայ - թի՞ն.
 ես կե - ղել եմ ծը - ծիկ կա - ըը ա - նու - շի՞ն:

79. ՄԵԼԸՔԻ ՉԻՆԸ

Handwritten musical notation with lyrics and a circled number 2. The notation includes notes on a staff and rhythmic markings below. The lyrics are in Armenian: "Մե-լը-քի Չի-նը Չի-նը Չի-նը Չի-նը Չի-նը Չի-նը Չի-նը Չի-նը" (Melaqi chinle chinle chinle chinle chinle chinle chinle chinle chinle). A circled number 2 is at the end.

Second line of handwritten musical notation with lyrics. The lyrics are: "Մե-լը-քի Չի-նը Չի-նը Չի-նը Չի-նը Չի-նը Չի-նը Չի-նը Չի-նը" (Melaqi chinle chinle chinle chinle chinle chinle chinle chinle).

Third line of handwritten musical notation with lyrics. The lyrics are: "Մե-լը-քի Չի-նը Չի-նը Չի-նը Չի-նը Չի-նը Չի-նը Չի-նը Չի-նը" (Melaqi chinle chinle chinle chinle chinle chinle chinle chinle).

Fourth line of handwritten musical notation with lyrics. The lyrics are: "Մե-լը-քի Չի-նը Չի-նը Չի-նը Չի-նը Չի-նը Չի-նը Չի-նը Չի-նը" (Melaqi chinle chinle chinle chinle chinle chinle chinle chinle).

[Lauqahni Lamentoso]

Andante

Printed musical score for "Lauqahni Lamentoso". It consists of four staves of music with lyrics in Armenian. The first staff has lyrics: "Մե - լը - քի ծի - ճը կա - պուտ." The second staff: "Մե - լը - քից դը - ղից քա - թուտ." The third staff: "վայ լո, լո լո, լո լո, լո լո." The fourth staff: "վայ լե, լե լե, լե լե, լե լե." The music is written in a treble clef with a key signature of one flat and a 3/4 time signature.

80. ԱՐԵՎԸ ԱՌԱՎ ՄԱՐԸ Ի ՎԵՐ

6/4 # *Ա - - - - - քա - - - - - ա - - - - - ար ի - - - - -*
թ - - - - - ար - - - - - ա - - - - - ար ի - - - - -

ն - - - - - ար - - - - - ար - - - - - ար - - - - -
թ - - - - - ար - - - - - ար - - - - - ար - - - - -

ն - - - - - ար - - - - - ար - - - - - ար - - - - -
թ - - - - - ար - - - - - ար - - - - - ար - - - - -

ն - - - - - ար - - - - - ար - - - - - ար - - - - -
թ - - - - - ար - - - - - ար - - - - - ար - - - - -

ն - - - - - ար - - - - - ար - - - - - ար - - - - -
թ - - - - - ար - - - - - ար - - - - - ար - - - - -

ն - - - - - ար - - - - - ար - - - - - ար - - - - -
թ - - - - - ար - - - - - ար - - - - - ար - - - - -

[Սիրազեղ, Amoroso] Պաշտպանություն

Ա - - - - - րև ա - - - - - սաղ սաղն ի վեր, այ
 կա - - - - - թա՛ թե՛ - - - - - թա՛ թա՛ն ի վեր, այ

Գյու - - - - - լի - - - - - զար, այ Գյու - - - - - լի - - - - - զար, այ Գյու - - - - - լի - - - - - զար.

Գյու - - - - - լի - - - - - զար.

չե - - - - - կիկ ծա - - - - - մեր, մաչ - - - - - խոմ մի - - - - - զար.

չե - - - - - կիկ ծա - - - - - մեր, մաչ - - - - - խոմ մի - - - - - զար:

81. ԶԵՆԵ, ԶԵՆԵ, ԶԵՆԸՈՎ ԱՂՋԻԿ

4/4 . ո՛ր - ն և՛ քո՛ քո՛ քո՛ քո՛ ժ՛ ԼԼ | Ի Կ՛ԼԼԼ Ը Ը

հո՛ւ Կ Ի հԼ - Ի Կ Լ ա շ - թի՛,

լ՛ս՛ քո՛ քո՛ ո՛ր և՛ ի՛նչ և՛ ո՛ր և՛ ի՛նչ Կ՛ Կ՛ԼԼԼ Ը | Կ՛ԼԼԼ | Լ > (2)

Կ - Կ ա շ - Կ թ - Կ Կ Լ - Կ Լ ա շ - թի՛,

. ո՛ր - ն և՛ քո՛ քո՛ քո՛ քո՛ ժ՛ ԼԼ | Ի Կ՛ԼԼԼ Ը Ը

Սո՛ւրա՛մ տ - Կ ի՛, Կ - Կ Կ Լ ա շ - թի՛,

լ՛ս՛ քո՛ քո՛ ո՛ր և՛ ի՛նչ և՛ ո՛ր և՛ ի՛նչ Կ՛ Կ՛ԼԼԼ Ը | Կ՛ԼԼԼ | Լ > (2)

Կ - Կ ա շ - Կ թ - Կ Կ Լ - Կ Լ ա շ - թի՛,

[Ծափալոր-Միջակ. Moderato]

Զե - ն, զե - ն, զե - ն, զե - ն, զո՛վ աղ - ջիկ.

քան զու՛ մե - յո՛ խել - զո՛վ աղ - ջիկ:

Աստ - ված սի - ռեւ, մի խոսք հա - ճա՛.

եր - ված սիւր - սոց թող հո - վա - ճա՛:

82. ՀՈՎ ԱՐԱ, ՍԱՐԵՐ

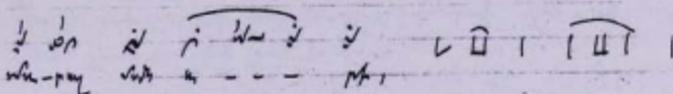
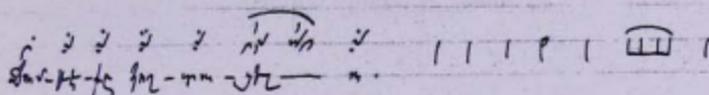
Handwritten musical notation for "ՀՈՎ ԱՐԱ, ՍԱՐԵՐ". The notation includes a treble clef, a 4/4 time signature, and a key signature of one flat. The lyrics are written in Armenian script below the notes. The piece concludes with a fermata over the final note.

[Հանդարտ... Tranquillo] Պարզաձայն

Հով ա - րա, սա՛ - րե՞ր, հո՛վ ա - րա,
 ի՞նչ դար - ղի՞նք մի՞ դար - ժան ա - րա:

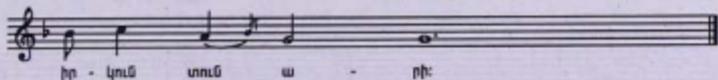
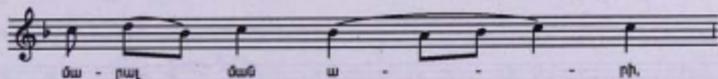
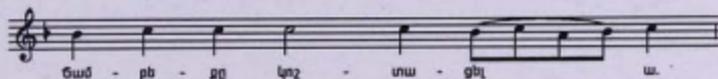
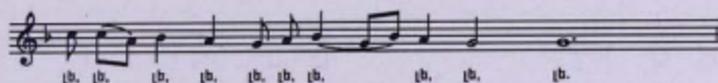
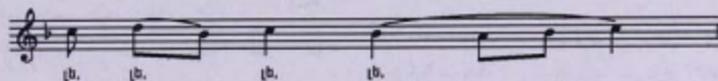
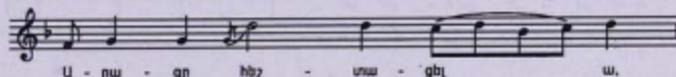
83. ԱՐԱԶԸ ՀԵՇՏԱՅԵԼ Ա

Handwritten musical notation for "ԱՐԱԶԸ ՀԵՇՏԱՅԵԼ Ա". The notation includes a treble clef, a 4/4 time signature, and a key signature of one flat. The lyrics are written in Armenian script below the notes.

[Չափավոր-Միջակ, Moderato]

Չորս

85. 71 L I L L L I

12 71 L I L L L I
 8
 71 L I L L L I
 71 L I L L L I

L I L I P
 L I L I P
 L I L I P

71 L I
 71 L I
 71 L I

L L L L I
 L L L L I
 L L L L I

I L L I
 I L L I
 I L L I

L I L I P
 L I L I P
 L I L I P

[Համոզով. Con spirito] Քրիստոսեցի

Լա լուս էր, ինձ լուս Ե-լալ, տե-սեք, ան ի՞նչ ի:
 Լա լուս էր, ինձ լուս Ե-լալ, է-րից, կը-տիրն ի:
 Շուճճ Ե-լալ, վա, վա, վա, վա, վա,
 Շուճճ Ե-լալ, վա, վա, վա, վա, վա,
 լաճ - ա - թ - լան, տե - սեք, ան ի՞նչ ի:
 լաճ - ա - թ - լան, խար - սի, սկս - լանն ի:

86. ԻՄ ԱՐԹԵՐ ԾԱՌԱՆ ՏԱԿԻՆ

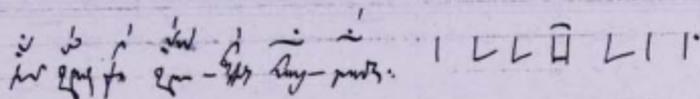
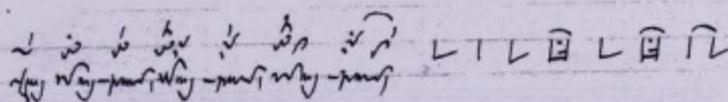
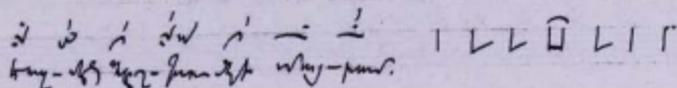
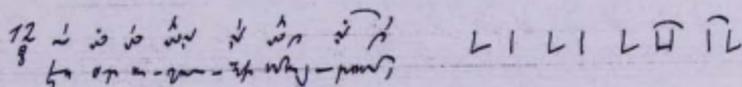
12/4

իմ աղ - թեր ծա - ռան տա - կին,
 լա - ճ - ա - թ - լան, խար - սի, սկս - լանն ի:

[Աշխույժ. Gato]

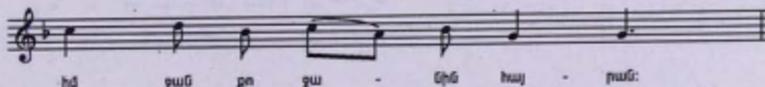
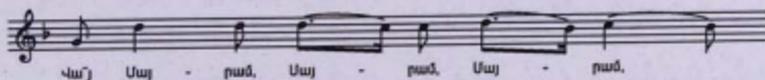
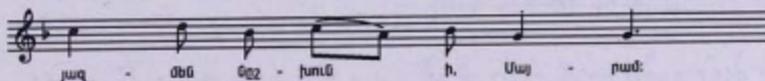
իմ աղ - թեր ծա - ռան տա - կին,
 լա - ճ - ա - թ - լան, խար - սի, սկս - լանն ի:

87. ԷՍ ՕՐ ԱՇՈՒՆ Ի, ՄԱՅՐԱՄ

[Աշխույժ. Gaio]

*Մամ

88. ԳՆԱՅԻ ԿԱԼԸ

12 8
 Գ-ն-այ-ի Գ-ն-այ-ի Գ-ն-այ-ի Գ-ն-այ-ի
 Գ-ն-այ-ի Գ-ն-այ-ի Գ-ն-այ-ի Գ-ն-այ-ի

[Աշխարհ. Allegro]

Շիրտակ

Գ-ն-այ-ի Կա-լ - Լ-Ե. ք-Ե - ող-Ն-կին, ապ-րի քո տա - Լ-Ե. ք-Ե - ող-Ն-կին:

89. ԵՂԵ ՉԱՅԻՆԵՐԸ

12 8
 Ե-ղ-ե- Չ-այ-ի-ն-ե-ր-ը Ե-ղ-ե- Չ-այ-ի-ն-ե-ր-ը Ե-ղ-ե- Չ-այ-ի-ն-ե-ր-ը Ե-ղ-ե- Չ-այ-ի-ն-ե-ր-ը
 Ե-ղ-ե- Չ-այ-ի-ն-ե-ր-ը Ե-ղ-ե- Չ-այ-ի-ն-ե-ր-ը Ե-ղ-ե- Չ-այ-ի-ն-ե-ր-ը Ե-ղ-ե- Չ-այ-ի-ն-ե-ր-ը

[Չափազոր. Andantino]

Յիշատի

Ե - լօք յա - յիր - նե - ռը, տե - սք եյ սգա - ռը,
 սա - ռեր, ետ զը - նա - ցեք տես - նեմ իմ յա - ռը,
 սա - ռեր, ետ զը - նա - ցեք տես - նեմ իմ յա - ռը:

90. ՀԱՐՐԱՆՆ

Հարրանն - բարձր, զարձր, զարձր,
 L L I L L I

Հարրանն - բարձր, զարձր, զարձր,
 L L L L L L I

Հարրանն - բարձր, զարձր, զարձր,
 L L L L L L I

Հարրանն - բարձր, զարձր, զարձր,
 L L L L L L I

Հարրանն - բարձր, զարձր, զարձր,
 L L L L L L I

[Աշխույժ. Allegro]

Գա - քըր - քան: Ցա - նն, ցան: Կայ - նել ես կան - չում էլ չես,
 քո - յիցո ա - ման - չում էլ չես, Ե - կար կըզ - տովս անց կա - ցար,
 ին - ծի ճա - ճա - չում էլ չես:

91. ՀԱՐՐԱՆ

Նա - կըր - քան: Ցա - նն, ցան:

Կայ - նել ես կան - չում էլ չես:

Ե - կար կըզ - տովս անց կա - ցար:

Ին - ծի ճա - ճա - չում էլ չես:

Նա - կըր - քան: Ցա - նն, ցան:

Կայ - նել ես կան - չում էլ չես:

93. ԳՅՈՒԼԴԱՍ ՕԼԴՈՒՄ

Handwritten musical notation for the first line of exercise 93, including a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a time signature of 8/8. The lyrics are: Գրու-յալս զարարաւ արե զեր:

Handwritten musical notation for the second line of exercise 93. The lyrics are: Գր-լան, Գր-լան, Գր-լան արե:

Handwritten musical notation for the third line of exercise 93. The lyrics are: Գր-լան, Գր-լան արե:

[Հանդարտ.. Andantino] Ջան
 Գրու-յալ ս-րի ողոր, զար-լան զ-րան յա-րե ողոր.
 գր-լան զ-րան յա-րե ողոր:

94. ԼՈՒՄԵՍԿ ԵՄ

Handwritten musical notation for the first line of exercise 94, including a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a time signature of 6/8. The lyrics are: Լու-սակ ես օր-ակ ես ամ-սի զի, ամ-սի զի, ամ-սի զի:

Handwritten musical notation for the second line of exercise 94. The lyrics are: Լու-սակ ես օր-ակ ես ամ-սի զի, ամ-սի զի, ամ-սի զի:

[Սիրազեղ. Amorooso] Քրոտիստո
 Լու-սակ ես օր-ակ ես ամ-սի զի, ամ-սի զի, ամ-սի զի.
 ս- ուն-ցիր կա-ծար՛ որդ ինձ հա-ծար:

[Պատմողական. In moto narrare]

Ան - տալ տու - նը, փա - կեց դու - ղը,
 դա - րա - քի - նըն քո - նեց քու - ղը,
 դա - րա - քի - նըն քո - նեց քու - ղը:

97. ԼԵՋԱՆԻ ՉԻ ԽՈՍՈՒՄ

12/4

Լե - յան քի - րո - սն քո - նեց քու - ղը -

6/4

Լե - յան քի - րո - սն քո - նեց քու - ղը -

12/4

Լե - յան քի - րո - սն քո - նեց քու - ղը -

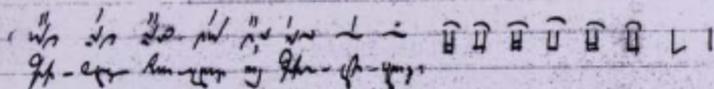
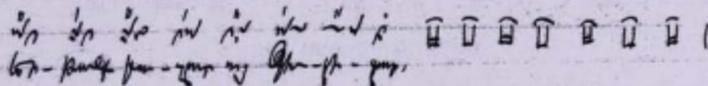
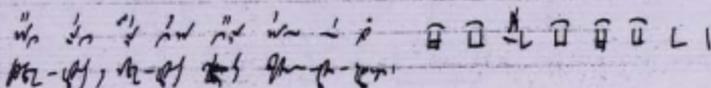
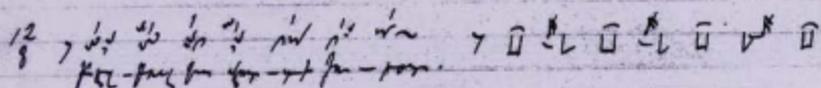
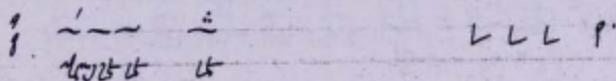
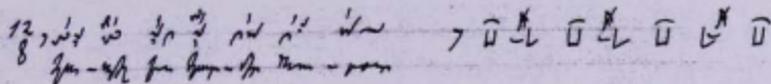
6/4

Լե - յան քի - րո - սն քո - նեց քու - ղը -

[Հուզումնալից. Commosso]

Լե - զուս յի խո - տամ, լալ եմ, հո՛, յա - րո:
 Ես քու ձե - ղից հի - լալ եմ, տո՛, յա - րո:
 զի:]

98. ԿԱՊԵԼ ԵՍ ԿԱՐՄԻՐ

[Carpenter. Con moto. Amoroso]

Կա - պել ես կար-միր ես - բուն, վայ, լի, լի, լի.
 Գա - պել ես կար-միր ես - բուն, Են - լիկ, մե-լիկ, շեկ Գյու - լի-գար.
 Եր - անց քա - գար, այ Գյու - լի - գար, զի - նոր հա - գար, այ Գյու - լի-գար.

99. ԳՅՈՒՆԼԻԻ

6
8

Գրու շնորհիւ զի քո զգացման զի
Չիտեմք զի զի զի զի զի զի զի զի

Գրու շնորհիւ զի քո զգացման զի
Չիտեմք զի զի զի զի զի զի զի զի

Մ Մ Մ Մ Մ Մ Մ Մ Մ Մ

[Աշխարհ. Allegretto grazioso] Շիջանկ

Գրու շնորհիւ զի քո զգացման զի
Չիտեմք զի զի զի զի զի զի զի զի

Գրու շնորհիւ զի քո զգացման զի
Չիտեմք զի զի զի զի զի զի զի զի

100. ԳՆԱՅԻ ԶՈՒՐԸ

12
8

Գրու շնորհիւ զի քո զգացման զի
Չիտեմք զի զի զի զի զի զի զի զի

Գրու շնորհիւ զի քո զգացման զի
Չիտեմք զի զի զի զի զի զի զի զի

Մ Մ Մ Մ Մ Մ Մ Մ Մ Մ

[ԳՅԱՅՄՈՒ. Allegretto] Շիջանկ

Գր - նա - ցի զու - ըն ջո - թի. ոտնս ըն - կալ օ - ծի լե - ղի:

101. ՅԱՐՈՏ ԵՄ

8/8 ին ին ին ին ին ին ին | L L | L L | U U |

ին - ին ին - ին ին - ին ին - ին ին

ին ին ին ին ին ին | U U | U U | P

ին - ին ին - ին ին - ին ին

[Չափավոր-Միջակ. Moderato]

Յա - ռոտ եմ, յա - ռոտ եմ, յա - ռոտ եմ,

զին - վոր կեր - քան կա - ռոտ եմ:

102. ՄԱՅՐԱՄ ԿԱՆՉԵՔ

4/4 ին ին ին ին ին ին | U U | U U | P

ին - ին ին - ին ին - ին ին

ին ին ին ին ին ին | U U | U U | P

ին - ին ին - ին ին - ին ին

[Չափավոր և շեշտված. Moderato e marcato]

Մայ - րամ կան - չեք՝ հա - նք դուս,

վստ - ված առ - նե ա - չիս լուս:

gato

[Հարգամանից, Commosso]

Ghyanly

Ա - մի - ք - ան - լի - ք - ի - ք - ան - ցե - րե - ր
 ճա - րե - ր - ք - ան - լի - ք - ի - ք - ճա - րե - ր
 ճա - րե - ր - ք - ան - լի - ք - ի - ք - ճա - րե - ր
 ճա - րե - ր - ք - ան - լի - ք - ի - ք - ճա - րե - ր
 ճա - րե - ր - ք - ան - լի - ք - ի - ք - ճա - րե - ր

Կ . Կ , Կ - Կ ,
 Կ . Կ , Կ - Կ ,
 Կ . Կ , Կ - Կ ,
 Կ . Կ , Կ - Կ ,
 Կ . Կ , Կ - Կ ,
 Կ . Կ , Կ - Կ ,

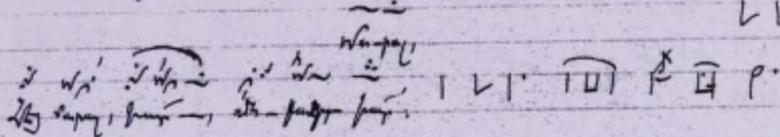
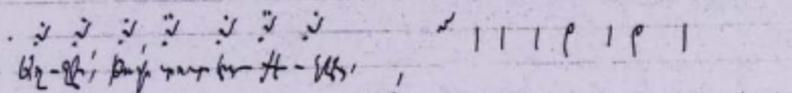
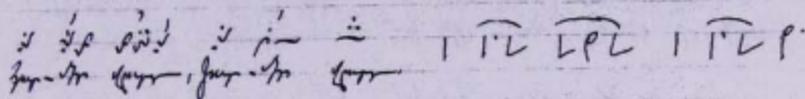
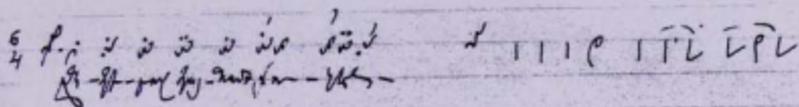
Կ . Կ , Կ - Կ ,
 Կ . Կ , Կ - Կ ,
 Կ . Կ , Կ - Կ ,
 Կ . Կ , Կ - Կ ,
 Կ . Կ , Կ - Կ ,
 Կ . Կ , Կ - Կ ,

Կ . Կ , Կ - Կ ,
 Կ . Կ , Կ - Կ ,
 Կ . Կ , Կ - Կ ,
 Կ . Կ , Կ - Կ ,

[Մանր, ծղփմն. Largo, molto cantando]

Լե, Լե, յա՛ - ման, քա ղառն տ - լա
 ժո - վն ղա - շած, Լե, Լե, յա՛ - ման,
 քա ղ ո - ղընգ - մեր ղըն - ղով
 տա - շած, Լե, Լե, յա - ման:

106. ԸՆԿԵՐՈՎ ԿԱՅՆԱՄ ԶՈՒՅՆ

[Չափավոր-Միջակ, Moderato]

Ըն - կե - ռով կայ - նամ զու - յնն,
կար - միր վարդ, կար - միր վարդ,
ար - ջի, քափ տուր եր ջե - շնն, մա - ռալ,
նոյ մա - ռալ, յա՛ր, աճ - թաղոյ յա՛ր:

4
4

Ծա - ղիկ ես քո զոհ եմ քո
 Ծա - ղիկ ես քո զոհ եմ քո

Ծա - ղիկ ես քո զոհ եմ քո
 Ծա - ղիկ ես քո զոհ եմ քո

Ծա - ղիկ ես քո զոհ եմ քո
 Ծա - ղիկ ես քո զոհ եմ քո

Ծա - ղիկ ես քո զոհ եմ քո
 Ծա - ղիկ ես քո զոհ եմ քո

[Ծափախոր-Միջակ. Moderato]

Ծա - ղիկ ես քո զոհ եմ քո

108. ԷՍ ԴԻՆ ԱՂԹՅՈՒՐ Ա

<p>6 4 #</p> <p>ի չի նո ծո րո րո րո րո իս - չիս աղ - թուր ա,</p>	<p>x □ P</p>
<p>նո չի նո ծո րո րո րո նո չի աղ - թուր ա,</p>	<p> . L P</p>
<p>ի չի նո ծո րո րո # իս - թու - թուր . <i>mf.</i></p>	<p> L L L P .^{x(2)}</p>

<p>#</p> <p>իս չի նո ծո րո րո րո րո րո իս - չիս աղ - թու - թուր -</p>	<p>x □ L □ □ □ □</p>
<p>նո չի նո ծո րո րո րո րո րո նո չիս աղ - թուր ա -</p>	<p>x . L □ □ □</p>
<p>իս չի նո ծո րո րո # իս - թու - թուր . <i>mf.</i></p>	<p>□ □ L P .^{x(2)}</p>

[Աշխույժ. Allegro moderato]

tu - ghō aղ - p̄t̄or ա,   tē ghō aղ - p̄t̄or ա:
 is - t̄os - gh̄i: us - v̄m̄k ա - žb - p̄e
 v̄or us - ēq h̄yot ա: sh - t̄os - gh̄i:

109. ԾԱՂԻԿ ԸՍԵՄ ՈՒ ԸԱՐԵՄ

Handwritten musical notation for the title "ԾԱՂԻԿ ԸՍԵՄ ՈՒ ԸԱՐԵՄ". The notation consists of four staves, each with a melodic line and a corresponding rhythmic line below it. The first staff is marked with a 4/4 time signature. The lyrics are written in Armenian script above the notes.

Ծաղիկ ըսեմ ու ըսեմ ու ըսեմ ու ըսեմ
Ծաղիկ ըսեմ ու ըսեմ ու ըսեմ ու ըսեմ
Ծաղիկ ըսեմ ու ըսեմ ու ըսեմ ու ըսեմ
Ծաղիկ ըսեմ ու ըսեմ ու ըսեմ ու ըսեմ

[Կալում սեմալ. Tempo giusto]

Printed musical notation for the title "ԾԱՂԻԿ ԸՍԵՄ ՈՒ ԸԱՐԵՄ". The notation consists of four staves, each with a melodic line and a corresponding rhythmic line below it. The lyrics are written in Armenian script below the notes.

Ծաղիկ ըսեմ ու ըսեմ ու ըսեմ ու ըսեմ
Ծաղիկ ըսեմ ու ըսեմ ու ըսեմ ու ըսեմ
Ծաղիկ ըսեմ ու ըսեմ ու ըսեմ ու ըսեմ
Ծաղիկ ըսեմ ու ըսեմ ու ըսեմ ու ըսեմ

110. ԱՅ ՏՂԱ, ԴՈՒՆ ԱՍԱ

$\frac{9}{4}$
L L P | | $\bar{\square}$ | P
 Ե՛ր, յո՛ւր յո՛ւր յո՛ւր յո՛ւր, Ե՛ր, Ե՛ր, Ե՛ր, Ե՛ր,

Ե՛ր, Ե՛ր, Ե՛ր, Ե՛ր, Ե՛ր, Ե՛ր, Ե՛ր, Ե՛ր,
 | | | $\square$ P $\bar{\square}$ L L |

$\square$ P $\bar{\square}$ L L | P.
 Ե՛ր, Ե՛ր, Ե՛ր, Ե՛ր, Ե՛ր, Ե՛ր,

L L P | | $\bar{\square}$ | P
 Ե՛ր, Ե՛ր, Ե՛ր, Ե՛ր, Ե՛ր, Ե՛ր,

| | | $\bar{\square}$ L L | $\bar{\square}$ P
 Ե՛ր, Ե՛ր, Ե՛ր, Ե՛ր, Ե՛ր, Ե՛ր, Ե՛ր,

$\bar{\square}$ L L | .
 Ե՛ր, Ե՛ր, Ե՛ր,

[Չափավոր. Largo]

Այ տղ-դա, դուն ա - սա, ա - սա. Ե, Ե, Ե, Ե, Ե, Ե, Ե.

Ե, Ե, Ե, Ե, Ե, Ե, Եր-դա-կի, ծաղ խառ ա, խառ ա.

Ար - շահ ջառ, սի - բոլ ե՛ր փոշ - մա - ընլ ե՛ր.

111. ԱՍՏՎԱԾ ԱՆԵՂ, ԱՆԺԱՍՏԱՆԱԿ

8 (3,2,1) 4 *Տեղատեղիս անձեռն անձեռն անձեռն* Լ Լ | 1 0 0 0 0 0 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1

Տեղատեղիս անձեռն անձեռն անձեռն Կ - ջոն անձեռն - ջոն անձեռն - ջոն

Տեղատեղիս անձեռն անձեռն անձեռն Լ Լ | 0 0 0 0 0 0 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1

Տեղատեղիս անձեռն անձեռն անձեռն Կ - ջոն անձեռն - ջոն անձեռն - ջոն

Տեղատեղիս անձեռն անձեռն անձեռն Լ Լ | 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1

Տեղատեղիս անձեռն անձեռն անձեռն Կ - ջոն անձեռն - ջոն անձեռն - ջոն

Տեղատեղիս անձեռն անձեռն անձեռն Լ Լ | 0 0 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1

Տեղատեղիս անձեռն անձեռն անձեռն Կ - ջոն անձեռն - ջոն անձեռն - ջոն

[Ծավալվոր-Միջակ. Moderato] *Քիչացիտ*

Աստ-ված ա-նեղ, ան - ժա - ճա - ճակ, է-շոս ստո-կալ ա-նանց դա - նակ:

է-շոս ստո-կալ, Ե - լալ զը - նաց, սե-մե - թը պա - տեմ կախ մը - նաց:

Ան-մե-թը մեղ - քն ծա - խե - ցի, խոնկ ա - սա, հո - գուն ժը - խե - ցի.

Աստ - ված, Խաթ - ցըն մե - թոց:

112. ՕԼԻԿ, ՍՈԼԻԿ

[Աշխույժ. Allegro moderato] ff

113. ՏԱՐԱՆ ՆՈՒՔԱՐԱՆՍ

[Հագումնալից. Con mosso]

114. ՄԱՐԵ, ՄԱՐԵ

Handwritten musical notation for the first system of "Mare, Mare". It features a treble clef, a 6/8 time signature, and a key signature of one flat. The melody is written on a single staff with lyrics in Armenian script below it. The lyrics are: "Մար-մար, Մար-մար, Մար-մար, Մար-մար".

Handwritten musical notation for the second system of "Mare, Mare". It continues the melody from the first system. The lyrics are: "Մար-մար, Մար-մար, Մար-մար, Մար-մար".

[Սիրազեր. Amorososo]

Printed musical notation for the third system of "Mare, Mare". It shows a treble clef, a 6/8 time signature, and a key signature of one flat. The melody is written on a single staff with lyrics in Armenian script below it. The lyrics are: "Մար-մար, Մար-մար, Մար-մար, Մար-մար".

115. ՁԵՐԿ ՈՒ ՁԵՐԿ

Handwritten musical notation for the first system of "Zerk u Zerk". It features a treble clef, a 6/8 time signature, and a key signature of one flat. The melody is written on a single staff with lyrics in Armenian script below it. The lyrics are: "Ձերկ-ձերկ, Ձերկ-ձերկ, Ձերկ-ձերկ, Ձերկ-ձերկ".

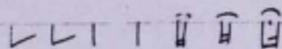
Handwritten musical notation for the second system of "Zerk u Zerk". It continues the melody from the first system. The lyrics are: "Ձերկ-ձերկ, Ձերկ-ձերկ".

Handwritten musical notation for the third system of "Zerk u Zerk". It continues the melody from the second system. The lyrics are: "Ձերկ-ձերկ, Ձերկ-ձերկ, Ձերկ-ձերկ, Ձերկ-ձերկ".

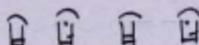
Handwritten musical notation for the fourth system of "Zerk u Zerk". It continues the melody from the third system. The lyrics are: "Ձերկ-ձերկ, Ձերկ-ձերկ".

Handwritten musical notation for the fifth system of "Zerk u Zerk". It continues the melody from the fourth system. The lyrics are: "Ձերկ-ձերկ, Ձերկ-ձերկ".

51.
 ԿՆ Կ - առ, ԿՆ խա - չի - չառ

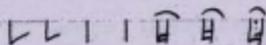

ԿՆ ԿՆ ԿՆ ԿՆ
 ԿՆ - առ, ԿՆ - առ

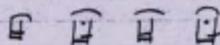

ԿՆ:

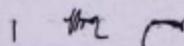
ԿՆ ԿՆ ԿՆ ԿՆ ԿՆ ԿՆ ԿՆ
 ԿՆ Կ - խա, ԿՆ - խա ԿՆ - խա

ԿՆ ԿՆ ԿՆ ԿՆ
 ԿՆ - առ, ԿՆ - առ

ԿՆ: ԿՆ ԿՆ

ԿՆ

ԿՆ

[Արագ. Veloce]

Զի՛նչ ու զի՛նչ տամ լող - վոր - չուն.
 զո - մա, զո - մա էր
 Զի՛ն լա - ճըն տամ լող - վոր - չուն.
 քո - մա, քո - մա էր
 Ո՛չ է - առ, ո՛չ խաղ - ըն - ջալ. զո - մա, զո - մա էր
 Ո՛չ է - խաճ ծամ - կալ ծո - վն. քո - մա, քո - մա էր: էր:

116. ՅԱՐՈՒՑ ԵՄ

4/4

Կարգի մեջ մնա՛նք, որ իմ փրկումն ընդ ինձ
 կարգի մեջ մնա՛նք, որ իմ փրկումն ընդ ինձ

Կարգի մեջ մնա՛նք, որ իմ փրկումն ընդ ինձ
 կարգի մեջ մնա՛նք, որ իմ փրկումն ընդ ինձ

[Հուզումնալից. Comosso] Ճիշտակ

Յա - ռոտ եմ, յա - ռոտ եմ, յա - ռոտ եմ,
 զին - վոր կեր - քա՛ս՝ կա - ռոտ եմ:

117. ՄԵՐ ՏՈՒՆ, ՉԵՐ ՏՈՒՆ

8/8 (3,2,3) #

Մեր տուն, ձեր տուն, մո - տիկ, մո - տիկ,
 մեր տուն, ձեր տուն, մո - տիկ, մո - տիկ,
 մեր տուն, ձեր տուն, մո - տիկ, մո - տիկ,

[Բերկալից. Con allegrezza]

Մեր տուն, ձեր տուն, մո - տիկ, մո - տիկ,
 տես - նենց ո՞ր յարմ է խո - րո - տիկ,
 տես - նենց ո՞ր յարմ է խո - րո - տիկ:

Handwritten musical notation at the top of the page, consisting of two lines of notes with lyrics in Armenian script below them.

ի բնին խոսքն ինձն ինձն ինձն ինձն ինձն ինձն ինձն ինձն
 բն-յառի՛ս, եւ փայլ-ածու-րս:
 բն-յառի՛ս, եւ փայլ-ածու-րս:

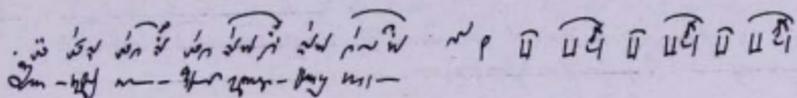
[Միջակ-Չափավոր. Allegretto grazioso]

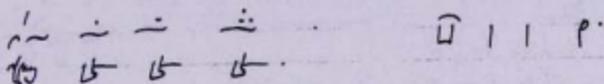
Մատուցարար

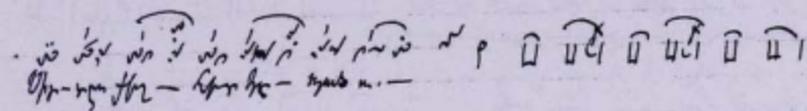
Musical score for the song 'Մատուցարար' in 3/4 time. The score includes a vocal line with lyrics in Armenian and an accompaniment line.

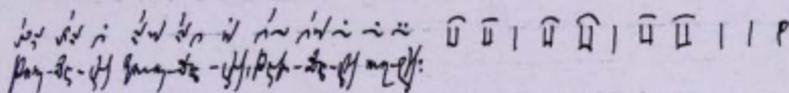
Զա-վա՛ր՝ Ձու - լո՛ւն   մա - դա՛ր՞ք   Ձու - լո՛ւն
 ես - վ - լ՛ք   քեզ - տա   մաս - տա   րե - քի՛ն

 քե - զի   տե - սա՛   վա - սա,   Ձու - լո՛ւ
 սի - բուն,   ա - թի՛   մեր   տան   կե - քի՛

 Զա-վա՛ր՝   Ձու - լո՛ւ,   մա՛ - դա՛ր՞ք   Ձու - լո՛ւ
 դեմ ա - դո՞ք - բան   ե - կե -   դե - քի՛ն

 քե - զի   տե - սա՛   վա - սա,   Ձու - լո՛ւ
 դեմ   ա -   դո՞ք - բան   ե - կե -   դե - քի՛ն

 Բաց-վիր, բաց-վիր,   բաց - վիր,

 բաց-վիր,   իմ վարդ   Ձու-լո,   բաց-վիր, բաց-վիր,

 բաց - վիր,   բաց-վիր,   իմ վարդ   Ձու-լո:

119. ԾԱՌԻԿ ՈՐԻՆՍ ԸՆՏ ՔԱՅ Ա

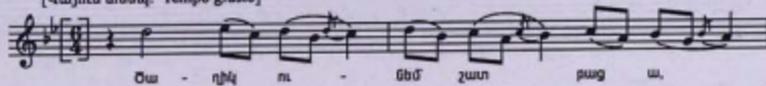

 Ըն - լիկ ու - զիս զքո - յայ ուս -

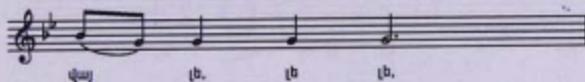

 Ըն - լիկ ու - զիս զքո - յայ ուս -

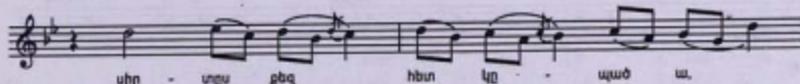

 Ըն - լիկ ու - զիս զքո - յայ ուս -

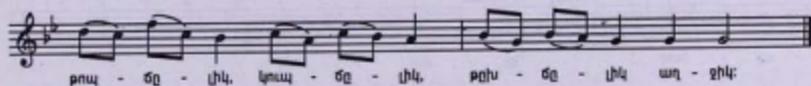

 Ըն - լիկ ու - զիս զքո - յայ ուս -

[Կայուն տոնակ. Tempo giusto]

 Ծա - ղիկ ու - ճեմ շատ քաց ա,

 վայ լե. լե լե.

 սիր - տըս ջեզ հետ կը - պատ ա.

 քուս - ճը - լիկ, կուս - ճը - լիկ, քոս - ճը - լիկ աղ - ջիկ:

121. ԱՂՎԵՍ ԴԱՐԸ

6/4 . . . . .

 Աղ-վես դա-րը, յար, բը - լի ա, հայ լի յա-ճան,

Աղ-վես դա-րը, յար, բը - լի ա, հայ լի յա-ճան,

Աղ-վես դա-րը, յար, բը - լի ա, հայ լի յա-ճան,

[Չափախոր. Andante doloroso]

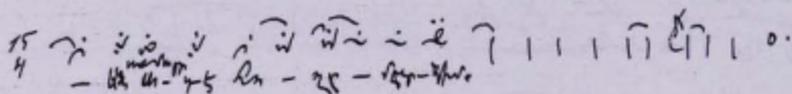
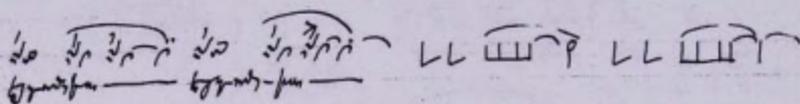
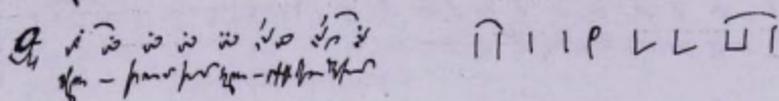
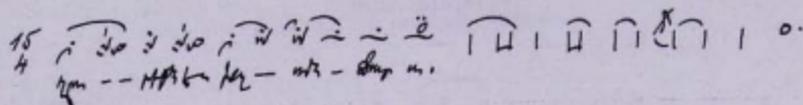
Աղ-վես դա-րը, յար, բը - լի ա, հայ լի յա-ճան,

հայ լի յա-ճան, յա-ճան Գու-լի:

122. ՂԱՐԻՔ ԵՄ

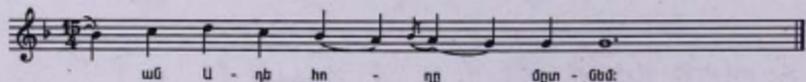
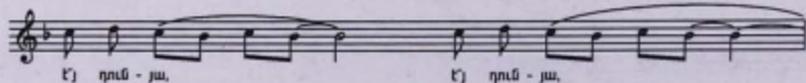
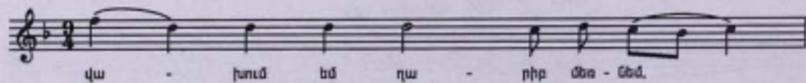
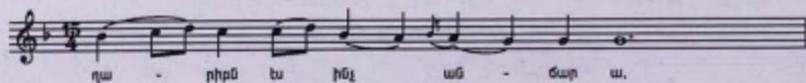
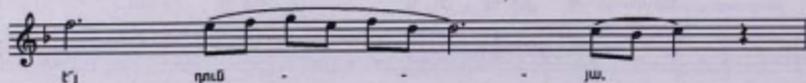
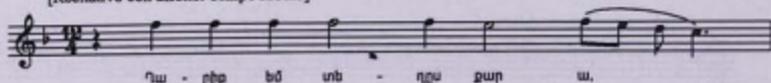
12/4 . . . . .

 Ղարիք ե-մ, ղարիք ե-մ, ղարիք ե-մ, ղարիք ե-մ, ղարիք ե-մ,

ղարիք ե-մ, ղարիք ե-մ, ղարիք ե-մ, ղարիք ե-մ, ղարիք ե-մ,

[Հուզումնալից ասերգով. Ազատ չափ.]

[Recitativo con affetto. Tempo rubato]

123. ՀԱՉԱՐ ԵՐԿԱԿ ԷՐ

6
4
Նր ն՛նք խո՛ղով քո՛րն ըն՛հանի զճանճա՛ն ին՛չ: Ես
նր - ննք - խո - լով - քո - րն - ըն - հան - ի - ճ - ա - ճ - ա - ն - ի - ն - չ :

Նր ն՛նք խո՛ղով քո՛րն ըն՛հանի զճանճա՛ն ին՛չ: Ես
նր - ննք - խո - լով - քո - րն - ըն - հան - ի - ճ - ա - ճ - ա - ն - ի - ն - չ :

Նր ն՛նք խո՛ղով քո՛րն ըն՛հանի զճանճա՛ն ին՛չ: Ես
նր - ննք - խո - լով - քո - րն - ըն - հան - ի - ճ - ա - ճ - ա - ն - ի - ն - չ :

Վճճա՛նք զճանճա՛ն ին՛չ: Ես
վ - ճ - ճ - ա - նք - զ - ճ - ա - ն - ճ - ա - ն - ի - ն - չ :

[Աշխարհ. Allegro moderato] *Mozart*

124. ԶԱՅԼԻ ԾԱՌԻԿ ԳՅՈՒՆԻՉԱՐ

12
4
Վճճա՛նք զճանճա՛ն ին՛չ: Ես
վ - ճ - ճ - ա - նք - զ - ճ - ա - ն - ճ - ա - ն - ի - ն - չ :

Վճճա՛նք զճանճա՛ն ին՛չ: Ես
վ - ճ - ճ - ա - նք - զ - ճ - ա - ն - ճ - ա - ն - ի - ն - չ :

[Քերկաս]g. Con allegrezza

Յայ - լի ծա - ղիկ զյու - լի - զար,
 յայ - լի ծա - ղիկ զյու - լի - զար:

125. Օ ՅԱՐ

նի նի նի նի
 0 — temp.

լ լ լ լ

նի նի նի նի նի նի նի
 ճա - ղիկ ճա - ղիկ ճա - ղիկ ճա - ղիկ

լ լ լ լ լ լ լ լ

նի նի նի նի
 0 — temp.

լ լ լ լ

նի նի նի նի նի նի նի
 ճա - ղիկ ճա - ղիկ ճա - ղիկ ճա - ղիկ

լ լ լ լ լ լ լ լ

նի նի նի նի
 0 — temp.
 0 — temp.

լ լ լ լ

նի նի նի նի նի նի նի
 ճա - ղիկ ճա - ղիկ ճա - ղիկ ճա - ղիկ
 ճա - ղիկ ճա - ղիկ ճա - ղիկ ճա - ղիկ

լ լ լ լ լ լ լ լ

[Չափավոր. Andante doloroso]

O, յար: Շա - դիկ Շաղ - կե - վա - նա եւ:
 O, յար: Աս - լոյ ե - թե - վա - նա եւ:
 O, յար: Տա - թե - նք մի հետ կը գաս,
 կար - ծես մու - քայր - իսկ - նա եւ:

126. ԵՆՂՈՅԻԿ ՍՈՐԶՈՒՐՆ ԵԿԵԼ Է

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000.

համար 1-ին թիվը 1

Հիսայրիս

[Արագ, Veloce]

Շո - ղո - յիկ մոր - ջուրն Ե - կել Է.

զա - վա - սամ զամ, զրո զամ, զամ,

զամ, զամ, զրո զամ, զամ.

Լար - միր փա - փուջ հա - զել Է.

կո տոյ ոս - կին ըն - ղել Է.

զա - վա - սամ զամ, զրո զամ, զամ,

զամ, զամ, զրո զամ, զամ:

127. ՔԵՁԻ ԿԱՍԵՆ ԸՌԵՍԻ ՀԱՐՍ

$\frac{4}{4}$. 2 ~ ~ Վ ~ ~ Վ ~ ~ Վ ~ ~ Վ ~ ~ Վ ~ ~ Լ Լ | Ա | Է Է | Ա

Քեձի - կա - սե՛ն ըր - ո՛ս զա - վա - սամ զամ,

ի՛ն ի՛ն ըն - ղել ըն - ղել ըն - ղել ըն - ղել . Է Է | Ա | Է | Է

[Այսույժ, Allegro] *Չամ*

Քե - զի կա - սեն ը - ս - սի հարս,

Լար - միր Ե - սն ըն - ա - սի ըր - ո՛ս զա - սա.

Քա - ղն - ճի զամ, Քա - ղն - ճի:

Քա - ղն - ճի զամ, Քա - ղն - ճի:

128. ՄՐԵՈՒԲ ՄԱՐԵՐ ՄՐԵՈՒԲ ԷՐ

4/4 *mf*: $\dot{r} \dot{r} \dot{r} \dot{r} \dot{r} \dot{r} \dot{r} \dot{r}$ | | $\dot{r} \dot{r} \dot{r} \dot{r}$ | $\dot{r}$ $\dot{r}$

mf - շուտ - ստոր - *mf* - շուտ էր:

f: $\dot{r} \dot{r} \dot{r} \dot{r} \dot{r} \dot{r} \dot{r} \dot{r}$ | | $\dot{r} \dot{r} \dot{r} \dot{r}$ | $\dot{r}$ $\dot{r}$

f - շուտ - ստոր - *f* - շուտ - ստոր - *f* - շուտ էր:

mf: $\dot{r} \dot{r} \dot{r} \dot{r} \dot{r} \dot{r} \dot{r} \dot{r}$ | | $\dot{r} \dot{r} \dot{r} \dot{r}$ | $\dot{r}$ $\dot{r}$

mf - շուտ - ստոր - *mf* - շուտ էր:

f: $\dot{r} \dot{r} \dot{r} \dot{r} \dot{r} \dot{r} \dot{r} \dot{r}$ | | $\dot{r} \dot{r} \dot{r} \dot{r}$ | $\dot{r}$ $\dot{r}$

f - շուտ - ստոր - *f* - շուտ - ստոր - *f* - շուտ էր:

[12]սույծ. Allegro *f* *mf*

mf Մը - շուտ ստոր - ստոր - ստոր - ստոր - շուտ էր:

mf հար ցազ, հար ցազ, հար ցազ - զիզ,

mf Մը - շուտ խոտ, զուր ս - ցազ էր:

mf հար ցազ, հար ցազ, հար ցազ - զիզ:

129. ՎՐԱՆ ԵՄՁԱՐԿԵԼ ՍԱՐԻՆ

5
 9
 Վ - ռաճ եմ զար - կել սա - թին,
 Ե - լե Ե - լե Ե - լե Ե - լե Ե - լե,
 Ի - ն զե՛ր զե՛ր զե՛ր զե՛ր զե՛ր
 Ե - լե Ե - լե Ե - լե Ե - լե Ե - լե

[Չափավոր. Moderato]

Վ - ռաճ եմ զար - կել սա - թին,
 Ե - լե Ե - լե Ե - լե Ե - լե Ե - լե,
 Ի - ն զե՛ր զե՛ր զե՛ր զե՛ր զե՛ր

130. ԵԼԵՔ, ԱՐԲԵՐ

6
 8
 Ե - լեք, աղ - քեր, Ե - լեք ջո - լեր - միս քառ - նանք,
 Ե - լեք, աղ - քեր, Ե - լեք ջո - լեր - միս քառ - նանք,
 Ե - լեք, աղ - քեր, Ե - լեք ջո - լեր - միս քառ - նանք.

[Չափավոր. Moderato]

Ե - լեք, աղ - քեր, Ե - լեք ջո - լեր - միս քառ - նանք,
 Ե - լեք, աղ - քեր, Ե - լեք ջո - լեր - միս քառ - նանք:

131. ՀՈՎԵ ԱՆՈՒՇ

6 8 սոփե. $\dot{w} \dot{w} \dot{w} \dot{w} \dot{w} \dot{w} \dot{w} \dot{w}$ $\dot{w} \dot{w} \dot{w} \dot{w}$ $\dot{w} \dot{w} \dot{w} \dot{w}$ $\dot{w} \dot{w}$ $\dot{w} \dot{w}$ $\dot{w} \dot{w}$ $\dot{w} \dot{w}$
 Հովս և - նուշ, հովս և - նուշ.

$\dot{w} \dot{w} \dot{w} \dot{w} \dot{w} \dot{w} \dot{w} \dot{w}$ $\dot{w} \dot{w} \dot{w} \dot{w}$ $\dot{w} \dot{w} \dot{w} \dot{w}$ $\dot{w} \dot{w}$ $\dot{w} \dot{w}$ $\dot{w} \dot{w}$ $\dot{w} \dot{w}$
 էլ էլ հոս - փոքր հոս և - նուշ.

խոսք. $\dot{w} \dot{w} \dot{w} \dot{w} \dot{w} \dot{w} \dot{w} \dot{w}$ $\dot{w} \dot{w} \dot{w} \dot{w}$ $\dot{w} \dot{w} \dot{w} \dot{w}$ $\dot{w} \dot{w}$ $\dot{w} \dot{w}$ $\dot{w} \dot{w}$ $\dot{w} \dot{w}$
 է է է է է է է -

$\dot{w} \dot{w} \dot{w} \dot{w} \dot{w} \dot{w} \dot{w} \dot{w}$ $\dot{w} \dot{w} \dot{w} \dot{w}$ $\dot{w} \dot{w} \dot{w} \dot{w}$ $\dot{w} \dot{w}$ $\dot{w} \dot{w}$ $\dot{w} \dot{w}$ $\dot{w} \dot{w}$
 հոս փո - քո. հոս փոս և - նուշ.

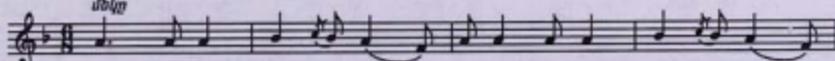
սոփե. $\dot{w} \dot{w} \dot{w} \dot{w} \dot{w} \dot{w} \dot{w} \dot{w}$ $\dot{w} \dot{w} \dot{w} \dot{w}$ $\dot{w} \dot{w} \dot{w} \dot{w}$ $\dot{w} \dot{w}$ $\dot{w} \dot{w}$ $\dot{w} \dot{w}$ $\dot{w} \dot{w}$
 փո - նուշ քո - րե քե - րե.

$\dot{w} \dot{w} \dot{w} \dot{w} \dot{w} \dot{w} \dot{w} \dot{w}$ $\dot{w} \dot{w} \dot{w} \dot{w}$ $\dot{w} \dot{w} \dot{w} \dot{w}$ $\dot{w} \dot{w}$ $\dot{w} \dot{w}$ $\dot{w} \dot{w}$ $\dot{w} \dot{w}$
 իրա զե - րս օ - րե օ - րե.

Պոփե խոսք և նուշ հովս և նուշ.

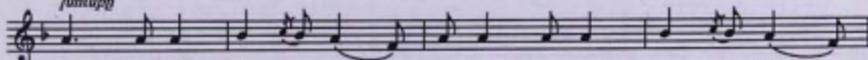
[Աշխույժ. Allegro moderato]

մեծից

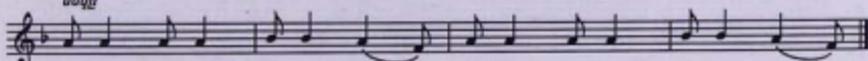
հովս և - նուշ, հովս և - նուշ, էլ էլ քոս - փոքր խոսք և - նուշ.

խոսք

է է է է, է է է է, խոս փո - քո - սովե, խոս և - նուշ.

մեծից

9 - նա - ցի քո - րե քե - րե, ոստ ըն - կալ օ - ձի է - րի.

Handwritten musical notation with rhythmic patterns and lyrics in Armenian. Each line includes a melodic line with notes and stems, and a corresponding rhythmic pattern of vertical bars.

Lyrics for the first line:
 Կ'ի գործս առաւ, Կ'ի գործս առաւ, Կ'ի գործս զբոյժ,
 Կ'ի գործս առաւ, Կ'ի գործս առաւ, առաւ զբոյժ:

Lyrics for the second line:
 Կ'ի գործս առաւ, Կ'ի գործս առաւ, Կ'ի գործս զբոյժ.

Lyrics for the third line:
 Կ'ի գործս առաւ, Կ'ի գործս առաւ, Կ'ի գործս զբոյժ,

Lyrics for the fourth line:
 Կ'ի գործս առաւ, Կ'ի գործս առաւ, Կ'ի գործս զբոյժ.

Lyrics for the fifth line:
 Կ'ի գործս առաւ, Կ'ի գործս առաւ, առաւ զբոյժ:

[Աշխույժ. Allegro moderato] Շիջում

Մի ճար ա - թա, մի ճար ա - թա, Դա - ռոս ջան,
 Իմ դատ ա - թա, Իմ դատ ա - թա, ա - նուշ ջան:

Ես գի - շոր լու - սը տե - սա, մի ճար ա - թա,

մի ճար ա - թա, Դա - ռոս ջան, Իմ յա - ըր դու - սը տե - սա.

Իմ դատ ա - թա, Իմ դատ ա - թա, ա - նուշ ջան:

133. ՄԻՆԹԱՆԱ ՈՒՆԻՄ

12
4

Մին - քա - նա ու - մի՞ն՞ ծով ա,   Գա Գա Գա Գա Գա Գա, Գա Գա Գա Գա Գա,
 զը - լաղ - մե - թը սուր - ծով ա,   սի - թել եմ ես սի - թով, խո - թո - վածսոր - տով:

Մին քա նա ու մի՞ն՞ ծով ա,   Գա Գա Գա Գա Գա Գա, Գա Գա Գա Գա Գա,
 զը լաղ մե թը սուր ծով ա,   սի թել եմ ես սի թով, խո թո վածսոր տով:

[Աշխարհ. Allegro moderato]

Մին - քա - նա ու - մի՞ն՞ ծով ա,   Գա Գա Գա Գա Գա Գա, Գա Գա Գա Գա Գա,
 զը - լաղ - մե - թը սուր - ծով ա,   սի - թել եմ ես սի - թով, խո - թո - վածսոր - տով:

134. ԶԱՄԱՆ ՓՅԵՑ ԵՐԱՆ, ԵՐԱՆ

6
8

Մին քա նա ու մի՞ն՞ ծով ա,   Գա Գա Գա Գա Գա Գա, Գա Գա Գա Գա Գա,
 զը լաղ մե թը սուր ծով ա,   սի թել եմ ես սի թով, խո թո վածսոր տով:

Մին քա նա ու մի՞ն՞ ծով ա,   Գա Գա Գա Գա Գա Գա, Գա Գա Գա Գա Գա,
 զը լաղ մե թը սուր ծով ա,   սի թել եմ ես սի թով, խո թո վածսոր տով:

[Հանդարտ. Andantino]

Գա - մին վր - լեց   Ե - թան,   Ե   Դան,   Դար,
 Մը - շու հաղ - թեր   թե - վա   -   վո   Դան,
 Գա   Գա   Գա   Գա,   Գա   Գա   Գա,   Գա,
 Ե   Ե   Ե   Ե,   Ե   Ե   Ե,   Ե:

135. ԽԵՇՈՆԻ ԳՆԱՅ ԲԱՅԱԳԵՐ

6/4 *Խեշոնի գնայ բայագեր* . . . $\square \square \square \square \square \square \square$

Խեշոնի գնայ բայագեր . . . $\square \square \square \square \square \square \square$

Խեշոնի գնայ բայագեր . . . $\square \square \square \square \square \square \square$

Խեշոնի գնայ բայագեր . . . $\square \square \square \square \square \square \square$

[Չափավոր. Largo]

Խե - չոն գն - ցայ Բա - յա - գեր,
 քո - լը դի - սալը քո - դա - գեր,
 այ սա - ռեր, սա - ռեր, սա - ռեր,
 քար - քանդ ու - լեր ու ա - վեր:

136. ԳՈՒՌՈ ԲԱՅ ԱՐԵՔ

6/4 *Գուրո բայ Արեք* . . . $\square \square \square \square \square \square$

Գուրո բայ Արեք . . . $\square \square \square \square \square \square$

[Աշխույժ. Allegro]

Դուք բայ ա - ռեք մարդ եմ ես, կա - ցայ քա - դի վարդ եմ ես:

137. ՀԸՆ ԴԸ ԼԵՄ

6
ՆՆՆՆ ՆՆՆՆ ՆՆՆՆ ՆՆՆՆ | ՆՆՆՆ ՆՆՆՆ | ՆՆՆՆ

ՆՆՆՆ ՆՆՆՆ ՆՆՆՆ ՆՆՆՆ | ՆՆՆՆ ՆՆՆՆ | ՆՆՆՆ

[Uzjumjd. Allegro]

Ճիշտով

ՅՅՅՅ ՅՅՅՅ, օ օօօօ - լո, օօօօ - լո, լո-օօօօ տո-նոնո ղոօ - լա - լո:

138. ԵԿՄՐ ՄԵՐ ԳՈՆՈՎ ԱՆՑԱՐ

6
4
ԳՅԳՅ ԳՅԳՅ ԳՅԳՅ ԳՅԳՅ | Ս Ս Ս Ս Ս Ս Ս Ս | Ս Ս Ս Ս Ս Ս Ս Ս

ԳՅԳՅ ԳՅԳՅ ԳՅԳՅ ԳՅԳՅ | Ս Ս Ս Ս Ս Ս Ս Ս | Ս Ս Ս Ս Ս Ս Ս Ս

ԳՅԳՅ ԳՅԳՅ ԳՅԳՅ ԳՅԳՅ | Ս Ս Ս Ս Ս Ս Ս Ս | Ս Ս Ս Ս Ս Ս Ս Ս

ԳՅԳՅ ԳՅԳՅ ԳՅԳՅ ԳՅԳՅ | Ս Ս Ս Ս Ս Ս Ս Ս | Ս Ս Ս Ս Ս Ս Ս Ս

ԳՅԳՅ ԳՅԳՅ ԳՅԳՅ ԳՅԳՅ | Ս Ս Ս Ս Ս Ս Ս Ս | Ս Ս Ս Ս Ս Ս Ս Ս

[Միջակ-Չափավոր. Allegretto grazioso]

Ե - կար մեր դո - նով ան - ցար, մո - լո - թե - ցիր,
 շեկ ծա - մեր սպի - տակ ղեյ - ղեմ քո - լո - թե - ցիր:
 Ա - պա - թա - մը քա - ռոտ ա,
 Ե - կար մեր դո - նով ան - ցար, մո - լո - թե - ցիր,
 քա - թի տա - կը ա - թոտ ա.
 շեկ ծա - մեր սպի - տակ ղեյ - ղեմ քո - լո - թե - ցիր:

139. ՆԱՆԻԿ, ՆԱՆԱՆԻԿ

Handwritten musical notation in a 12/4 time signature with a key signature of one sharp (F#). The notation includes rhythmic values (quarter, half, eighth, and sixteenth notes) and rests, with a dynamic marking of *p*. Below the staff, there are Armenian lyrics: *ան-ըջ, ան-ըջ, ան-ըջ, ան-ըջ*. To the right, a rhythmic pattern is written: $|\ p | p | p | | p (2)$.

Handwritten musical notation in a 12/4 time signature with a key signature of one sharp (F#). The notation includes rhythmic values and rests, with a dynamic marking of *p*. Below the staff, there are Armenian lyrics: *ան-ըջ, ան-ըջ, ան-ըջ, ան-ըջ*. To the right, a rhythmic pattern is written: $|\ p | p | p | | p (2)$.

Handwritten musical notation in a 12/4 time signature with a key signature of one sharp (F#). The notation includes rhythmic values and rests, with a dynamic marking of *p*. Below the staff, there are Armenian lyrics: *ան-ըջ, ան-ըջ, ան-ըջ, ան-ըջ*. To the right, a rhythmic pattern is written: $|\ p | p | p | | p (2)$.

[Միջակ-Չափավոր. Allegretto grazioso]

Լա - Գիկ, Ծա - Ծա - Գիկ, Ծա - Գիկ,
 քա - Գիկ, Ծա - Ծա - Գիկ, Ծա - Գիկ,
 ես աղ - քիկ եմ ալ կու - զեմ,
 քա - րակ մեջ - քիս շալ կու - զեմ.
 Ծա - Գիկ, Ծա - Ծա - Գիկ, Ծա - Գիկ,
 հա - տիկ Ծա - Ծա - Գիկ, Ծա - Գիկ:

140. ՆԱՆԻԿ, ՆՈՆՈՆԻԿ

72 4 # և ը ը ը ը ը ը ը ը # 1 1 1 | P P 1 1 P (2)
 խո-ղի- խո-ղի - զի խո-ղի,
 խո-ղի- խո-ղի - զի խո-ղի:

և ը ը ը ը ը ը ը ը # 1 1 1 | P P 1 1 P (2)
 խո-ղի - զի խո-ղի, խո-ղի - զի,
 խո-ղի - զի խո-ղի - զի խո-ղի:

և ը ը ը ը ը ը ը ը # 1 1 1 | P P 1 1 P (2)
 խո-ղի - զի խո-ղի - զի խո-ղի,
 խո-ղի - զի խո-ղի - զի խո-ղի:

[Միջակ-Չափավոր. Allegretto grazioso]

Լա - Գիկ, Ծա - Ծա - Գիկ, Ծա - Գիկ,
 քա - Գիկ, Ծա - Ծա - Գիկ, Ծա - Գիկ,
 ես աղ - քիկ եմ ալ կու - զեմ,
 քա - րակ մեջ - քիս շալ կու - զեմ.
 Ծա - Գիկ, Ծա - Ծա - Գիկ, Ծա - Գիկ,
 հա - տիկ Ծա - Ծա - Գիկ, Ծա - Գիկ:

141. ՄԱՐԵՐՈՒ ՄԵՅՐԱՆԻ ԶԱՐ

12/4 # $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ | $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ | $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ (2)

Մար-մար-ից-ից-ից-ից-ից-ից-ից-ից-ից-ից-ից
 մար-ից-ից-ից-ից-ից-ից-ից-ից-ից-ից-ից

$\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ | $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ | $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ (2)

[Միջակ, Allegretto]

Մար-ից - ից-ից-ից - ից-ից - ից-ից-ից
 մար-ից-ից-ից-ից ից-ից-ից - ից-ից-ից

142. ԵՍ ԱՐՁԻԿ ԵՍ ԲԱՐԻ ՊԵՏ

12/4 # $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ | $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ | $\bar{\cdot}$

Ես-ար-ձի-կ-ի-կ-ի-կ-ի-կ-ի-կ-ի-կ-ի-կ-ի-կ-ի-կ-ի-կ-ի-կ
 Ես-ար-ձի-կ-ի-կ-ի-կ-ի-կ-ի-կ-ի-կ-ի-կ-ի-կ-ի-կ-ի-կ-ի-կ

$\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ | $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$

$\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ | $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ | $\bar{\cdot}$

Ես-ար-ձի-կ-ի-կ-ի-կ-ի-կ-ի-կ-ի-կ-ի-կ-ի-կ-ի-կ-ի-կ-ի-կ
 Ես-ար-ձի-կ-ի-կ-ի-կ-ի-կ-ի-կ-ի-կ-ի-կ-ի-կ-ի-կ-ի-կ-ի-կ

$\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ | $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$

$\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ | $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$ $\bar{\cdot}$

[Գնայուն. Delicato]

ես աղ - ցիկ եմ քա - ղի պես, նա, նա, նա, նա,
 շա - մամ - նե - ղի քա - ղի պես,
 ալ - քով ուն - քով եմ, խել - քով ծով եմ:

143. ԱՐԻ, ԵՐԹԱՆՔ ՍԱՐ

Արի, Երթանք սար
 Արի, Երթանք սար

Արի, Երթանք սար
 Արի, Երթանք սար

[Գնայուն. Delicato]

Ա - ղի, եր - քանք սար սըն - ծի,
 վա', նա - ճի զամ, ո'ր սա - ղըն ընկ - նեմ:

144. ԳՈՒԹԱՆԸ ՎԱՐԱՓՈՒՄԻ

Handwritten musical notation on a five-line staff. The first line contains a melodic line with a treble clef, a 4/4 time signature, and lyrics in Armenian: "Գու-թա-նը վա-րա-նը-սին-ը" with rhythmic markings below. The second line continues the melody with lyrics: "վա-րա-նը վա-րա-նը վա-րա-նը". The third line continues with lyrics: "Չորս-ըն-կու-րս-ը" and includes a fermata. The fourth line continues with lyrics: "վա-րա-նը վա-րա-նը վա-րա-նը". The fifth line shows a single note with a fermata.

[Միջակ, Moderato]

Printed musical score for voice in G major, 4/4 time, Moderato. It consists of four staves of music with lyrics in Armenian underneath.

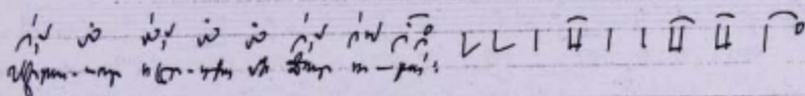
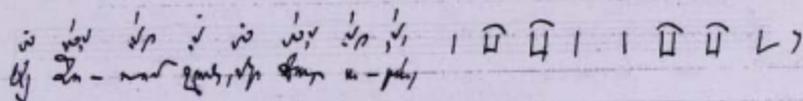
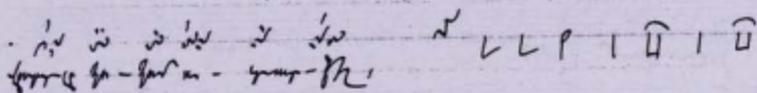
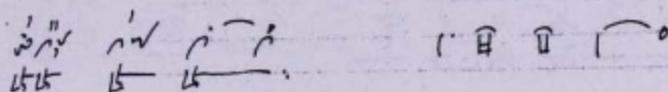
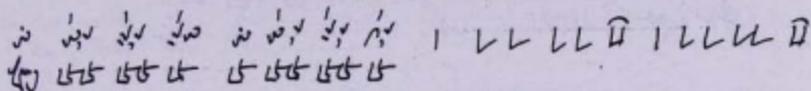
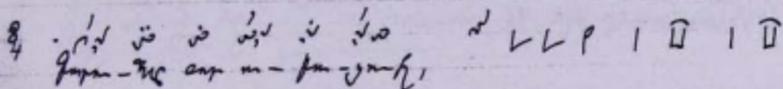
Staff 1: Գու-թա-նը վա-րա-նը-սին-ը

Staff 2: վա-րա-նը վա-րա-նը վա-րա-նը վա-րա-նը

Staff 3: Չորս-ըն-կու-րս-ը ա-կո-սին-ը

Staff 4: վա-րա-նը վա-րա-նը վա-րա-նը վա-րա-նը

145. ԳԱՐՈՒՆԸ ՆՈՐ Ա ԲԱՅԱԿԵԼ

[Օսկիալդո, Largo]

Գա - րու - նը մոր ա թաց - վել, վա՛յ լե, լե, լե, լե, լե,
 լե, լե, լե, լե, լե, լե, լե, լե, լե, լե, վար - ղը կո - կոմ ա դար - ծել, այ ղո - տոմ ջամ,
 մի ճար ա - թա, վի - թա - վոր սըր - տիա մի ճար ա - թա:

146. ՄԵՐ ԴԵՌՄԵ ԽՆԿԻ ԾԱՆ

6 8 *Մեր դեմքը զարմար էր, խոնրակ էր ծառայողը:* | L L | L L | L L

Քիչ էր զարմար, զարմար էր: | L L | L L

6 8 *Քիչ էր զարմար, զարմար էր ծառայողը:* | L L | L L | L L

Քիչ էր զարմար, զարմար էր: | L L | L L

[Արագ. Veloce]

Մեր դե - քը - ար - մար էր, խո - նրակ էր ծառայողը: գյու - լում ջան:

ծնր դե - քը - ար - մար էր, խո - նրակ էր ծառայողը: գյու - լում ջան:

147. ԴՈՒՆ ԵՈՐՈՐԱ

6 8 *Դուն չեմ հիշում, չեմ հիշում, չեմ հիշում, չեմ հիշում:* | L L | L L | L L | L L

Ինչ էր զարմար, զարմար էր ծառայողը:
Ինչ էր զարմար, զարմար էր ծառայողը:

[Աշխարհ. Allegro moderato]

Դուն չե - րի - թի - րա, դուն չե - րի - թի - րա, Եր - դիր ջան:

քեր - դի տա - կին ծուն կե - րե - կա, Եր - դիր ջան:

148. ԱՂԵՐՈՒ ՈՒՆԻՍ

9
4

Աղ - քերճ ու - ցի՞մ Ա - դա - սի,

6
4 #

Գա, Գա, Գա, Գա,

Գա, Գա, Գա, Գա,

[Գնայուն. Delicato]

Աղ - քերճ ու - ցի՞մ Ա - դա - սի,

Գա, Գա, Գա, Գա, Գա, Գա, Գա, Գա,

149. ՀՈՎ, ՀՈՎ, ՀՈՎՆ ԸՆԿԱՎ

6
4

Հով - հով - հով, հով - հով - հով,

Հով - հով - հով, հով - հով - հով,

[Համդարտ. Tranquillo]

Հով, հով, հովն ըն - կավ,

Հովն - կավ, հովն - կավ, հովն ըն - կավ,

150. ՓԱՓՈՒՐԻ ՋԱՆ

6/4 (2x2) նր ԴՆՁ - ԶՆՁՆՁ - ԶՆՁՆՁ

Handwritten musical notation for the first staff of exercise 150.

6/4 (2x2) նր ԿՆՁ - ԿՆՁՆՁ - ԿՆՁՆՁ

Handwritten musical notation for the second staff of exercise 150.

6/4 (3x2) նր ԸՆՁ - ԸՆՁՆՁ - ԸՆՁՆՁ

Handwritten musical notation for the third staff of exercise 150.

6/4 (2x3) նր ԿՆՁ - ԿՆՁՆՁ - ԿՆՁՆՁ

Handwritten musical notation for the fourth staff of exercise 150.

[Աշխարհ. Allegro]

Քայլադադարային

Փա - վու - ռի ջան, մը - տա քիչ - քու - լի թա - դը:
 վա - վու - ռի ջան, եր - գե - ցի ա - ճուշ տա - դը:

151. ՏՈ, ԳԵՇ ԿՆԻԿ

6/4 ՏՈ, ԳԵՇ ԳԵՇ ԿՆԻԿ ԿՆԻԿ ԿՆԻԿ ԿՆԻԿ ԿՆԻԿ

Handwritten musical notation for the first staff of exercise 151.

ԿՆԻԿ ԿՆԻԿ ԿՆԻԿ ԿՆԻԿ ԿՆԻԿ ԿՆԻԿ ԿՆԻԿ ԿՆԻԿ

Handwritten musical notation for the second staff of exercise 151.

[Չափավոր. Sostenuto]

Ջան

Տո, գեշ կը - ցի, ցոյ խեր խո - թն.
 քո - մի լա - նս ծովս մեկս կն - ճն:

152. ՋՈՒՐԸ ԽՄԵԼ ԵՄ

Ջուր ընդ ջրի մեջ ընդ ջրի մեջ ընդ ջրի մեջ
 ջուրը խոնավ էր սիրտըս ընդ ջրի մեջ:

Ջուր ընդ ջրի մեջ ընդ ջրի մեջ ընդ ջրի մեջ
 ջուրը խոնավ էր սիրտըս ընդ ջրի մեջ:

[Աշխույժ. Allegro]

F

Ձու - բը խը - մեկ եմ սիր - տըս հո - վա - ցա,
 սի - րիլ եմ կառ - մեմ, հո չեմ մո - տա - ցա:

153. ԻՐԻՎԱՆԻ ՍՈՒԹԸ

Իրիվանի սուտը իրիվանի սուտը իրիվանի սուտը
 իրիվանի սուտը իրիվանի սուտը իրիվանի սուտը:

Իրիվանի սուտը իրիվանի սուտը իրիվանի սուտը
 իրիվանի սուտը իրիվանի սուտը իրիվանի սուտը:

Իրիվանի սուտը իրիվանի սուտը իրիվանի սուտը
 իրիվանի սուտը իրիվանի սուտը իրիվանի սուտը:

Իրիվանի սուտը իրիվանի սուտը իրիվանի սուտը
 իրիվանի սուտը իրիվանի սուտը իրիվանի սուտը:

[Աշխույժ. Allegro]

Ի - րիվ-վան Ձու - բը կո-խեց, յար տո, ցայ, տո, ցայ, տո, ցայ,
 խա - յալ խա - յա - լի կո-խեց, յար տո, ցայ, տո, ցայ, տո, ցայ:]

154. ՄԱՆ ԵՐԱ, ՀԱՅ

6
 Գ
 Գալ Է-րա, հայ, Գալ Է-րա, Գ Լ Լ Գ | Լ Լ Է

Սր Գալ Է-րա, հայ, Գալ Է-րա, Գ Գ Լ Գ | Լ Լ Է

Գալ Է-րա, հայ, Գալ Է-րա, Գ Լ Լ Գ | Լ Լ Է

Գալ Է-րա, հայ, Գալ Է-րա, Գ Լ Լ Գ | Լ Լ Է

Գալ Է-րա, հայ, Գալ Է-րա, Գ Լ Լ Գ | Լ Լ Է

Սր Գալ Է-րա, հայ, Գալ Է-րա, Գ Գ Լ Գ | Լ Լ Է

[Աշխարհ. Allegro moderato]

Ման

Մալ Է - րա, հայ, Մալ Է - րա.
 սր - րա՞ն շի - ւո՞ր Մալ Է - րա.
 ես Է Լ Լ Լ - Գ՞ր Գ՞ր Գ՞ր - րա.

ծալ է - լա, հա՛յ, ծալ է - լա,
 խոտ կը քե - ղեմ ևն - նո - սա,
 սի - թուն շի - լան ծալ է - լա:

155. ԱՄՊԻԼ Ա՛ ԶՈՒՆ ՉԻ ԳԱԼԻ

6/8 7 րի՛ն անձն անձն անձն անձն անձն անձն 7 L L I L L I
 Անձն - նա չի գա - լի,
 Գա - լի էր նա - լի:
 րի՛ն անձն անձն անձն անձն անձն անձն I L I L L I
 Անձն - նա չի գա - լի,
 Գա - լի էր նա - լի:

[Աշխարհ. Allegro moderato]

Ան - աղ ա՛ անձն չի գա - լի: Գր - ան ա՛ տուն չի գա - լի:
 Գե - ու տեղ հոր տուն ու - ճեմ: Գր - ան ա՛ մա - տը Գր չի գա - լի:

156. ԱՐԻ, ԳՆԱՆԷ, ՄԵՐ ՏՈՒՆԸ ՏԵՍ

6/8 7 րի՛ն անձն անձն անձն անձն անձն անձն 7 L L L I L L I
 Ան - լի, գա - լի,
 Գա - լի, գա - լի, գա - լի, գա - լի, գա - լի, գա - լի:
 անձն անձն անձն I L I
 Գա - լի, գա - լի:

Handwritten musical notation with lyrics: *դիպեց առ զառիւթիւնս իմս*. Rhythmic notation: | L L | | L L |

Handwritten musical notation with lyrics: *հիշեալ զարեւոյնս զարեւոյնս*. Rhythmic notation: | L | | L □ |

Handwritten musical notation with lyrics: *իմս զարեւոյնս հիշեալ զարեւոյնս*. Rhythmic notation: | L | | L |

[Աշխույժ. Allegro moderato]

Musical notation (treble clef) with lyrics: *Ա - թի՛, զը - նանք մեր տու - նը տես, եղ - ստ քան,*

Musical notation (treble clef) with lyrics: *դանդ ու շա - քար կոտ - յեմ ու - տես, եղ - ստ քան,*

Musical notation (treble clef) with lyrics: *հո - զի քան, քեզ դուր - քան, եղ - ստ քան:*

157. ԱՂՎԵՍ ԳՆԱՅ

Handwritten musical notation with lyrics: *Աղ-վես զը-նայնս զը-նայնս*. Rhythmic notation: | □ | □ | □ □ | □ □ | ~

Handwritten musical notation with lyrics: *Ինչպէս որ ինչպէս որ ինչպէս որ ինչպէս որ ինչպէս որ ինչպէս որ*. Rhythmic notation: | | | | □ | □ | □ □ | ~

Handwritten musical notation with lyrics: *Ինչպէս որ ինչպէս որ ինչպէս որ ինչպէս որ ինչպէս որ ինչպէս որ*. Rhythmic notation: ~ | L L | | □ □ | □ □ | □ □ | ~

Handwritten musical notation with lyrics: *Ինչպէս որ ինչպէս որ ինչպէս որ ինչպէս որ ինչպէս որ ինչպէս որ*. Rhythmic notation: | | | | □ | □ | □ □ | ~

[Աշխույժ. Giocoso]

Լո՛ւ - վե՛ս զ՛ք - նաց՝ մը - տալ՝ քա - դագ,
 քա - թեր՝ վե - ղուց՝ մե քո՛ւ խա - դագ:
 Խա-րա՛յ աղ - վե՛ս, պա - ղո՛ւն աղ - վե՛ս,
 աշ - Խարի - ջին՝ մեջ՝ չը - կա քո պե՛ս:

158. ԾԱՂԻԿ ԵՍ

Ծաղիկ Ես, Ծաղիկ Ես, քու ա-լե՛ն Ես, քու ա-լե՛ն Ես,
 Ծաղի - կ - Ե - ս, Ծաղիկ Ես, քու ա-լե՛ն Ես, քու ա-լե՛ն Ես,

[Ծաղիկալիք. Moderato]

Ծա-ղիկ Ես, Ծա-ղիկ Ես, քու ա-լե՛ն Ես, քու ա-լե՛ն Ես,
 աու՛ժ - ըի՛ մի - ջի Ծա - լե՛ն Ես:

6 8 #i ẇi 2i 2i ẇi - i A' i# | □ □ □ | L | (2)

Բեր-ձե-նի զան-բե-րե-նի,

i ẇi 2i 2i ẇi - i A' A' | □ □ □ | L |

Շն-նի Կո-ստան Գաղ-թի Երև,
 Եր-եռ ար-արեք Երև-նի Երև,
 Բե-րե յե-նի աստու-ղ,
 Բի-թե Բե-րե Կոստ-ան Երև:

6 8 ẇi 2i 2i ẇi - i ẇi i# | □ □ □ | L |

Սա-բաթ քո ար-չի Բե-րե,
 ԲԵՐ-ՁԱՆ Երև Կոստ-ան Երև:

[Միջակ-Չափազոր. Allegretto grazioso]

Միջառայան

Բեր - զե - նի զան, Բեր - զե - նի:

ժա -	մի	դը -	սան	կանգ -	ճել	ես,
Մա -	վի	ար -	լուխ	քո -	ճել	ես,
բա -	րե	տը -	վի	ա -	ապ	դե,
թի -	քե	քառ -	զոս	տը -	վել	ես:
(ժա)	զոս					

Սա - բաթ, քո ուր - դին մե - նի,
 ԲԵՐ - ՁԱՆ, Երև խոս - քովն ե - լավ:

162. ԱՅ ՍՈՆԱԼԱՐ

12/8 *Andante*. *no* *no* *no* *no* *no* *no* *no* | L L L L L L L L L L L L

Այ Սո-նա - լար, Սո-նա-լար

no *no* *no* *no* *no* *no* *no* | L L L L L L L L L L L L

Այ Սո-նա - լար, Սո-նա-լար.

no *no* *no* *no* *no* *no* *no* | L L L L L L L L L L L L

Այ Սո-նա - լար, Սո-նա-լար

no *no* *no* *no* *no* *no* *no* | L L L L L L L L L L L L

Այ Սո-նա - լար, Սո-նա-լար.

[Միջակ-Չափավոր. Allegretto]

Andante

Այ Սո - նա - լար, Սո - նա - լար.

Այ Սո - նա - լար, Սո - նա - լար:

Այ - նել են՝ կան - չում էլ չես,

բո - յոյ ա մամ - չում էլ չես:

163. ՆԱՐ ԳՅՈՒԼՈՒՄ

12/4 *no* *no* *no* *no* *no* *no* *no* | L L L L L L L L L L L L

Նար Գյուլում Նար Գյուլում.

no *no* *no* *no* *no* *no* *no* | L L L L L L L L L L L L

Նար Գյուլում Նար Գյուլում.

[Միջակ-Չափավոր. Allegretto]

Լար գյու - լում, նար հա գյու - լում,
 Ա - լա - գա - զի մի խո - տը:

164. ՄԱՅՐԻԿ, ԵՍ ԳՆՈՒՄ ԵՄ

3.

#.

Ճ
 Գ - ԼԱՂ ԳՆ ԵՄ ԵՄ

[Չափավոր. Moderato]

Հայրասն

Մայ - թիկ, ես զը - նում եմ, դու կե - զիր քա - ղով,
 իմ ըն - տա - նիս աչա - եկիր ալ քող - քով, զա - ղով,
 վա - խե - նում եմ զը - նամ մեկ գյու - լի յա - ղով,
 մայ-թիկ, օ-տարը եր-կիր զը-նա-լու ես եմ, ա - վա՛ղ թե ես եմ:

165. ԼՈՒՆԱԿՆ ԱՆՈՒՇ

Handwritten musical notation for exercise 165, including staff lines with notes and Armenian text. The text includes: Կ Ե Ե Ե Կ, Կ Ե Ե Կ. There are also various rhythmic markings and accidentals.

[Չափավոր. Moderato] Հայտարար

Լուս - ճակն ա - ճուշ, Խոյճ ա - ճուշ, վայ և և
շի - ճա - կա - ժի քուճճ ա - ճուշ, քի - ճեկ
և և և վայ և և և և և և և և և և և և և և և և և
և և

166. ԿՈՂՐԱՍ ԲԵՐՒՆ ԲԼԵՐ Ա

Handwritten musical notation for exercise 166, including staff lines with notes and Armenian text. The text includes: Կ Ե Ե Ե Կ, Կ Ե Ե Կ, Կ Ե Ե Կ, Կ Ե Ե Կ.

[Հանդարտ. Andantino]

Կող - քա թեր - դո քո - լեր ա,
 Կող - քա թեր - դո քո - լեր ա,
 յա - ռնա տա - կին քո - լեր ա,
 վա՛) ի՞նչ նա - զա - մի յա - ռո:

167. ՈՒՆ ԿԵՐԵՎԱՐ, ՉՈՒՆ ԿԵՐԵՎԱՐ

6
8

Ուն կե - րե - վար, ծուն կե - րե - վար, Եր - դիր ջան,
 Եր - դիր ջան, Եր - դիր ջան, Եր - դիր ջան:

[Միջակ-Չափավոր. Allegretto] Քրոչիստո

Ուն կե - րե - վար, ծուն կե - րե - վար, Եր - դիր ջան,
 Եր - դիր ջան, Եր - դիր ջան, Եր - դիր ջան:

168. ԻՄ ԶԱՐԸ ՀԱՆԻՆ ՏԵՍԱ

77 (6/8)

Իմ ջանքերս իմ ջանքերս իմ ջանքերս
 Իմ ջանքերս իմ ջանքերս իմ ջանքերս
 Իմ ջանքերս իմ ջանքերս իմ ջանքերս
 Իմ ջանքերս իմ ջանքերս իմ ջանքերս

[Միջակ-Չափավոր. Allegretto]

Ի՞նչ յա - ըն հան - ղի՞ն տե - սա,
 քո - ռե - ղի քան ղի՞ն տե - սա,
 ա - սի հա - լո հար - զք - ճե՞ն,
 քե - Ֆի վատ հան - ղի՞ն տե - սա:

169. ԲԵՐԴԻ ԲՈՒՆՈՐ ԱՎԱՅ Ա

6/8 # Ի՞նչ յա - ըն հան - ղի՞ն տե - սա, քո - ռե - ղի քան ղի՞ն տե - սա, ա - սի հա - լո հար - զք - ճե՞ն, քե - Ֆի վատ հան - ղի՞ն տե - սա:

Ի՞նչ յա - ըն հան - ղի՞ն տե - սա, քո - ռե - ղի քան ղի՞ն տե - սա, ա - սի հա - լո հար - զք - ճե՞ն, քե - Ֆի վատ հան - ղի՞ն տե - սա:

[Միջակ-Չափավոր. Allegretto grazioso]

Ամ - սել ա ծնուն շի գա - լի. Եո - դեր ջան,
 սա ռի - ցն ստուն շի գա - լի. Եո - դեր ջան,
 դու շո - թո - թա՛, դուն օ - թո - թա՛, Եո - դեր ջան,
 ամ - սի տա - կն ծուն կե - ռե - վա. Եո - դեր ջան:

171. ԳՅՈՒՄԻՎԱՍ ՄԻՋԻ ՎԱՆԵԸ

4/8

Գ - Յ - ՈՒ - Մ - Ի - Վ - Ա - Ս
 Մ - Ի - Ջ - Ի - Վ - Ա - Ն - Ը
 Լ Լ | Լ Լ Լ Լ

Գ - Յ - ՈՒ - Մ - Ի - Վ - Ա - Ս
 Մ - Ի - Ջ - Ի - Վ - Ա - Ն - Ը
 Լ Լ | Լ Լ Լ Լ Լ Լ

[Աշխույժ. Allegro moderato]

Գյու - մըր - վա մի - ջի վան - թը.
 զո - վե - ցոք Բեհ - թու - դո - րո - վն,
 շայ - թի - թի. Ե - թի. Ե - թի. Ե - թի.
 Ե - թի. Ե - թի. Ե - թի. Ե - թի.
 Ե - թի. Ե - թի. Ե - թի. Ե - թի.
 Ե - թի. Ե - թի. Ե - թի. Ե - թի.
 Ե - թի. Ե - թի. Ե - թի. Ե - թի.
 Ե - թի. Ե - թի. Ե - թի. Ե - թի.

172. ՄՈՒՍ ՅԱՐ

4 յի՛ քե՛ս քե՛ս ին՛չ քե՛ս քե՛ս քե՛ս յի՛ | ր ր ր ր ր ր

Uo - ran fany, Uo - ran fany,

քե՛ս քե՛ս ին՛չ քե՛ս քե՛ս քե՛ս քե՛ս յի՛ | ր ր ր ր ր ր

Uo - ran up - pany, Uo - ran fany:

քե՛ս քե՛ս ին՛չ քե՛ս քե՛ս քե՛ս քե՛ս յի՛ | ր ր ր ր ր ր

Uo - ran m - pany, Uo - ran f - pany:

քե՛ս քե՛ս ին՛չ քե՛ս քե՛ս քե՛ս քե՛ս յի՛ | ր ր ր ր ր ր

Uo - ran fany, Uo - ran fany,

քե՛ս քե՛ս ին՛չ քե՛ս քե՛ս քե՛ս քե՛ս յի՛ | ր ր ր ր ր ր

Uo - ran up - pany, Uo - ran f - pany:

քե՛ս քե՛ս ին՛չ քե՛ս քե՛ս քե՛ս քե՛ս յի՛ | ր ր ր ր ր ր

Uo - ran up - pany, Uo - ran fany:

[Աշխույժ. Allegro moderato]

Ճիշտակ

Սո - նա յար, Սո - նա յար, Սո - նա սի - բուճ, Սո - նա յար:

Կող - քա ա - ղիթի դի - շա է, Սո - նա յար, Սո - նա յար:

ձի - ցի մար - դը քո - շա է, Սո - նա սի - բուճ, Սո - նա յար:

6/8

Յի - ցու - դու - յի - ճե - ճե, Յի - յի - ճե - ճե, | Լ Լ Լ Լ Լ Լ Լ Լ |

Յի - ցու - դու - յի - ճե - ճե, Յի - յի - ճե - ճե, | Լ Լ Լ Լ Լ Լ Լ Լ |

Յի - ցու - դու - յի - ճե - ճե, Յի - յի - ճե - ճե, | Լ Լ Լ Լ Լ Լ Լ Լ |

Յի - ցու - դու - յի - ճե - ճե, Յի - յի - ճե - ճե, | Լ Լ Լ Լ Լ Լ Լ Լ |

Յի - ցու - դու - յի - ճե - ճե, Յի - յի - ճե - ճե, | Լ Լ Լ Լ Լ Լ Լ Լ |

[Միջակ-Չափավոր, Allegretto grazioso]

Գիջակ

Յի - ցու - դու - յի - ճե - ճե, Յի - յի - ճե - ճե, |

ալ - ջջու դուճ - յի մա - յիճ է, մա - յիճ է:

bu ալ - ջիկ եմ ալ կու - զեմ.

Յի - ցու - դու - յի - ճե - ճե, Յի - յի - ճե - ճե, |

ալ - ջջու դուճ - յի մա - յիճ է, մա - յիճ է:

174. ԹՅՈՒՐԹՅՈՒՆ ԲԱՂԸ

6/8

Լ ~ օ օ օ օ օ օ
 Թ-թ-թ-թ Թ-թ-թ-թ,
 օ օ օ օ օ օ օ օ
 Թ-թ-թ-թ Թ-թ-թ-թ,
 2 օ օ օ օ օ օ օ օ
 Թ-թ-թ-թ Թ-թ-թ-թ օ օ օ,
 օ օ օ օ օ օ օ օ
 Թ-թ-թ-թ օ օ օ օ օ օ օ օ

Լ Է Լ Լ Է
 Լ Է Լ Է Լ
 Լ Է Լ Է Լ
 Լ Է Լ Է Լ

[Մ]իջակ. Allegretto

Թյու - յու - լի քա - ղը, ջան, ա - նուշ յար,
 ա - նուշ յար ջան, ա - նուշ ջան:

Փիլյակ

175. ԴԵ, ՀԸՆԵ ԼԵՍԱՆ

6/8

Դ Դ Դ Դ Դ Դ Դ Դ
 Դ-Դ-Դ-Դ Դ-Դ-Դ-Դ Դ-Դ-Դ-Դ,
 Դ Դ Դ Դ Դ Դ Դ Դ
 Դ-Դ-Դ-Դ Դ-Դ-Դ-Դ Դ-Դ-Դ-Դ,
 Դ Դ Դ Դ Դ Դ Դ Դ
 Դ-Դ-Դ-Դ Դ-Դ-Դ-Դ Դ-Դ-Դ-Դ Դ-Դ-Դ-Դ

Լ Լ Լ Լ Լ Լ Լ Լ
 Լ Լ Լ Լ Լ Լ Լ Լ
 Լ Լ Լ Լ Լ Լ Լ Լ
 Լ Լ Լ Լ Լ Լ Լ Լ

[Ա]շխույժ. Allegro moderato

Դե, հը - լե Լը-ճան, դե, Լը-ճան Թախ - քա - տա - վիճ խըն - կի ծառ:

Handwritten musical notation for exercise 176. It consists of four lines of notation on a five-line staff.

- Line 1: A 6/4 time signature. The notation includes rhythmic values such as half notes, quarter notes, and eighth notes, with some notes beamed together. There are also some letters and symbols above the notes.
- Line 2: Continuation of the notation, with more rhythmic values and some letters below the notes.
- Line 3: Continuation of the notation, featuring a slur over several notes.
- Line 4: Continuation of the notation, ending with a double bar line and a fermata-like symbol.

[Չափավոր. Andante doloroso] Քրդդեպարտ

Վայ Լե Լե, Լե Լե, Լե Լե, Լե Լե.

սե - վա - վոր Սա - սան կա - ոս - րով տա - ղան:

177. ԳՈՆ, ԳՈՆ

Handwritten musical notation for exercise 177. It consists of two lines of notation on a five-line staff.

- Line 1: A 4/4 time signature. The notation includes rhythmic values such as quarter notes, eighth notes, and sixteenth notes. There are also some letters and symbols above the notes.
- Line 2: Continuation of the notation, ending with a double bar line and a fermata-like symbol.

[Արագ. Veloce]

Գոն, Գոն, Գոն, գու-լուն յար:

[Միջակ-Չափավոր. Allegretto grazioso]

Մի ճարճ ա - լա, մի ճարճ ա - լա, Գա - լուք ցան,
 իմ դատ ա - լա, իմ դատ ա - լա, ա - նուշ ցան:

tu qh - zhr lru - ur srb - sa,

մի ճարճ ա - լա, մի ճարճ ա - լա, Գա - լուք ցան,
 իմ յա - ըր դու - սը տե - սա,

իմ դատ ա - լա, իմ դատ ա - լա, ա - նուշ ցան:

181. ՄԵՐ ԽՆԿԵՆԻ ԾԱՌԸ

[Բերկրաւից. Con allegrezza]

Մեր խըն - կե - նի ծա - ոք, գլու - լում,

182. ԱՄԱՆ, ՕՅ

[Չափափոր. Andante doloroso]

Ա - ծան, օ՛ր.
բան - ծոր է յայ - փ սա - ռը:
բան - ծոր է յայ - փ սա - ռը:

183. ԵՐԿՆԵԻՑ ԱՆՅԱՎ ԽԱՉԸ

6/4

Երկնեից սա-րը

Սա-րը օր օր - ան-դի զորս:

[Աշխարհ. Allegro moderato]

Երկն - քան - քից ան - ցալ խա - զը, հոյ օր օր, ա - դի ցան:

184. ԳՈՒ ՆՍՏԵԼ ԵՍ

6/4

Գու Նստել էս

[Միջակ, Allegretto]

Դու նշա - տել ես դո - շա - կին,
 ուշք ու միտ - թոր փե - շա - կին,
 խը - մել ես նը - սան զի - նին,
 հոտ քա - շել մա - մի - շա - կին:

185. ԱՄԱՆ, ՄԵՐ ՄԱՐԴԵ

8 *mf* $\dot{\sim}$
 Ա - ման մեր մար - դը, մեր մար - դը,

f $\dot{\sim}$
 Ա - ման մեր մար - դը, մեր մար - դը,

mf $\dot{\sim}$
 Ե - թիկ մու - ճի՞մ կու - զիկ մու - ճիկ,

f $\dot{\sim}$
 Ե - թիկ մու - ճի՞մ կու - զիկ մու - ճիկ:

[Արագ, վճռական. Allegro risoluto]

Musica

Ա - ման, մեր մար - դը, մեր մար - դը,
 ա - ման, մեր մար - դը, մեր մար - դը:
 Ե - թիկ մու - ճի՞մ կու - զիկ մու - ճիկ,
 Ե - թիկ մու - ճի՞մ կու - զիկ մու - ճիկ:

[Միջակ-Չափավոր. Allegretto semplice]

Չամ

- Աղ - ջի, ա - ռի ջե Ֆասս առ - նեմ,
 Ֆա - սի թո - լոր ոս - կի շա - ռեմ:
 - Չեմ ու - զի, դա՛ - դո, ջեմ ու - զի, բա՛ - թո,
 դար - ռի - զես խա - թար տուր, բա՛ - թո:
վերջին տուն
 Չա դա - դո, ջան բա՛ - թո,
 դար - ռի - զես խա - թար տուր, բա՛ - թո:
 Տա - ռա նա նայ, գո, ես էլ կեր - թամ,
 տա - ռա նա նայ, օ - դր - ձի թո հոր:

187. ԲԱՐԱՌԻՄԱ ԿԱ ԲԱՐԱՄՆՉԻ

6
4

Բա - ռա - մի թո թո - լոր - ջի.

Ի - ռի - մ - թո.

Թո թո, Թո - ռա թո - լոր ջի.

Handwritten musical notation with lyrics in Armenian:

ճի - րապարտ - ան - արարչի
 Ի - րի - ան - արարչի - ան - արարչի - ան - արարչի

[Չափավոր. Moderato]

Քա - ղու - մքս կա թաղ - ման - շի. ա - թի՛. ա - թի՛. քան.
 մուղ կա մյու - ղի մը - ման շի. յա - թի. քան, ա - թի.
 ո՛ր ա իմ սի - րուն յա - ղոս, ո՛նց կա - մի մա - ղոս:

188. ԶՈՒՆ ԳՆԵՄ ԹԱՎԵՆ

Handwritten musical notation with lyrics in Armenian:

4 Զո - ւն ցե - րե - ան զո - ւն ցե - րե - ան
 4 Զո - ւն ցե - րե - ան զո - ւն ցե - րե - ան

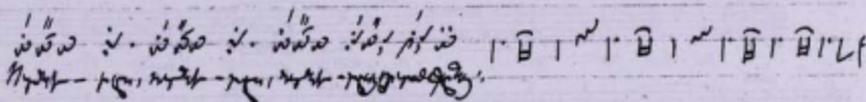
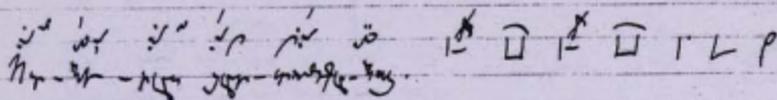
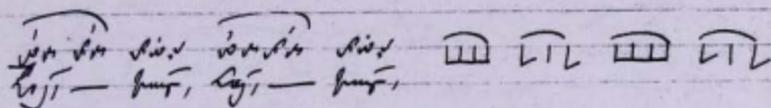
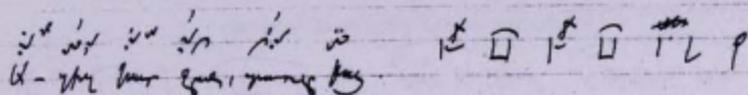
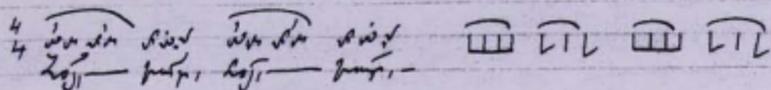
Handwritten musical notation with lyrics in Armenian:

Ի - րի - ան - արարչի - ան - արարչի
 Ի - րի - ան - արարչի - ան - արարչի

[Չափավոր. Moderato] Շիջանկ

Զո - ւն ող - մեմ թա - վեմ, խա - շեմ, ել - մեմ կը - սու - ղը ա - շեմ.
 թո - թիկ մի՛ ջե - լե, փուշ է, սի - թու - միկ, պագոթ ա - մուշ է:

189. ՀԻՅ, ՅԱՐ

[Հուզված. Commosso] *ճիշտով*

ՀԻՅ, ՅԱՐ, ՀԻՅ, ՅԱՐ,
 ա - զիզ յար զան, դու - զը բաց,
 ՀԻՅ, ՅԱՐ, ՀԻՅ, ՅԱՐ,
 ուտ - նե - թքս զոր - տուն զը - նաց,
 ուտ - նե - թքս, ուտ - նե - թքս, ուտ - նե - թքս զոր - տուն զը - նաց:

190. ՅԱՄԱՆ, ԱՍԻ

8
4

Կա - խա - ա - ղ, — — — — —

Կա - խա — — — — — ա - ղ.

Կա - խա — — — — — ա - ղ.

Կա - ղ. — — — — — ա - ղ.

[Օտիավոր. Largo] Հայաստան

Յա - ման, ա - ղի, յա - ման, ա - ղի.

յուր ու յուր վրիճա - ղին տա - ղի:

191. ՅԱՄԱՆ, ԱՍԻ

4
4

Կա - խա ա - ղ - Կա - խա — — — — — ա - ղ.

Կա - ղ. — — — — — ա - ղ.

[Չափավոր. Larghetto]

Պաղատան

Յա - ճան, ա - ծի, յա - ճան, ա - ծի,
յուր ու յու - վեղ յա - ճին տա - ճի:

192. ՄԵՐ ԹԱԳՎՈՐԻՆ ԻՆՉ ՊԻՏԱՆԵՐ

9
4 Մեր թագավորին ինչ պիտաներ,

6
4 Մեր թագավորին ինչ պիտաներ,

9
4 Մեր թագավորին ինչ պիտաներ,

6
4 Մեր թագավորին ինչ պիտաներ,

9
4 Մեր թագավորին ինչ պիտաներ,

Մեր թագ - վոր ինչ պիտաներ,
որ թագ - զը շուք զեր,
ա - դա վե - սեց կայ - ճած պիտաներ,
որ թագ - զը շուք զեր, թագ - լով յուր տուն զեր:

Գ 4 . $\dot{r}$ $\dot{r}$ $\dot{r}$ $\dot{r}$ $\sim$ $\dot{r}$
 Գա-ցե՛ր, Է-րե՛ր Թա-գ-վո-ր-սե՛ր,

$\dot{r}$ $\dot{r}$ $\dot{r}$ $\dot{r}$ $\sim$ $\dot{r}$
 - Իր գա-ցե-րս չե-րս Թա-գ-վո-ր-սե՛ր,

$\dot{r}$ $\dot{r}$ $\dot{r}$ $\dot{r}$ $\sim$ $\dot{r}$
 - Ձե-րս չե-րս Թա-գ-վո-ր-սե՛ր թա-գ-վո-ր-սե՛ր,

$\dot{r}$
 - Հո-ր-սե-րս Թա-գ-վո-ր-սե՛ր Թա-գ-վո-ր-սե՛ր,

$\dot{r}$
 Առաջին ռեփրիզ - Գ՛Պ՝

1 2 3 4 5 6

[Համդիսալոր. Maestoso]

Գա - ցեք, թե - թե՛ք թագ - վո - թա - մեր,

որ գա մըս - տե դար - թառ ա - մե,

ծըն - թիկ գար - կե սուրբ սե - դա - նիմ,

հրա - մե թա - թիմ մեր թագ - վո - թիմ:

Աստ - ված շնոր - հա - վոր ա - մե:

194. ՄԵՐ ԹԱԳՎՈՐՆ ԷՐ ԽԱՉ

5 4 # i m̄ p — i p. q̄ q̄ # | □ | i L p̄ p (2)
 մեր թագ - փորն էր խաչ -
 Ա - զոց խաչ ու զաչ .

12 4 i i i i i i q̄ | p | L L L 0
 Ա - թաչ էր խաչ - մեր ,

6 4 .. i i i i i i ~ | L i | i L L p L
 Արևի էր խաչ - մեր ,

i i i i i i ~ i i i | □ | i L L p̄ p̄
 Ա - թաչ էր խաչ - մեր .

[Հանդարտ, հազարտ. Con allegrezza]

Մեր թագ - փորն էր խաչ, ա - ընն էր կար - միր,
 ա - զոց խաչ ու զաչ .

ա - ընն էր կար - միր, ա - ընն էր կար - միր:

195. ՄԵՐ ԹԱԳՎՈՐՆ ԷՐ ԽԱՉ

6 4 i i i i i i q̄ | p | p | □ □ 0
 մեր թագ - փորն էր խաչ ,

i i i i i i q̄ | p | p | □ □ 0
 խաչ - խաչ խաչ ու զաչ ,

Արևի էր խաչ - մեր , Արևի էր խաչ - մեր .
 Ա - թաչ էր խաչ - մեր .

i i i i i i q̄ | p | □ □ □ p 0
 Ա - թաչ էր խաչ - մեր :

Մեր թագ - վորն էր խաչ, խաչ - վառ խաչ ու ճաչ,
 շա - սիկն էր կար - միր, ա - լոն էր կա - ճաչ:

196. ԹԱԳՎՈՐԻ ՄԵՐ ԴՈՒՍ ԱՐԻ

6
4

Թագ - վառ խաչ ու ճաչ, խաչ - վառ խաչ ու ճաչ.
 խաչ - վառ խաչ ու ճաչ, խաչ - վառ խաչ ու ճաչ.
 Թագ - վառ խաչ ու ճաչ, խաչ - վառ խաչ ու ճաչ.
 Թագ - վառ խաչ ու ճաչ, խաչ - վառ խաչ ու ճաչ.

[Աշխույժ. Allegro moderato]

Թագ - վո - թի մեր, դուս ա - թի.
 տես թե ին - չեքն եմ թե - թի.
 օր - դակ ու դագ եմ թե - թի.
 լե - գուն եր - կու գազ թե - թի:

197. ԱՅ ՏՂԱ

12 8
 Ման ման ման ման ման ման ման ման
 Ման ման ման ման ման ման ման ման

ㄥ 1 | ㄤ 2 | ㄤ 3 | ㄤ 4

Ման ման ման ման ման ման ման ման
 Ման ման ման ման ման ման ման ման

ㄥ ㄤ ㄤ ㄤ ㄤ ㄤ ㄤ ㄤ | ㄥ

Ման ման ման ման ման ման ման ման
 Ման ման ման ման ման ման ման ման

ㄥ ㄤ ㄤ ㄤ ㄤ ㄤ ㄤ ㄤ

Ման ման ման ման ման ման ման ման
 Ման ման ման ման ման ման ման ման

ㄥ ㄤ ㄤ ㄤ ㄤ ㄤ ㄤ ㄤ

[Չարիազոր. Moderato]

Զգոհոր

Այ սող - դա, հե - թովն ա - թի,
 վայ լե լե, լե լե լե, լե լե, լե լե,

ու - խա - թի քե - թովն ա - թի,
 վայ լո լո, լո լո լո, լո լո, լո:

198. ԳՆԱՐ Ի ՎԵՐ ԶՈՒՐ Ա ԳՆՈՒՄ

9 8
 ԳՆԱՐ Ի - ՎԵՐ ԶՈՒՐ Ա ԳՆՈՒՄ
 L L L L L L L

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1
 ԳՆԱՐ Ի ՎԵՐ ԶՈՒՐ Ա ԳՆՈՒՄ
 L L L L L L L L L L L L L

[Օւսիսվոր. Largetto]

Գնար Ի Վեր Չուր Ա Գնում,
 Վայ Են Են Են Են Են Են Են Են:

199. ԵՐԵՎԱՆ ՉԱՐՍՈՒՄ ԲԱԶԱՐ

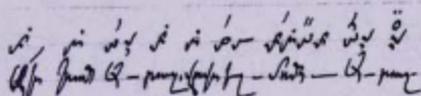
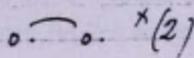
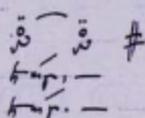
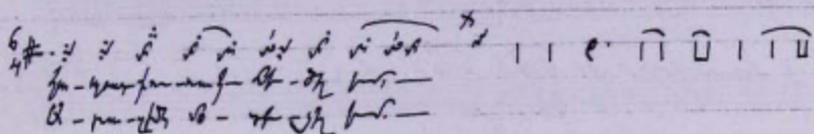
12 4
 ԵՐԵՎԱՆ ՉԱՐՍՈՒՄ ԲԱԶԱՐ
 L L L L L L L L L L L L L

ԵՐԵՎԱՆ ՉԱՐՍՈՒՄ ԲԱԶԱՐ
 L L L L L L L L L L L L L

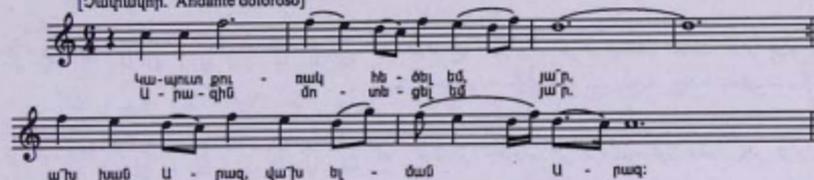
[Օւսիսվոր. Largetto]

Ե - ռ - վաճճ արտ - սու - բա - զար,
 ըն - զը քաղ հա - զար - հա - զար,
 Վայ Են Են Են Են Են Են Են Են:

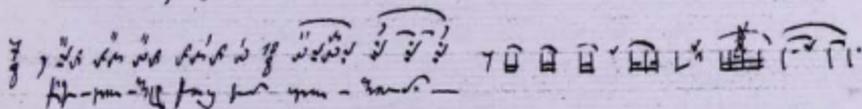
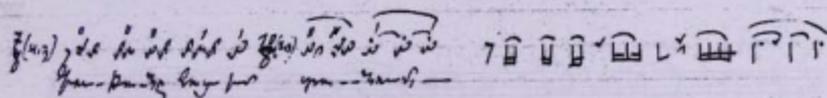
200. ԿԱՊՈՒՏ ԶՈՒՈՒԿ ՀԵՇԵԼ ԵՄ

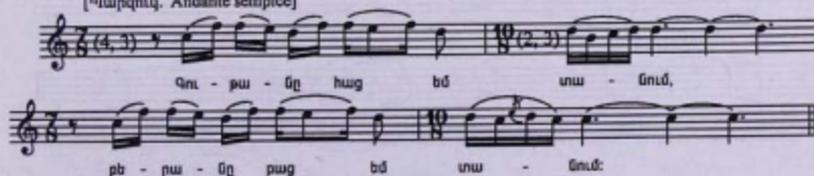
[Չափավոր. Andante doloroso]

201. ԳՈՒՈՒՄԱՆԸ ՀԱՅ ԵՄ ՏԱՆՈՒՄ

[Պարզուկ. Andante semplice]

9
4

Գու-թա-նը հայ-եր թի-րու-մ
Գու-թա-նը հայ-եր թի-րու-մ

[Պարզուկ, Andante sempre]

Գու - թա - նը հայ եր թի-րու-մ,
թի - թա - նը հայ եր թի-րու-մ,
տե՛ն, թե՛զ որ - թան եր սի - թու-մ,
ծու - նը տա-լի - լով եր թի - թու-մ:

Կամ այլ եղանակ

Գու - թա - նը հաց եմ թե - թում,
թե - թա - նը թաց եմ թե - թում:

203. ՏՎԵԼ ԵՄ, ԿԵԼՆԵՄ ՍԱՐԸ

ՏՎԵԼ ԵՄ, ԿԵԼՆԵՄ ՍԱՐԸ,

ՏՎԵԼ ԵՄ, ԿԵԼՆԵՄ ՍԱՐԸ,

ՏՎԵԼ ԵՄ, ԿԵԼՆԵՄ ՍԱՐԸ,

ՏՎԵԼ ԵՄ, ԿԵԼՆԵՄ ՍԱՐԸ,

[Աշխույժ. Allegro moderato]

Ճիչանկ

Տը - վել եմ, կել - նեմ սա - թը.
հա - թըր - թան, օյ, օյ.
ըզ գը - տա ֆի - դան յա - թը.
Սի - նամ սա - թըր, օյ, օյ:

204. ՀԱ ՂՈՒՐԱՆ, ԶԵ ՂՈՒՐԱՆ

Հա-ղուր-աճ, զե-ղուր-աճ, Լ Լ Լ Լ Լ Լ
 Հա-ղուր-աճ, օյ-օյ, Լ Լ Լ Լ Լ Լ Լ
 Հա-ղուր-աճ, օյ-օյ, Լ Լ Լ Լ Լ Լ
 Հա-ղուր-աճ, օյ-օյ, Լ Լ Լ Լ Լ

[Աշխույժ. Allegretto]

Հա ղուր - քան, զե ղուր - քան, հա ղուր - քան-ճըն, օյ, օյ,
 հա ղուր - քան-ճըն օյ, օյ, հա ղուր - քան - ճըն օյ, օյ:

205. ԷՐԿԵՆ ԳՈՒՆԸ ՍԱԼԵՐ ԵՄ

Էր-կե-ն-գո-ւ-ն-ը, սա-լե-ր-ե-մ, Լ Լ Լ Լ Լ Լ Լ
 Էր-կե-ն-գո-ւ-ն-ը, Լ Լ Լ Լ Լ Լ Լ
 Էր-կե-ն-գո-ւ-ն-ը, սա-լե-ր-ե-մ, Լ Լ Լ Լ Լ Լ
 Էր-կե-ն-գո-ւ-ն-ը, սա-լե-ր-ե-մ, Լ Լ Լ Լ Լ Լ

[Աշխույժ. Allegro moderato]

եր - կեն գո - մը սա - լեր եմ,
 արք ըր քա - ռակ քո - յին մեռ - նեմ,
 Չե՛ր դու կա - սե - իր քե կառ - նեմ:

206. ԿԱՅՆԵԼ ԵՄ ԳԱԼ ՉԵՄ ԿԱՐԱ

Կայնել եմ Գալ չեմ Կարա, Գալ չեմ Կարա - Կարա - Կարա
 .. Կայնել եմ Գալ չեմ Կարա, Գալ չեմ Կարա - Կարա - Կարա
 .. Կայնել եմ Գալ չեմ Կարա, Գալ չեմ Կարա - Կարա - Կարա
 Կայնել եմ Գալ չեմ Կարա, Գալ չեմ Կարա - Կարա - Կարա
 Կայնել եմ Գալ չեմ Կարա, Գալ չեմ Կարա - Կարա - Կարա

[Գրայում. Andante cantabile]

Ազատան, Քյուլիզա

207. ԱՄՊԵՆ Ա' ԹՈՒՆ ԾԿԻ ԳԱՆԻՍ

$\frac{12}{4} \#$ Ի՛նչ քա՛նք ընձե՛րն ի՛նչ քա՛նք ընձե՛րն ընձե՛րն ընձե՛րն ընձե՛րն $\#$ $\square \square \square \square \square \square \square \square$ * (2)
 Ի՛նչ քա՛նք մ - թա՛ն ընձե՛րն ընձե՛րն - ընձե՛րն -

Ի՛նչ քա՛նք ընձե՛րն ի՛նչ քա՛նք ընձե՛րն ընձե՛րն ընձե՛րն $\square \square \square \square \square \square \square \square$
 Ի՛նչ քա՛նք մ - թա՛նք ընձե՛րն ընձե՛րն - - ընձե՛րն -

Ի՛նչ քա՛նք ընձե՛րն ի՛նչ քա՛նք ընձե՛րն ընձե՛րն ընձե՛րն $\square \square \square \square \square \square \square \square$
 Ի՛նչ քա՛նք մ - թա՛նք ընձե՛րն ընձե՛րն - - ընձե՛րն -

$\frac{5}{8}$ Ի՛նչ քա՛նք ընձե՛րն ի՛նչ քա՛նք ընձե՛րն ընձե՛րն ընձե՛րն ընձե՛րն $\square \square \square \square \square \square \square \square$
 Ի՛նչ քա՛նք մ - թա՛նք ընձե՛րն ընձե՛րն - - ընձե՛րն -

$\frac{5}{8}$ Ի՛նչ քա՛նք ընձե՛րն ի՛նչ քա՛նք ընձե՛րն ընձե՛րն ընձե՛րն ընձե՛րն $\square \square \square \square \square \square \square \square$ * (2)
 Ի՛նչ քա՛նք մ - թա՛նք ընձե՛րն ընձե՛րն - - ընձե՛րն -

[Գնացում. Andante cantabile]

Աճ - պել ա թուն շի գա - լիս.
 մջ - մել ա տուն շի գա - լիս.
 մջ - մել ա տուն շի գա - լիս:
 Կան - չում եմ, կան - չում եմ տունն ա - թի, յա՛ր.
 մութն ըն - կար, տունն ա - թի, ան - ջի - գար յար:

15
 Աճ - պել ա թուն շի գա - լիս
 մջ - մել ա տուն շի գա - լիս
 մջ - մել ա տուն շի գա - լիս
 Կան - չում եմ, կան - չում եմ տունն ա - թի, յա՛ր
 մութն ըն - կար, տունն ա - թի, ան - ջի - գար յար

209. ԵՍ ՍԱՐԵՆ ԿՈՒԳԱՅԻ

9
4
 ԵՍ ՍԱՐԵՆ ԿՈՒԳԱՅԻ ԵՍ ՍԱՐԵՆ ԿՈՒԳԱՅԻ
 es sa-ren ku-gayi es sa-ren ku-gayi

ԵՍ ՍԱՐԵՆ ԿՈՒԳԱՅԻ ԵՍ ՍԱՐԵՆ ԿՈՒԳԱՅԻ
 es sa-ren ku-gayi es sa-ren ku-gayi

ԵՍ ՍԱՐԵՆ ԿՈՒԳԱՅԻ ԵՍ ՍԱՐԵՆ ԿՈՒԳԱՅԻ
 es sa-ren ku-gayi es sa-ren ku-gayi

6
4
 ԵՍ ՍԱՐԵՆ ԿՈՒԳԱՅԻ ԵՍ ՍԱՐԵՆ ԿՈՒԳԱՅԻ
 es sa-ren ku-gayi es sa-ren ku-gayi

ԵՍ ՍԱՐԵՆ ԿՈՒԳԱՅԻ ԵՍ ՍԱՐԵՆ ԿՈՒԳԱՅԻ
 es sa-ren ku-gayi es sa-ren ku-gayi

ԵՍ ՍԱՐԵՆ ԿՈՒԳԱՅԻ ԵՍ ՍԱՐԵՆ ԿՈՒԳԱՅԻ
 es sa-ren ku-gayi es sa-ren ku-gayi

9
4
 ԵՍ ՍԱՐԵՆ ԿՈՒԳԱՅԻ ԵՍ ՍԱՐԵՆ ԿՈՒԳԱՅԻ
 es sa-ren ku-gayi es sa-ren ku-gayi

[Ծափախոր. Comodo]

ես սա - ղնն կու - գա - յի,
 դուն դու - օղ քա - ցիր,
 ձե - օրդ ձո - ցորդ տա - ղար,
 այն ա - ղիր, լա - ցիր:
 Յար, յար, յար, յար ու - ներ,
 յար, յար, յար, յար ու - ներ,
 խո - բո - տիկ Մա - ղոնն էր:
 խո - բո - տիկ Մա - ղոնն էր:

210. ՎԵՐ ԷԼԻ

Վեր է - լի հայ, վեր է - լի,
 քա - գա - վո - ղի ձեր, վեր է - լի:

[Աշխարհ. Allegretto]

վեր է - լի հայ, վեր է - լի,
 քա - գա - վո - ղի ձեր, վեր է - լի:

211. ԱՆ ԼՈՅԻ ՄԱՐԱՆ

4
8

Ան - Լո - յի առ - քան, զան, Ան - Լո - յի առ - քան:

[Աշխույժ. Allegretto] Շիրազի ծագված փայծոճայու ձրանայ

Ան Լո - յի Առ - քան, զան, Լո - յի Առ - քան:

212. ԾԱՆԱԿԵԼ ԵՄ, ՋՈՒՐ ԾԿԱ

12
8

Ծա - նա - կե - Լ յի, զա - քան - զա - քան:

Ան - Լո - յի առ - քան, զան, Ան - Լո - յի առ - քան:

Ան - Լո - յի առ - քան, զան, Ան - Լո - յի առ - քան:

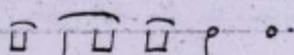
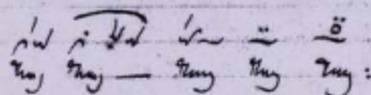
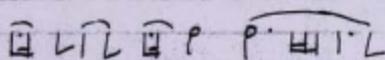
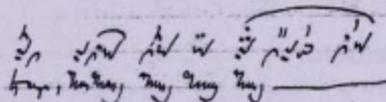
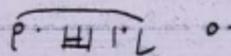
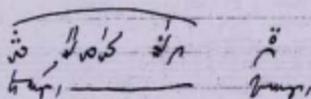
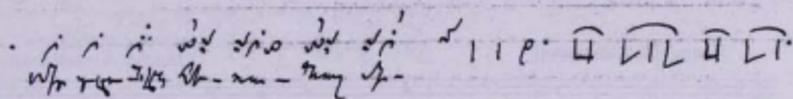
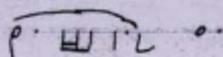
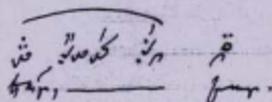
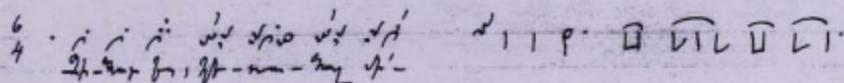
Ան - Լո - յի առ - քան, զան, Ան - Լո - յի առ - քան:

[Գնալուճ. Andante cantabile]

Ծա - նա - կե - Լ յի, զա - քան - զա - քան:

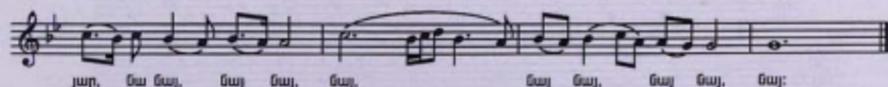
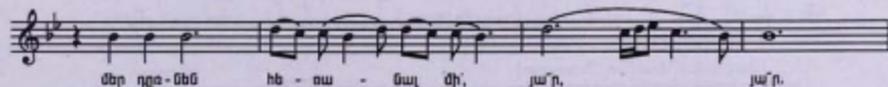
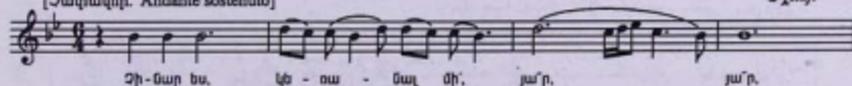
Ան - Լո - յի առ - քան, Ան - Լո - յի առ - քան, Ան - Լո - յի առ - քան, Ան - Լո - յի առ - քան:

213 ՉԻՆԱՐ ԵՍ

[Չարիավոր. Andante sostenuto]

Քլար

214. ԿԱՋԱԿ ԵՄ

4/4 ♯ F# C# G# F# C# G# - L L P ✓ □ □ □ |

Հոգևոր հոգևոր հոգևոր հոգևոր
 Հոգևոր հոգևոր հոգևոր հոգևոր

Հոգևոր հոգևոր հոգևոր հոգևոր հոգևոր հոգևոր
 Հոգևոր հոգևոր հոգևոր հոգևոր հոգևոր հոգևոր

[Լալազին. Lamentoso]

Հորինել է մի կին որդու
 Մարգարի մահվան արթիվ

Կա - ջալ բճ, սար ծան կու - զամ,
 հա - ջալ ու, ծի զալ ու - զիմ,

բոլ հնոց զի - տես, զալ ծան կու - զամ,
 հոլ ծան կու - զամ:

215. ՈՍԿԵ ՄԱՏՆԻՔ

4/4 ♯ F# C# G# F# C# G# - L L P □ □ □ |

Ոսկե մատնիկ մաշ - թի - թի,

Ոսկե մատնիկ մաշ - թի - թի,

♯ F# C# G# F# C# G# - L L P □ □ □ |

Ոսկե մատնիկ մաշ - թի - թի,

Ոսկե մատնիկ մաշ - թի - թի

[Չափավոր. Andante. Con mosso]

Չափավոր

Ոս - կե մատ - թիք մատ - թի - թիս,

շող - ջնց ջն - կալ ն - թի - սիս:

Ար - լոր, շու - տով օր կան - ջիր.

ան - քում կա - նես իմ յա - թիս:

216. ՏՂԱ, ՏՂԱ, ՄԵՐ ՏՂԱ

6
8

ՏՂԱ - յա, ՏՂԱ - յա, ՏՂԱ - յա, ՏՂԱ - յա,

ՏՂԱ - յա, ՏՂԱ - յա, ՏՂԱ - յա, ՏՂԱ - յա,

ՏՂԱ - յա, ՏՂԱ - յա, ՏՂԱ - յա, ՏՂԱ - յա,

ՏՂԱ - յա, ՏՂԱ - յա, ՏՂԱ - յա, ՏՂԱ - յա,

ՏՂԱ - յա, ՏՂԱ - յա, ՏՂԱ - յա, ՏՂԱ - յա,

ՏՂԱ - յա, ՏՂԱ - յա, ՏՂԱ - յա, ՏՂԱ - յա,

ՏՂԱ - յա, ՏՂԱ - յա, ՏՂԱ - յա, ՏՂԱ - յա,

ՏՂԱ - յա, ՏՂԱ - յա, ՏՂԱ - յա, ՏՂԱ - յա,

ՏՂԱ - յա, ՏՂԱ - յա, ՏՂԱ - յա, ՏՂԱ - յա,

ՏՂԱ - յա, ՏՂԱ - յա, ՏՂԱ - յա, ՏՂԱ - յա,

ՏՂԱ - յա, ՏՂԱ - յա, ՏՂԱ - յա, ՏՂԱ - յա,

ՏՂԱ - յա, ՏՂԱ - յա, ՏՂԱ - յա, ՏՂԱ - յա,

[Չափավոր. Moderato]

Աս - րնն ն - կալ ծի - ա - վոր. վի - ռա - վոր ջան,
 վի - ռա - վոր եմ յար, վի - ռա - վոր քո յար. վի - ռա - վոր ջան,
 վի - ռա - վոր եմ յար. վի - ռա - վոր քո յար. վի - ռա - վոր ջան:

218. ԳՈՒՆԼՅՈՒՋԻ ՔԱՐԵՐ

Գու - լը - ջի ջա - րեր, Աի - նա - կա սա - ռեր ա - թուն ա դա - ռեր:

[Չափավոր. Andante sostenuto]

Գու - լը - ջի ջա - րեր, Աի - նա - կա սա - ռեր ա - թուն ա դա - ռեր:

219. ՄԵՐ ԹԱԳՎՈՐՆ ԷՐ ԽԱՉ

Գու - լը - ջի ջա - րեր, Աի - նա - կա սա - ռեր ա - թուն ա դա - ռեր:

[Հանդարտ, հպարտ. Con allegrezza]

Անր քան - վրն էր խաչ
 խաչ - օտի խաչ ու ժող
 լու - խան էր կար - միր.
 ա - ըն էր կա - ճալ:

220. ԱՅ ՏՅԱ ԱՆԵՎ ՇՈՒԿՈՎՈՐ

12
 9

Այ - տյա - անե - վ շո - ւկ - օ - ւ - օ - ր .

այ տյա անե վ շոուկ օւ օւ .

ա - ր - օ - ր - օ օ - ր - օ - ր ա - ր - օ - ր .

էր - օ - ր - օ օ - ր - օ - ր օ - ր - օ - ր .

օ - ր - օ օ - ր - օ - ր օ - ր - օ - ր .

[Գնալուճ. Andante cantabile]

Այ տը - դա սև չու - խա - վոր,
 նայ նայ նայ նայ, նայ նայ նայ նայ,
 ու - բա - զը մեջ - ջիղ սո - վոր:
 եր - քանք քա - զա - ռով, Գյու - լի - զար,
 շեկ - շեկ մա - զե - ռով Գյու - լի - զար:

221.

Գնալուճ Գնալուճ Գնալուճ Գնալուճ Գնալուճ Գնալուճ
 Գնալուճ Գնալուճ Գնալուճ Գնալուճ Գնալուճ Գնալուճ

Շիրակի հավկիթ կովեցմեյու եղանակ

[Բերկրայից. Andante. Amorevole]

Յա՛ր, ա՛ - թի, յա՛ր, ա՛ - թի, յա՛ր, ա՛ - թի, յա՛ր,
 մութն ըն - կավ, սու՛ն ա - թի, ան - ջի - գար յա՛ր:
 Սա - թե - թը ման՝ եմ ե - կել,
 դաշ - տե - թը քան՝ եմ ե - կել,
 ա - սին, աղ - թիրդ ե - կել ա,
 գը - ժի մը - ման՝ եմ ե - կել:
 Կան - չում եմ, կան - չում եմ, յա՛ր, ա՛ - թի, յա՛ր,
 մութն ըն - կավ, շուտ ա - թի, ան - ջի - գար յա՛ր:

223. ԶԱՆԱԹԵՆԻ ԲԱՆԶԻ ՏԵՂ Ա

Զա - նա - Թե - նի Բա - ն - ջի Տե - Ղ Ա

Զա - նա - Թե - նի Բա - ն - ջի Տե - Ղ Ա

Զա - նա - Թե - նի Բա - ն - ջի Տե - Ղ Ա

Զա - նա - Թե - նի Բա - ն - ջի Տե - Ղ Ա

[Չափադր. Moderato]

Քա - նա - ջնո բան - ծոց տեղ ա,
 նա նա նա նա, նա նա նա նա,
 ջու - բը հի - վան - ղի ղեղ ա,
 նա նա նա նա, նա նա նա նա:

224. ԵՍ ՄԻ ԿԱՆԱՉ ԽԻԱՐ ԵՄ

6/4

Ես մի կա - նաչ խի-ար եմ, վայ լն, լն լն լն, լն լն լն,
 ջու ջա-նին ղխ - տի-ար եմ, ա-մուչ ես, Սեդ-րակ, ջըն - ջուչ ես:

[Աշխարհ. Allegretto]

Ես մի կա - նաչ խի-ար եմ, վայ լն, լն լն լն, լն լն լն,
 ջու ջա-նին ղխ - տի-ար եմ, ա-մուչ ես, Սեդ-րակ, ջըն - ջուչ ես:

225. ԲԱՂՈՒՍՍ ԾԻՐԱԸ

♩ 8 # ր՝ ձ ձ ձ ձ ձ ձ ձ
 Բա-ղու-սս ծի-րան,

* L | I | L | □

♩ 8 # ր՝ ձ ձ ձ ձ ձ ձ ձ
 Բա-ղու սր-տեղ ա.

* L | □ | L | I * (2)

♩ 8 # ր՝ ձ ձ ձ ձ ձ ձ ձ
 Բա-ղու, սրտի-բան,

* L | □ | L | □ | I

♩ 8 # ր՝ ձ ձ ձ ձ ձ ձ ձ
 Բա-ղու սր-տեղ ա:

* L | □ | L | I * (2)

[Լալագին. Lamentoso]

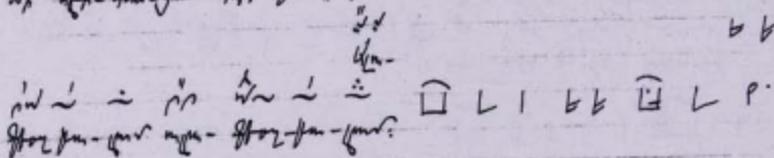
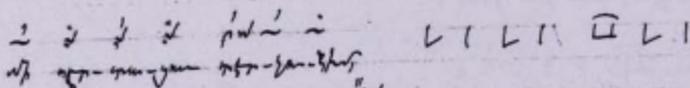
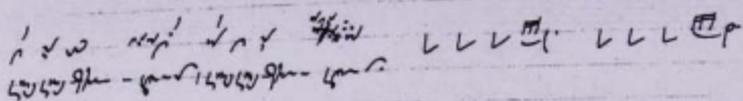
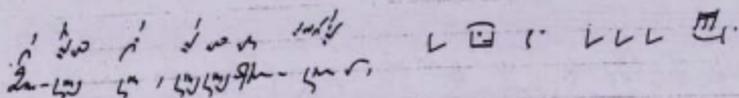
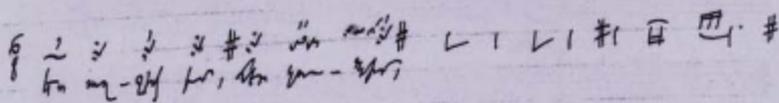
Բա - ղու - սս ծի - րան,

բա - լես ո՞ր տեղ ա,

բա - ղեմ տամ ի - բան:

Բա - լես ո՞ր տեղ ա:

Հորինել է մի կին որդու
 (Մարգարի) մահվան առթիվ:

[Չափավոր. Andante doloroso]

ԵՍ ԱՐՁԻԿ ԵՍ ԵՍ ԱՐՁԻԿ ԵՍ

228. ԵՄ ԿՈՍՏՈՆ ԵՄ ԲԱՅԱԶԻԴՅԻ

Ե՛ Լ Ի Բ Ե Լ Ի Բ Ի Բ
 ե-լ-ի-բ ե-լ-ի-բ ե-լ-ի-բ

Ե՛ Լ Ի Ի (2)
 ե-լ-ի-ի (2)

Լ Լ Բ Ի Ե Բ Բ Բ Ի Ե
 Լ-Լ-Բ-Ի-Ե-Բ-Բ-Բ-Ի-Ե

Ե՛ Լ Ի Ի
 ե-լ-ի-ի

Ե՛ Լ Բ Ի Ե Բ Բ Բ Ե Լ
 ե-լ-բ-ի-ե-բ-բ-բ-ե-լ

Ե՛ Լ
 ե-լ

[Չափավոր. Largo]

bu leu - uné béd pa - ja - qhó - qh. Lh - qapar éan,

oú pa - rouí íq - qhó qe - éa - qh. Lh - qapar éan:

qh - pa - qhó béd, qh - pa - qhó béd, Lh - qapar éan:

229. ԾԱՄՆԻՂ, ԾԱՄՆԻՂ

9
4 . Ծա- մ - ըր, Ծա - մ - ըր, Ծա - մ - ըր, Ծա - մ - ըր Լ Լ Լ Լ Լ Լ Լ Լ Լ Լ Լ Լ

Ծա- մ - ըր, Ծա - մ - ըր, Ծա - մ - ըր, Ծա - մ - ըր Լ Լ Լ Լ Լ Լ Լ Լ Լ Լ Լ Լ

Ծա- մ - ըր, Ծա - մ - ըր, Ծա - մ - ըր, Ծա - մ - ըր Լ Լ Լ Լ Լ Լ Լ Լ Լ Լ Լ Լ

Ծա- մ - ըր, Ծա - մ - ըր, Ծա - մ - ըր, Ծա - մ - ըր Լ Լ Լ Լ Լ Լ Լ Լ Լ Լ Լ Լ

[Ծափավոր. Largo]

Ծա - մ - ըր, Ծա - մ - ըր

Ծա - մ - ըր, Ծա - մ - ըր

230. ԶԵՆԵ, ԶԵՆԵ, ԶԵՆԵՈՎ ԱՂԶԻԿ

4
4 . Զե - նե, Զե - նե Լ Լ Լ Լ Լ Լ Լ Լ Լ Լ Լ Լ

Զե - նե, Զե - նե Լ Լ Լ Լ Լ Լ Լ Լ Լ Լ Լ Լ

[Գնալուսն. Andante cantabile]

ձայր

Զե - նե, Զե - նե

Զե - նե, Զե - նե

2/3.4) ԸՆԿԱ ԹԱԳԵ ԹԱԳ   ԹԱԳԵ ԹԱԳԵ ԹԱԳ

Ը - ԹԱ   ԹԱԳԵ ԹԱԳԵ
 ԹԱ - ԹԱ   ԹԱԳԵ ԹԱԳԵ
 ԸՆԿԱ ԹԱԳԵ ԹԱԳԵ ԹԱԳԵ   1 Թ   1 1 1 Թ

ԹԱԳԵ ԹԱԳԵ   ԹԱԳԵ ԹԱԳԵ
 ԸՆԿԱ ԹԱԳԵ ԹԱԳԵ ԹԱԳԵ ԹԱԳԵ   1 Թ   1 1 1 Թ 1 Թ 1 Թ 1 Թ

ԹԱԳԵ ԹԱԳԵ   ԹԱԳԵ ԹԱԳԵ
 ԹԱԳԵ ԹԱԳԵ   ԹԱԳԵ ԹԱԳԵ
 ԹԱԳԵ ԹԱԳԵ   ԹԱԳԵ ԹԱԳԵ
 ԸՆԿԱ ԹԱԳԵ ԹԱԳԵ ԹԱԳԵ   1 Թ   1 1 1 Թ

ԹԱԳԵ ԹԱԳԵ   ԹԱԳԵ ԹԱԳԵ
 ԸՆԿԱ ԹԱԳԵ ԹԱԳԵ ԹԱԳԵ ԹԱԳԵ   1 Թ   1 1 1 Թ 1 1 1 1 1 1 1 Թ

ԹԱԳԵ ԹԱԳԵ   ԹԱԳԵ ԹԱԳԵ
 ԸՆԿԱ ԹԱԳԵ ԹԱԳԵ ԹԱԳԵ ԹԱԳԵ   1 Թ   1 1 1 Թ

ԹԱԳԵ ԹԱԳԵ   ԹԱԳԵ ԹԱԳԵ
 ԸՆԿԱ ԹԱԳԵ ԹԱԳԵ ԹԱԳԵ ԹԱԳԵ   1 Թ   1 1 1 Թ 1 Թ 1 Թ 1 Թ

ԹԱԳԵ ԹԱԳԵ   ԹԱԳԵ ԹԱԳԵ
 ԸՆԿԱ ԹԱԳԵ ԹԱԳԵ ԹԱԳԵ ԹԱԳԵ   1 Թ   1 1 1 Թ 1 Թ 1 Թ 1 Թ

ԹԱԳԵ ԹԱԳԵ   ԹԱԳԵ ԹԱԳԵ
 ԸՆԿԱ ԹԱԳԵ ԹԱԳԵ ԹԱԳԵ ԹԱԳԵ   1 Թ   1 1 1 Թ 1 Թ 1 Թ 1 Թ

ԹԱԳԵ ԹԱԳԵ   ԹԱԳԵ ԹԱԳԵ
 ԸՆԿԱ ԹԱԳԵ ԹԱԳԵ ԹԱԳԵ ԹԱԳԵ   1 Թ   1 1 1 Թ 1 Թ 1 Թ 1 Թ

[Հուզված, Comosso]

Ըճ - կա քա - ղե քառ,
 Ալ քիս աք - տա - սուք

աղ - թիկ՝ ծա - ղե - ցի,
 քալ - մաք մա - ցի

սո՛ղ - քի քա - ղա - ղե՛մ,
 շող - շո ղու՛մ մատ - ճեր

բող - թիկ՝ ա - ս - ցի...
 կալ - լա՛մ աբ - քի...

կամ - ղե՛մ յար, ա - ղի,
 Ա ղի, յար, ա - ղի

ա - ղի, լա - ցու - ցի,
 ի՛նչ - ու՛ր ծը - նա,

շատ - կա - ղի - կուր - քաթ
 առ - տը - վի - ղիս - մալ

ճամ - ինն ղար - ծու - ցի,
 ճի - քի ղի - մը - նա:

ԾԱՆՈԹԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ
ԵՎ
ՎԵՐԼՈՒԾԱԿԱՆ ԴԻՏՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ՀԱՊԱՎՈՒՄՆԵՐ

- ԱԵ «Ազգային երգարան», Երմիածնի Գևորգյան ճամբարանի ուսանողների 1891 – 1895 թվականների կազմած, նույնպիսի ձևազարդ երգարանը ԳԱԹ-ում:
- ԱԺ1 *Կոմիտաս*, ժողովրդական երգեր, Ազգագրական ժողովածու, հայերեն ճոճագրությունից փոխադրեց Եվրոպականի, առաջաբանով և դիտողություններով՝ Ա. Մխիթրյան: ՀԽՍՀ Պետհրատի երաժշտական սեկտոր, [Մոսկվա-Երևան], 1931:
- ԱԺ2 *Կոմիտաս*, Ազգագրական ժողովածու, հայ ժողովրդական երգեր և պարերգեր, հտ. 2-րդ, կազմող Մ.Աղայան, խմբագիր Ք.Քուչմարյան, Ե., 1950
- ԱԹ Ե.Չարենցի անվան գրականության և արվեստի քանդաքան, Երևան:
- ԵԺ1 *Կոմիտաս*, Երկերի ժողովածու, խմբագրությամբ Ռ.Աթայանի, հտ. 1, 1960, 1969, նույնը հտ. 2, 1965, 1969, հտ. 3, 1969, հտ. 4, 1976, հտ. 5, 1979, հտ. 6, 1982, հտ. 7. 1997, հտ. 8, 1998, հտ. 9, 1999, հտ. 10, 2000, հտ. 11, 2000, հտ.12, 2003:
- ՀՆՈՒ *Կոմիտաս*, Հողվածներ և ուսումնասիրություններ, կազմեց Ռ.Թերլեմեյան, Ե., 1941:
- ՀՄՍ1,2 «Հազար ու մի խաղ», ժողովրդական երգարան, 1-ին և 2-րդ հիմնյակ, խմբագրեցին Կոմիտաս վարդապետ և Մանուկ Աբեղյան: Վաղարշապատ, 1903-1904 և 1905:
- ՄԻ Մարգարիտ Բարսեյանի ֆոնդը ԳԱԹ-ում:
- ՎԱ Վանա սագ, հավաքածու Վասպուրականի ժողովրդական երգերի, հեքիաթների, առածների և հանելուկների, Ա մաս, ժողովեց՝ Գևորգ Շերենց, Թիֆլիս, 1885:
- ՏԵ Տաղեր և խաղեր, խմբագրեց և կազմեց՝ Ա.Մխիթրյան, Ալեքսանդրապոլ, 1901:
- ՔՄԿ Քնար մշեկեղև և վանեկեղև, ժողովեց՝ Արիստակես վարդապետ Սեդրակյան, Վաղարշապատ, 1874:

Ծանոթագրություններում բերված ձեռագրերի համարները Երևանի Կոմիտասյան դիվանի (ԳԱԹ) քարտագրության մեջ ընդունված համարներն են:

ԵՐԳԵՐԻ ՉԱՅՆԱԳՐՄԱՆ ԲՆԱԿԱՎԱՅՐԵՐԸ ԵՎ ԴՐԱՆՑ ՆՈՐ ԱՆՎԱՆՈՒՄՆԵՐԸ
(առ 01.01.2003 թ.)^{*}

- Ալեքսանդրապոլ* - Գյումրի (Լեւինական) քաղաք, Շիրակի մարզ
- Ախալցխա* - Ախալցխա (Ախալցխիս) քաղաք Վրաստանի Ախալցխայի շրջանում:
- Ապարան* - Ապարան քաղաք, Արագածոտնի մարզ:
- Բլուր* - գյուղ Երևանի մահանգի Մուրմալուի գավառում: Գտնվում է Թուրքիայում:
- Գյուլիքա* - Ծաղկոտ գյուղ, Շիրակի մարզ
- Բոզդիր* - գյուղաքաղաք Երևանի մահանգի Մուրմալուի գավառում: Գտնվում է Թուրքիայում:
- Կոոր* - գյուղ Երևանի մահանգի Մուրմալուի գավառում: Գտնվում է Թուրքիայում:
- Ղազնաֆար(Ղազանֆար)* - Արագած գյուղ, Արագածոտնի մարզ:
- Մոլլա Բայազեդ(Մոլլա Բայազետ)* - Բամբակաշատ գյուղ, Արմավիրի մարզ:
- Մուշ* - քաղաք Արևմտյան Հայաստանում, Բիթլիսի մահանգի Մուշի գավառում: Գտնվում է Թուրքիայում:
- Շահիրադ* - Նալբանդյան գյուղ, Արմավիրի մարզ:
- Ուշունիք* - գավառ Արևմտյան Հայաստանի Մեծ Հայքի Վասպուրական աշխարհում:
- Սարդարապատ* - Հոկտեմբեր գյուղ, Արմավիրի մարզ:
- Մուրմալու* - գավառ Արևմտյան Հայաստանի Երևանի մահանգի հարավ-արևմտյան կողմում:
- Քյորդիպոլ* - Արշալույս գյուղ, Արմավիրի մարզ:

* Տեղեկությունները քաղված են «Հայաստանի և հարակից շրջանների տեղանունների քառարան» հինգ հատոր, (1986, 1988, 1991, 1998, 2001) և Ա.Հատությունյանի «Հայաստանի համարապետության վարչատարածքային քաժամումը» (Երևան, 2003) տեղեկագրերից:

1(209) և 2(211). *Էս յանը ուրիշ*: Էս յանը, ու դին և մնան այլ, բնորոշ սկզբնավորություններով տարածված քառաստորերդ մի յուրատեսակ բաժին են կազմում կատակային-գվարճական խաղիկներում: Տես նաև եժ 10/224, եժ 11/41/36, եժ 12/55,56 և այստեղ՝ եժ 13/199: Այս դեպքում նրանակը «պտտվում» է գլխավորապես երեք հենյույնի սահմաններում, մաս առկա է նույն մեղեդու գույգ և կենս մեղեդով տարբերակը՝ կախված բուն պարի մետրիկայից և ռիթմից:

3(142) և 4(210). *Ջուր կուգա վերին սարեն*: Դարձյալ միևնույն եղանակի մետրական տարբեր շարադրության օրինակներ են: Երկուսն էլ (յնին տարբերությամբ) գրված են մաս 302 տետրակի կազմին, որի հիման վրա զետեղել ենք մաս եժ 12/134,135-ում: Տես նաև եժ 12/122 և ծանոթագրությունը:

5(6). *Վարդ կոչիկ*: Կոմիտասի մակագրությունը՝ «Ակերասանդապուցի Ֆիզահ գուսանի», Տես եժ 9/120 և ծանոթագրությունը:

6(145). *Տուն արի*: Եղանակն ինչ-որ կերպ առնվում է եժ 11/24/22 կամ եժ 13/154 «Յար, արի» երգի մեղեդուն, սակայն կադանսանսերի լծողումն այլ է: Այստեղ ձայնակարգը պարզ փոփոխակամության երանգ է կրում:

7(124). *Դե գյուլում, մա մա*: Վիճակահանության երգերից, միայն կրկնակն է: Լրիվ երգը տես եժ 9/118:

8(4). *Թար տամնին*: Կատակային երգ. Կոմիտասի գրառումներում սա միակ տարբերակն է: Ժամրային կարևորությունը նկատի ունենալով՝ զետեղել ենք մաս եժ 10/193-ում:

9(141). *Ծառի տակին կար կանն*: Գրեթե մույնը՝ եժ 11/16:

10(2). *Արուրը գնաց գեղանը*: Կատակերգի այն տեսակն է, երբ երիտասարդները ընկերներինց մեկին «ձեռք են առնում»:

11(75). *Էս օր ուրբար ի պաս ի*: Տես նաև եժ 9/ 123 և եժ 11/11:

12(194). *Մեր թագվորն էր խաչ*: Հարսանեկան երգերի տարբերակները տես եժ 10-ում:

13(144). *Լով այլնանիք քնել ես*: Ելեջայանի նուրբ մանրամասնների տարբերակումով, տես նաև 411/1 և 631/3՝ եժ 10/211 և և ղ), 302/63՝ եժ 11/77 և նույնի ծանոթագրությունը:

14(149). *Գետան քուրք սատել ա՛*: Կոմիտասի գրառումներում միակ տարբերակն է:

15(201). *Չյուն և գայի*: Բնագրում նշված 6/2 չափի մերտումն է մաս մեղեդու կառուցվածքը (հիմնական տուն և կրկնակ) պարզ կազուցանելու խնդիրը: Սակայն, այս դեպքում, վերջին 3/2 կիսատակտը տների հաջորդակամության կարգում անըողաբար չէր գոյացնում: Բնագրի մի շարք այլ երգերի օրինակին հետևելով՝ նպատակահարմար գտանք 6/2 տակտերը կիսել: Մեղեդու շարահյուսական բնորոշ հատկանիշը հիմնական տան և կրկնակի անհավասարաբարձր է (2:3):

16(202). *Չուն դնմա թավն, խաչն*: Համեմատաբար սակավ համրվաղ՝ «սկզբունքորեն» դեպի վեր ուղղված մեղեդու մեծը է: Հնարավոր է, որ եղանակն այդ շարժումը հավասարակշռող շարունակություն է ունեցող ձայնակարգի 3-րդ աստիճանից (4-րդի և 5-րդի մասնակցությամբ) մեղեդին վարդմբար ուղղությամբ դեպի հիմնածայքը թերող մի երկբարդ «թեք»:

17(31). *Ես մարա, դու քնյուն*: Կատարելիս բազմակի կրկնվող, աշխույժ պարերգ է:

18(70). *Դյուս արի*: Հարսանիքի նույն պահին վերաբերող այլ մեծւններից (տես եժ 10) տարբերվում է հանկարծաբանական կառուցվածքով, որը ժամանակային որևէ կարգողուցիչ դուրս մնացող, ազատ շարադրություն է գոյացնում:

19(16). *Արագն եկավ յափ տայն*: Խոսքային տեսքանի կապակցությամբ տես եժ 9/33, 129: Եղանակի տրամադրությամբ՝ ներկա մեծըը հանդարտ, ինքնձեռնաբար մտորումների տպավորություն է ստեղծում: Տրամադրությամբ, ինչպես և ելևելով, այս երգի մի տարբերակը կարող է հասնարվել 38/13-ը: Երկուսն էլ Ապարամի երգեր են, որտեղ ձայնակարգի 4-րդ աստիճանը մի փոքր ավելի, սակայն թեթևակիորեն ընդգծվում և օժանդակ հենակետի նշանակություն է ստանում:

20(135). *Մար, սար սիրավոր են*: Պարերգի կրկնակն է միայն: Փոքր-ինչ աշխույժ տարբերակը առանց ձորչափների կա եժ 9/102-ում:

21(29). *Եյա սարերը սեյրան*: Իր հակիրճությամբ, նվազագույն միջոցներով խոր արտահայտչականություն ստեղծող այս մեղեդին կատարյալ վարպետության արգասիք է: Բանաստեղծական տեսքտից գրառված են միայն հիմնական տան և կրկնակի առաջին տողերը: Երկու նախադասություններն «ակամա» կարվում են միմյանց, ուստի նպատակահարմար գտանք քուրվով «կապել»: Սակայն դրանք կարող են և միմյանց հետ անմիջական կապ չունենալ, որը նույնպես հաճախ է պատահում: Այսպիսի դեպքում զգալի կղանոթար կրկնակի խոսքերում («Գլղիլու ճամբն...») պակաստղ երկբարդ տողի անհրաժեշտությունը:

23(186). *Աստված քու աղբեր պահի*: Եղանակը երկարատև տակտերի քաժանցել մաս Ֆրագավորումը պարզ ցուցադրելու հնարավորություն է ստեղծել: Երկբարդ երգի մույնաման տարբերակը՝ եժ 11/163:

25(90). *Վայ լե, լե...Հակոբին սիրի*: Ավելի վաղ իրականացված գրառումներ են, քան թե դրանց նույն վայրից քաղված մեղեդիական տարբերակը, որ գրառված է «Ջուր կուգա վերին սարեն» խոսքերով:

26(185). *Կարավն և կայնել քարին*: Տես եժ 11/73 և ծանոթագրությունը: Այստեղ և մետրո ինչ-որ չափով մեխանիկորեն է նշանակված: Համեմատյալ դեպս նկատենք, որ 6/4 = 3 2/4:

27(89). *Գարուն ա՛ ձուն և արի*: Տես եժ 9/11, եժ 11/ 18 և ծանոթագրությունները:

28(228). *Աման յարս*: Հայ գեղջուկ մեղեդիակերտության մեջ համեմտական գարնանային և եկեղծների արտահայտչական տարբերակվածությունը:

29(66). *Ալամ-սալամի յարս*: Կատակերգ է՝ պարսյան կառուցվածքով: Գրառված երկտող կրկնակ է:

30(65). *Մարտը* և 31/10 նույնը այլ գրառումով: Այս կրկնակով պարբերից են՝ ԵԺ 9/106, ԵԺ 12/261, այստեղ 44(56), տե՛ս նաև «Արևմտահայ երգերում» (խաբորդ հատորում):

32(70). *Դու լուսնակ ես*: Որք է՝ խիստ բնորոշ նմուշ: Մրանգամայն քնական և ակնառու է մեղեդու ելև-ջային ու ռիթմային կառույցի (և նույնիսկ մետրի) ուղիղ համեմատականությունը ԵԺ 11/205 և 264-ի նմուշների հետ:

33(110). *Այ աղջիկ, ծամով աղջիկ*: Բնագրում 12/4 չափով միխանիկորեն է ճշված: Եղանակի հետաքրքրությունը որս առաջին և վերջին ֆրագմենի մատրական խտություններում է, ինչպես և ընդհանրապես երգի մեղեդու և խոսքի շարահյուսական կառույցի անհամատեղելիությունը: 12/4 տակտայրածամումն ինչ-որ պսիվով կրտավեր եղանակի շարժումությունը ստեղծող այդ գեհնատեսի հատկանիշները: Հիմնական տան և կրկնակի խոսքերի հարաբերությունը հետևյալ ձևով է՝

*Այ աղջիկ, ծամով աղջիկ,
Այ մարխում Անուշ,
Շաքարից համով աղջիկ,
Մրտամեծ Անուշ,
Անուշ էր քո թուշ:*

Ունբերող խեցք տարան,
*Այ մարխում Անուշ,
Թուխ աչերող ծով, աղջիկ,
Մրտամեծ Անուշ,
Անուշ էր քո թուշ:*

Լրացումը՝ ԺԽ/345-ից:

34(107). *Սիրուն քան*: Այն քանակով նմուշներից է, որոնցում երգային կամ պարերգային շրջանը լրիվ են գրառված. հիմնական տնով՝ «Մաղիկ սանն...» և կրկնելով՝ «Սիրուն քան...»: Կրկնելուցում ակնառու է ինքնուրույն, տարբերակման միջոցով տեղի ունեցող մեղեդիական զարգացումը և վերադարձը (նառնա կառուցվածք): Տես նաև ԵԺ 11/19, 20:

35(109). *Դե քեզի, Մարան, քան*: Հետաքրքրական է համեմատաբար քաղց կառույցը (թեև քնագրում կրկնությունները ցույց տրված չեն). կատարումն սկսելով սկզբում շարադրված «Դե քեզի...» ինքնուրույն, ամբողջացած կրկնելովով, որից հետո, հավանաբար, հիմնական տան առաջին երկտողից հետո («Ջան, մարալ...» կրկնելով) պետք է կատարվի (և գուցե ոչ մեկ, այլ երկու անգամ) վերոնիշյալ ինքնուրույն կրկնելով և ապա միայն՝ հիմնական տան հաջորդ երկտողը նույն ձևով: Այսպես, հայ գեղջուկ պարերգ կատարողին և ունկնդիրներին նաև համբերություն է սովորեցնում:

36(72). *Ջանի, ման*: 325 քնագրում կետադրություն շատ սակավ կիրառող հեղինակն այս երգում պարզ նշանակել է այլ տարբերակներում որպես մի ամբողջություն ընկալված «քանիման» քանական չափում առանձին տարրեր: Ի դեպ, կամիտասի գրառումներում նույն քանականությունը կարելի է

տեսնել նաև «Ջան, իման» տարրաբաժանումով: Միանգամայն հեղինակավոր աղբյուրներից թիսած (տե՛ս ԶԱՎ 27, գրառողի հույժով՝ «Ռչուունից») սկանդակական կատակերգ է: Այս տարբերակում ճշում, հնարամիտ մետրադիքով ու հետաքրքրական շեշտականությամբ:

37(171). *Ախ, յոթի Մարան*: Նույն քնագրում կան մի երկտող տարբերակ, ուր սրա առաջին կեսն է միայն զրկված, քայց կան կատարողական ոչսպառված շեշտեր: Մի առավել պարզ տարբերակ էլ (դրանցալ միայն առաջին կեսը) կար «Ազգագրական ժողովածուում» (ԵԺ 11/25), որտեղ հեղինակի մատչուագիր նշումներից գոյացել է նաև մի չորրորդ տարբերակ (ԵԺ 11/26) մնամ այստեղի առաջին տարբերակի առաջին կեսին: Այս փոքրածավալ պարերգային հատվածում (միայն կրկնակն է գրված) մշելի է հայ գեղջուկական երգերի մի գեհնատեսի հատկանիշ՝ նույն խոսքի (քառի) տարբեր շեշտակությունը՝ լոթի և լոթի: Ի դեպ, 2-րդ տողի արտահայտչական «ողր-ը» հարցականը հնչելուց հետո, 1-ին տողն այլ կերպ է իմաստավորվում

Ախ յոթի Մարան քան, յոթի՞ Մարան...

Մյառնք զուցե «մանուշեցներ» են թվում, քայց էական դեր են կատարում հայ գեղջուկ երգի խոր ու հիմնավոր արտահայտչականությունը ստեղծելու մեջ:

Ներկա քնագրում երգած 2-րդ տարբերակը գեղեցիկ ենք ձայնակարգի երկատիհան հետադրությամբ փոփոխվող նմուշների թվում 21/157:

38(13). *Արագն եկավ լալի տուլն*: Տես նաև ԵԺ 9/129 և այստեղ 19/16:

39(71). *Տուն եմ չինն գեռոց քերան*: Այս հնագույն, ավանդական տեքստով (ԶԱՎ 26-27) և որս տարբերակներով, մեծ մասամբ «թանկաման» կրկնակային քանականությամբ, քաղմարիվ հայ ժողովրդական երգեր են պահպանվել: Կոմիտասի գրառումներում ևս նույնքան վաղ շրջանի նմուշներ են պահպանվել: Թեև խոսքերի բովանդակությունը պակասախառն է, սակայն տրամադրությունները միանգամայն տարբեր են՝ վիպական կամ դրամատիկական ստեղծից (տե՛ս, օրինակ, ԵԺ 12/241, «Ախ, երնեն եմ ձեզի» երգը) մինչև պարզ պարերգ, ինչպիսիք են հիշյալ 39 (71)-ը և ներկա պարերգ, 104 (78)-ը: Երբ երկտող պարերգը փոքր-ինչ ավելի առնական շունն ունի, ապա առաջինը ներկա 39(71)-ը, հենց պարզ պարերգի ճճով սկսվելով անսպասելիորեն և քամիտ կերպով հեշտումները հապաղելով՝ վերափոխվում է կատակերգի:

40(91). *Ջամիմ եկավ երան-երան*: Բովանդակությամբ պակասախառն ժամրին է հարում: Նույնն առանց զարդիչությունների՝ կա «Ազգագրական ժողովածուում» (ԵԺ 11/141), քայց այնտեղ խոսքերը «շրջված են» դեպի նշանավոր «Շորտա, Սապա» երգը: Ակնառու են մեղեդու ներկալակային եղանակավորումները, որոնք ոչ թե զարդարանք են, այլ հիմնական մեղեդիական զիծ են ներկայացնում:

41(86). *Սիրուն Արագ, քան Արագ*: Տես նաև ԵԺ 9/33, 129:

42(9). *Ցաման, ամի*: Նույն խոսքերով և մեծ մասամբ մեղեդիական տարբերակներ են ԵԺ 9/92, ԵԺ 11/36, 37, 38 և այստեղ 53, 63, 190, 191:

44(56). *Մարաք*: Տես 30(65) ծանոթագրությունը:

45(74). *Արդ ցնձացքք*: «Ավետիս», ՇՈՏՊյան երգերից: Տե՛ս նաև ե՛տ՝ 10/20, 21, 22, ե՛տ՝ 12/ 5, 6, 7:

47(199). *Էս յանը ուլքի*: Տե՛ս նաև ե՛տ՝ 10/224, ե՛տ՝ 11/41 և այստեղ՝ 1 և 2:

48(104). *Ես էլ կուզեմ*: Նճան պարզաճոճ եղանակները դրսևորում են ժողովրդական երաժշտության ձայնակարգի և ձայնաբանակի կմայխը:

49(137). *Իջքք չայիրները*: Գրառված է պարային լրիվ շրջանը:

52(229). *Նետտորը գնաց Մարգարի գեղը*: Նույն խոսքերով ե՛տ՝ 11/108-ն այլ եղանակ ունի: Նույն մեղեդին հանդիպում է նաև ե՛տ՝ 12/92:

53(19). *Յամամ, ամի*: Տե՛ս այստեղ՝ 42:

54(115). *Հարքրան*: Այս ժամրի մյուս մուշկները՝ ե՛տ՝ 9/94, 95, ե՛տ՝ 10/163, ե՛տ՝ 12/82, 186 և այստեղ՝ 60, 61, 90, 91:

55(87). *Լե, լե, լե, ես ինչ գույում էր*: Նույն եղանակը մետրական, մասամբ՝ դիրքական այլ ձևավորումով, գրանցված է 302/123-ում՝ «Մարիցը պար քամին փչեց» խոսքերով: Մինչդեռ «Լե, լե, լե, ես ինչ գույում էր» կրկնակով 302/122-ն է, ե՛տ՝ 11/137 և 136 խոսքերի փոխառնվելու կարելի է դիտարկել նաև ժողովրդական միջավայրում: Անկախ դրանից՝ լե, լե, լե կրկնակային վաճկների իրենց տեղում չեն: Երգն սկսվում է հիմնական տան եղանակով, որին հաջորդում է Գրանից գոնքն երկու անգամ երկար կրկնակը, որտեղ «Էս ինչ գույում էր» խոսքերն արդեն իրենց տեղում են:

56(216). *Երևան բաղ եմ արել*: Տե՛ս 302/86, ե՛տ՝ 11/95:

57(200). *Վայ լե, լե, լե. Ես դարիք եմ*: Կառուցվածքը հետադրական է, երբ խմբի երգեցողությունից՝ որպես դրա շարունակություն, ծնունդ է առնում միայնակը: Բնագրում Կոմիտասը փորձել է տակաբաժանումը սկսել երկրորդ զե՛ն վաճկից և ըստ այնմ, Ա տառի վերջին հնչյունը երկարացել է, քայց այդ փորձը կիսատ է թողել: Կրկնություն նշանը, մեր համոզմամբ, ճիշտ տեղում էլ դրված:

58(68). *Ղուրթի յորդան*: Զուրառեսակ շուտասե- լուկով գովաբանական, գուցե և կատակային, ուրախ երգ է:

59(45). *Տիգրան աղի մատի օղբ*: Տե՛ս ե՛տ՝ 11/152:

60(14), 61 (148). *Հարքրան*: Նույնամուտ երգերի մասին տե՛ս այստեղ՝ 54/115:

62(63). *Միլոուն Շամամ*: Թերևս կիսատ գրառված երգ է, առանց երկրորդ՝ պատասխան թեգի:

63(32). *Յամամ, ամի*: Տե՛ս այստեղ՝ 42/9:

64(34). *Ջիմի ու զին*: Առասպելական հնուրյան այս բեմայով Կոմիտասի գրառած երգերից՝ 1649/4, 318/4, Մ. Եվմայանի պատկաճած գրառումներում եղածը՝ ե՛տ՝ 9/9, 46, 125 և այստեղ՝ 115/139: Այս 64/138-ը Մ. Եվմայանի պատկաճած մուշկի հետ միասին՝ (տե՛ս դրա ծանոթագրությունը) Կոմիտասի առավել վաղ գրառումներից են: Նկատենք, որ իրենք իսկ առավել

արխայիկ տեսք ունեն: Ինչ-որ չափով դա արտահայտ- վում է նաև խոսքային տեքստում, որտեղ ավելի են պատկաճվել առանձին բարբառային հատկանիշները ևս (հմտմ. ԶԼՄ/24):

65(30). *Ամպել ա՛ ձուն չի գալիս*: Ամպել ա, քայց ձուն չի գալիս, միևնույն ժամանակ՝ գալում և, քայց ձուն ա պել... Այս ծայրահեղությունները (առնկանո- նությունները)՝ հայ գյուղացու դարավոր անկանելի փնձակի հավաստի պատկերներն են, միաժամանակ՝ նրա հոգու քանաստեղծականության ցայտում վկայու- րությունները: Այս երգին (մեղեդուն) հատուկ է նաև որոշ արիտիկային բնույթ, որ զուսպ զգացումի, այնուամե- նայնիվ, խորթություն է նշում: Միաժամանակ զգացվում է որոշակի թերասացություն. ամպել ա՛ ձուն չի գալիս: Եղածը, կարծես, քիչ էր, դեռ՝ սիրած աղջկան էլ անմատչելի, անհասանելի է. սա, իրոք, որոբերություն է՝ «դարդ», և այն էլ ինչպիսի... Ընդհանուր առմամբ, մեր ակնարկը երգի զեղարվեստական ամբողջակա- նության մասին է: «Յար, ամամ» սրտաբուխ բացա- կանությունը կոմիտասյան քառադարեի տեսության հետ առնչվող մի հավաստում է: Առայն՝ ֆրագո, անշուշտ, պետք է կրկնվեր խոսքերի շարունակու- րյանը և գուցե այլ բացականություն, քայց գրված չէ:

66(103). *Ես էլ կուզեմ*: Նույնանուն թիվ 48-ի «զարդորդուն» տարբերակն է՝ հավանաբար ավելի հանդարտ կատարվող: Երգն սկսվում է կրկնակով, որի խոսքերի մեկ տողն է միայն դուշմված. հեղինակի ձեռքով նշած կետադրության բացառիկ դեպքերից է, որն էլ նույնությամբ պատկանեցրին: ԺԽ-ում հավաք- ված խաղիկների այս խմբում կա երեք հիմնական դեպք՝

«Յար քան, արի ու գնա», միայն րե՛ շապիկը թող որ լվանամ.

«Յար արի ու յար գնա», արյիքնը՝ չղավաճանես. և երրորդը՝

«Այ տղա, արի գնա». «արի»-ն այստեղ գալու իմաստով չի օգտագործված. նշանակում է՝ ավելի լավ է դու գնա: Իժմաստ է՝ շապիկը վարդաջրով լվանամ և ծոցիս փռն...

ԶԼՄ-ում հետևյալ հնագույն գրառումը կա, ուր զեղջուկինի, կատարյալ պարզամտությամբ (թերև՝ կատակով), իր սերն ու նվիրումն է արտահայտում յարի հանդեպ.

*Աղբը, դյու արի գնա,
Շապիկ ջրո խան ու գնա,
Միկարգով վլամամ,
Թափ տամ վրո կուրի փռն:
Յարիկ, դյու արի գնա,
Շապիկ ջրո խան ու գնա,
Մապուն ջրով վլամամ,
Թափ տամ՝ վրո ծառին փռն:
ԶԼՄ/32*

67(116) *Հանդեն գա, գեղը մտնի*: ե՛տ՝ 11/252 այլ եղանակով է. տե՛ս նաև ե՛տ՝ 10/188-ի ծանոթագրությունը:

68(192). *Մեր բազկորն էր խայ*: Հարսանկան երգերի համեմատաբար առատ օրինակները ե՛տ՝ 10-ում են: Ներկա եղանակն այն մուշկներից է, ուր ավանդական խոսքերը, կարծես, համապարաստիկ առվում են՝ ոչ թե երգվում: Դա ցայտում արտա- հայտված է, մանավանդ, երգի երկրորդ մասում, երբ սկզբից «տրված» մտորափոքն էլ ըմկակորեն փոխվում է, և երգեցողությունն արտասանությամբ

ավելի մտա, հարազատ արտահայտություն է տեսնում:

69(44բ). *Մյ ըրոսն տանին*: Մշո հարսանեկան երգ: Տնս եժ՝10/81:

71(67). *Ալ ու ալփան ես տան*: Գուսան Եփրամի երգի ժողովրդականացած տարբերակը: Տնս եժ՝11/28:

72(42). *Գացի արտեր*: Տնս եժ՝ 11/50: Վերջին հնչյունը մեկ պարզ տակտի չափով երկարացված է: Այս դեպքում դա երգն ձեռնարկվող հնչյունի տվյալական դանդաղեցումն է, որ քնականորեն գոյանում է կատարման ընթացքում (ֆերմատա):

73(111). *Աղբոս գացել երևան*: Բանաստեղծության հիմնական տեքստից միայն առաջին տողն է այտեղ պահպանվել: Ջարգայր-ուկերիչ: Մեղեդին 3-4 անհամաչափության օրինակ է:

74(52). *Հո տալոջ քան*: Տնս եժ՝ 9/10:

75(21). *Աղբոս էր*: Նույնը՝ եժ՝ 11/60:

76(143). *Ղարսա բերդի պարն*: Քնն «պլան» բառի կիրառությանը (պարն-դրամը հանգվալորումով) Ժխում էա խաղիկներ կան, քայց հազիվ թե ֆրանսերեն (կամ ռուսերենից վերցված) նույնաման բառի իմաստն ունենա. օրինակ հատակագիծ, դիրք և այլն: Հավանաբար, պատահականության կամ աղնատման հետևանք է:

78(14). *Որդին ասաց*: Տարբերակներ՝ եժ՝ 9/93, եժ11/69:

79(22). *Մեղրի ձիքը կապուտ*: Պարերգային է, խոսքերը՝ կիսատ: Վերջին տակտն երկարացվել է՝ ֆերմատայի փոխարեն:

80(36). *Արևն առավ սարն ի վեր*: Լայնաշունչ, ինչպես և լայնածավալ մեղեդիականության մնուչ է:

81(220). *Ջեռ, քեռ, քեռով աղջիկ*: Կոմիտասի վաղագույն գրառումներից է՝ պահպանված դեռևս Մ. Եկմայանին տված նրա ծայնագրություններում՝ եժ՝ 9/122. Ջեռ, քեռ, խորտ աղջիկ: Տնս մաս եժ՝ 11/12,13, և այտեղ թիվ 230-ն ու նույնի ծանոթագրությունները: Ներկա օրինակում յուրատեսակ են հնդիմասի նշած երկրորդ ֆրագմենթի կրկնումները, որ ամենայն հավանականությամբ՝ աշուղական երգեցողության հանգամանք են:

82(11). *Հով արքե, սարքե*: Բանաստեղծական-երաժշտական կերպարով այս երգն ընդհանուր գծեր ունի Կոմիտասի գրառած նշանալի «Հով արքե, սարքե Գամ-»-ի հետ, քայց ինքնուրույն երգ է: Քեռև, ամավարկածության ինչ-ինչ գծեր կան, քայց եղանկ է նույնքան «թարդիման» է, որքան յուր նշանավոր անվանակիցը:

83(34). *Արագը ինչտացել ա*: Այս քննալով երգերի մասին գրվել է եժ՝ 9/33-ում: Ներկա երգը լայնաշունչ-արիտմային է և, որպես այդպիսին, հայ գեղեցիկ երաժշտության նշանավոր մնուչներից կարող է համարվել: Կոմիտասը մտաք չի նշել և դժկար է այս մեղեդու շարժումը որևէ չափի մեջ դնել: Խիստ առանձնահատուկ է դիֆուսկան երկու տարբեր միավորների արդյունավետ «համագործակցությունը»,

«վիշագործակցությունը», որը երգին արձան շարահյուսության բնույթ է հատրորում: Եղնուպական նուտաներով շարադրելիս եղանակի կոմիտասյան տողատունը պահպանեցինք կարճ տրոհակներով:

84(113). *Ամպի ա կամար-կամար*: Այս խոսքերով վեց երգ էա Կոմիտասի գրառումներում, բոլորը տարբեր: Մեծ մասամբ լայնաշունչ եղանակներ ունեն, ինչպես և ներկա մնուչն է, որ ինչ-ինչ աղբերակ ունի մաս շատ տարածված «Ամպել ա փարս-փարս» երգի հետ (6/4 չափն այտեղ $ա = 3/2/4$):

85(69). *Նա յուս էր*: Հարսանեկան երգերի տարբեր տեսակները, դրանց բլումն մաս այսպիսի երգ-հանելուկները մեծ մասամբ եժ՝ 10-ում են: Երգի Ա կեսը «Ազգագրական ժողովածուում» տեղ գտած նույնանուն երգի տարբերակի մի մասնակն է: Այտեղ հետաքրքրական է եղանակի երկրորդ կեսն իր ներքին ընդլայնումով:

86(221). *Իմ աղբոս ծառան տակին*: Այս խոսքերով ԱԺ՝ 1/11-ն այլ եղանակ ունի:

87(56). *Էս օր աշուն ի*: Հնագույն երգիծական ժողովրդական երգ՝ Կոմիտասի ամենահին գրառումներից մեկը, տեսն էժ՝ 9/2: Նույն հեղուստեմ մասին է մաս այտեղ թիվ 102՝ «Առյուծ կանչեր»-ը:

88(59). *Գմացի կալը*: Կատակերգ է, թերևս, միայն մասամբ գրառված:

89(50). *Երեք չալիրները*: «Կանոնավոր» քառակուսի կառուցվածքը գոյացել է նախադասություններն ավարտող ձգվող հնչյունների միջոցով:

90(175) և 91(112). *Հարքրան*: Տնս 54(115):

92(172). *Քըշ, տարին օտար*: Չմայած մեղեդիական զանգամուրջներին՝ այս և եժ՝ 11/186-ը «Օտար, օտար» միևնույն երգի տարբերակներն են:

93(83). *Գուլդա օլբում*: Եժ՝ 9/126 նույնաման երգը սրա հավանաբարայի տեսակն է, տես ծանոթագրությունը:

94(92). *Լուսնակ ես ամպի միջին*: Եժ՝11/138 «Ամպել ա կամար-կամար» երգի նույն եղանակն է՝ ավելի մանրամասնորեն, ֆորշլագմենով շարադրված:

95(140). *Ծաղիկվամբա սարեն եմ*: Եժ՝11-ում գտնվող նույն երգն է՝ դիֆուս և մասնավոր տեղեր կան ձևակերպման փոքր, քայց էական զանգամուրջամբ՝ 6/4 = 2 3/4:

96(40). *Մտով տունը փակեց դուր*: Չափ զրկած չէ, դիֆուսկան սխեմայով տակադեմի տեղեր թեքի են նշված՝ 4/4-ով: Պարագայական՝ պատմականցաղային երգ է:

97(226). *Լեզուս չի խոսու, լալ եմ*: «Ազգագրական ժողովածուի» նշանակալից քնարական երգերից է՝ եժ՝ 11/6: Այտեղ գրված է 3/4 տակտերով, պահպանվել է մաս քանաստեղծական տեքստի երկրորդ երկտողը՝

*Ազգագրագ սարի գլխի
Պաղ աղբորից գուլպա եմ:*

98(219). *Կապից ես կարմիր ճարտ:* Ելեկային և շարահյուսական կառուցվածքով բացառելի, յուրա-տեսակ եղանակ ունի՝ (a+b)+(a+c), ընդ որում c-ն ոչ միայն b-ին ճանաչել, այլև նրանից իր տեղակա-նությամբ չորս անգամ ավելին է: Եղանակի երկրորդ կետն առաջինի նշանակալից զարգացումն է դառնում:

99(54). *Գլուխի՝ չիքն հաճեցի:* Գլուխի՝ աղջկա անուն: Չիքն հաճեցի՝ գունավոր (ծաղկավոր) լքից կարված հագուստով:

102(150) *Մայրամ կանչեք:* Կարող եմ, ինչպես նաև թիվ 100-ը, 101-ը, դիտվել որպես յուրատեսակ վանկայավորյալ մնույններ: Ծաղրական երգ է, այս ժողովածուի թիվ 87 երգի նույն հերոսուհու մասին (տե՛ս նաև ԵԺ10/194): Ներկայացվող երգի խոսքերում փոքր վիզիպակ կա:

103(53). *Ազգայաց գլխին դունամ ա դասե:* Հնչյունի կրկնության յուրահատուկ արտահայտչականությունն է օգտագործված եղանակի առաջին, լայնաշունչ ասեքալինի ֆրագում: Երգն ամբողջապես հնչում է որպես հուզառատ ինքնճարտասայտում: Խոսքային տեքստն առնված է նշանավոր «Խաճաճ Եվա» կամ «Ես Ալեքն եմ» երգից *ՀՄԽ/59*:

104(78). *Տուն եմ շինեմ գետու բերան:* Յուրահատուկ է եկեղալի կմախքը՝ երկու հատու շնչատվոր ընթացքով: Առդիլ փակագծերում ավելացված խոսքերն ամենաժեշտ էին ընդհանուր իմաստի խելագրու-րումից խուսափելու համար: Տե՛ս այստեղ թիվ 39/71:

105(236). *Լե, լե, յաման:* Նկատի ունենալով թեմայի կարևորությունը՝ գետեղել ենք նաև Կոմիտասի մեր վերականգնած «Ժամային» ժողովածուում՝ ԵԺ10/131: Տե՛ս ծանոթագրությունը:

106(227). *Ընկերով կայնած քույրն:* Նույնը՝ «Ազգագրական ժողովածուի» թիվ 1-ում: Տե՛ս ԵԺ 11/1 ծանոթագրությունը:

107(225). *Մաղիկ ես՝ քու ալեմ եմ:* Նույն խոսքերով այստեղ թիվ 158: Երկուսն էլ պարային կերպով եղանակով են մյմյանցից տարբեր: Ներկա մնուչը համեմատաբար ընդարձակ և փոքր-ինչ պարունակած, երկրորդը՝ հակիրճ:

108(196). *Էս դին աղբյուր ա:* Չմայած չկրկնվող դիֆթինգ պարային կերպով երգելու, սիրային ոգեշնչված գուլիկ երգ է:

109(126). *Մաղիկ բսեմ ու շարեմ:* Համարածանց տոնին կատարվող վիճակահանության ծեսի երգերից, տե՛ս ԵԺ10: Նույնը՝ ԵԺ12/143: Խմբերգային մշակումը՝ ԵԺ 3:

110(218). *Այ տղա, դուն ասա:* Նկատելի է երգ-կրկնակ՝ 1 + 2 հարաբերությունը:

111(5). *Աստված անեղ, անժամանակ:* Նկատի ունենալով ծանրային կարևորությունը՝ գետեղել ենք նաև ԵԺ10-ի կենցաղային հումորի և երգիծանքի երգերում:

112(73). *Օղիկ-մոլիկ մի յարո:* 113(213). *Տարան Նուրար:*

Ընթացքն առանձնապես բնորոշ է հայ գեղուկ երգերին: Երկրորդ երգի հայկական ծայնագրության և դրա դիֆթային սխեմայի մեջ մեկ վանկով երգվող միևնույն հնչյունների դիֆթական կապի բացակա-յությունը պատահականության արդյունք չէ: Չայնա-գրողն առավել կարևորությունը մեղեդու եկեղային կոմսարուկով տարրերի ցուցադրմանն է տվել: Պետք է ենթարել, որ կատարելի էլ «տարան» բառը, փա-ստորն, կերպի «ուս-ա-լան»: Չայնավոր հնչյունն անմկատելի ընդհատելու ու «նորից» սկսելը լայնորեն կիրառվել է նաև հոգևոր երգեցողության մեջ: Նման երևույթ նկատվում է նաև ժողովրդական (գլխավոր-բալետ) փողարկող նվագարանների նվագում:

114(222). *Մարե, մարե:* Նույն երգը դիֆթական այլ ձևակերպումով գտնում ենք Մ. Եկմայանի գրառած մնույններում՝ ԵԺ 9/133:

115(139). *Չինջ ու զինջ:* Տե՛ս նաև 64(138)-ը, որ կարելի է դիտել, որպես ներկա երգի մի նախապատ-մական սկզբնաղբյուր:

116(48). *Ցարոս եմ:* Այս ժողովածուի թիվ 101/136-ի փոքր-ինչ զարգացած տարբերակ է:

117(223). *Մեր տուն՝ ձեր տուն:* Նույնն է «Ազգագրական ժողովածուում» նաև գրառումը՝ ԵԺ 11/35: Հայ գեղուկ երգերում խառը մտքի բնորոշ մնույններից:

118(39ա). *Հավար Ջուր:* Կոմիտասի վաղազրյալ գրառումներից է, գետեղված է նաև ԵԺ 10/168-ում (տե՛ս ծանոթագրությունը): Մշակումը՝ ԵԺ 5/36:

119(217). *Մաղիկ ունեմ՝ շատ քաց ա:* Եղանակով և խոսքերով հարազատաճանց է ԵԺ 11/276 «Այ աղջիկ, ծամով աղջիկ» երգին:

120(77). *Էսոր ուրբաք պիտոն:* Վերցված է «Ազգագրական ժողովածուից»՝ ԵԺ 11/30:

121(230). *Աղվեսաղբ, յար, բլե:* Ես: ԵԺ 12/93-ը նույն երգն է, իսկ ԵԺ 11/189-ի բանաստեղծական տեքստը նույնն է, մեղեդին՝ տարբեր:

122(198). *Ղարիկ եմ տեղա քար ա:* Այս և նախորդ երգի դանդաղահոս եղանակների «հետտորական» շունչն ավելի բնորոշ է հայ աշուղական արվեստին: Ընդհանրապես, դրանք ըմկալվում են որպես յուրատեսակ դրամատիկական մեմախոսություններ:

123(41). *Հազար երևան էր:* «Ազգագրական ժողովածուում» այս երգն մեմանկեր գրառվել է որպես «Առավտում բարի լուս»-ի կրկնեղբ, տե՛ս ԵԺ11/124:

124(168). *Յայի ծաղիկ, Գլուխգար:* Պարզ տարբերակը՝ ԵԺ 11/74:

126(3). *Շողոթիկ մորթուրն եկել է:* Ներքև 5-րդ աստիճանով դրոշակաճ գամժամում այս մնույնը միակն է 325 ժողովածուում:

127(82) և 128(43). *Քեզի կասեմ հոնսի հարս և Մշու սարեր մշու էր:* Երկու դեպքում էլ հիմնահանգումը քավարայ յակով չի կառուցված և դրանց ծայնա-կարգը փոտոգրական անվանելը վիճելի կարող է հա-մարվել: Նման պարբերային եղանակները հարմար են «անվերջ» կրկնելու համար: Երկուսն էլ հնգադյուն

եղանակներ են (խոսքերը՝ ԶՄԼ 23 և 44) և Կոմիտասի հիմնադրյալ գրառույթներից են: Երկրորդը կա մաս կենտ չափով՝ ԵԺ՝ 9/124:

129(173). *Վրաս են զարկել սարին*: Խառը մետրը և ֆրագների 3 : 5 հարաբերությունը մկատելի շարժու-նություն են հաղորդում կատարվածքին:

130(20). *Եղբ, աղբոր*: Հանդարտ պարերգի ֆրագ է՝ շարունակ կրկնվելու միտումով:

131(121). *Հովն անուշ*: Աղջկների համդարտ պարերգ: Հատուկ նշված է, որ ավարտի վերջա-վերջությունը *յա-ն* պետք է լինի: Մշակումը՝ ԵԺ՝/3:

132(64). *Մի մար արա*: Նշած չէ, բայց դարձյալ, ինչպես նախորդը, խմբի և մեծակատարի հատկաց-ված պարերգ է՝ խոսքային յուրահատուկ կրկնակով: Բնորոշ է հիմնական եղանակի և կրկնակի ոչ միայն կատարվածքային 2:3 հարաբերությունը, այլև Կոմի-տասի տակտարածամուրը՝ չափը փոփոխելով:

133(128). *Միքսմա ունի՞ մով ա*: Զարկարածամուրը լրացրինք մակտող օրինակի հիման վրա:

135(174). *Ինչոն գնաց Բայազեդ*: Բանաստեղ-ծական պատմած հիմքը ողբերգական դիպվածն է: Առանձին հատվածները կարելի է մկատել մաս այլ երգերում: Զայնակարգի առումով, եղանակը սակավ համընդարձակ՝ 4-րդ աստիճանի օժանդակ հեծանկետով փոչոզվական հեչյունաշարի մուշ է: Կարելի է մեկնաբանել մաս, որպես ծայնակարգի *ռե-յա կկար-տանկի* հեռավորությամբ փոխանցման դեպք: Թիվ 325 ժողովածուի այլ մուշներով հետ միասին, այս երգը ևս կա Մ. Ամատունու գրառումներում՝ թիվ 17: Տե՛ս նաև Կոմիտասի՝ Մ. Եկմայանին տված երգերում՝ 5/16: Այս երգի՝ Մ. Եկմայանի խմբերգային մշակման մեջ («Մետնի սարքի դողնն», Մ. Եկմայան, Խմբերգի և մեծերգեր, Երևան, 1970, էջ 26), մեղեդու երկրորդ կեսը կոմպոզիտորի հավելումն է և, ի դեպ, նրա տեղե-ծագործական փայլուն դրսևորումներից է:

136(165). *Դուր քաց արքե*: Ռիթմական փոքր տարբերությամբ կա ԵԺ՝ 9/119-ում: Այստեղ գրվածը միայն կրկներգի առաջին երկտողն է:

137(60). *Հըն դը լեմ, օ տալո*: Հատկացված է շարունակ կրկնելու:

138(118). *Եկար, մեր դունով անցար*: Ժողո-վրդական՝ «յասական» տիպի պարերգ, գրված պա-րային լրիվ շրջանի համաձայն՝
ա) երկտող կրկներգը, որ պարն սկսելիս դեռ կատարում է միայնակ երգիչը կամ երգչուհին, և խումբը կարող է այն կրկնել կամ չկրկնել,
բ) հիմնական տան Ա տողը (միայնակ),
գ) կրկներգի Ա տողը (խումբ),
դ) հիմնական տան Բ տողը (միայնակ),
ե) կրկներգի Բ տողը (խումբ):

Հիմնական տան երկրորդ երկտողին անցումը կա-տարված է դարձյալ լրիվ կրկներգով, որ խումբն է ևս պարում: Կոմիտասի գրառումներում այս պարերգը (այս կամ այն ձևով կատարված կամ գրանցված) կա մաս,՝ ԵԺ՝ 11/267 և ԵԺ՝ 12/67 (պարը տարբերակներ են՝ կրկնակը, որպես ինքնուրույն պարերգ):

139(119) և 140(120). *Նամիկ, ճամանիկ*: Կա մաս 317/3-ում ԵԺ՝ 12/139: Թեթևակի տարբերակներ են: Մեքենք աղջնակի անունով կատարվող այս երգը կարելի է պատկերացնել մաս որպես մոր կամ տատի կողմից կատարվող մանկախառց երգ:

141(117). *Սարեու սեյրանի յար*: Ներկա ժողովածուում մեքենքված է 317/5-ից ԵԺ՝ 12/141: Արագ, «թունցի» պարի երգ է, հիմնական տունը (խոսքերը գրված չեն) և կրկնակը նույն եղանակով են երգվում:

142(131). *Ես աղջիկ եմ՝ քաղի պես*: Կոմիտասի նշած միակար 12/4 չափով տակտարածամուրը հնարավոր չէ: Ըստ նշած տողատման խոչորայափ տակտերով եղանակի մետրական կառույցն է. ա) 12/4-9/4, բ) 12/4, գ) 9/4-9/4, ըստ այնմ՝ պարզ երևան է գալիս մաս եղանակի զուգայափ և կենտայափ շարակառու-կան տարրերի շարժում հաջորդակառությունը: Ըստ երևույթին, խոսքերում փոքր աղճատում կա՝ հանգա-վորումը լիարժեք չէ:

143(61). *Արի երբանք սար՝ սննի*: Խառը չափում բաղկացուցիչների կանոնավոր կարճացումը (Կոմիտա-սի նշումով 4, 3, 2) ընդհանուր շարժումն ինտեն-սիվացման միջոց է դարձել:

144(122) *Գուքանը վարպետին*: Պարերգ է:

145(188). *Գարունը մոր ա քսցվել*: Հետաքր-րրական է էապես երկտակն մոտիվի ընդարձակումը՝ եղանակի առաջին կեսում միևնույն 6, երկրորդում՝ միևնույն 7 տակն: Երգն ու կրկնակը, որ պարզ երևում են խոսքերում՝ եղանակում միավորված են իբրև անբող-ջություն:

146(189). *Մեր դոսնը խնկի ծառ*: Ակզբնական գրառումը՝ ԵԺ՝ 11/30: Մշակման մեջ հաջորդում է «Այգայալ սար մանկի ա» հանդարտ պարերգի՝ որպես հանգերգ (ԵԺ՝ 1, 2):

147(176). *Դուն չորորա, Հողեր ցան*: Պարերգային կրկնակ է: Նույնությամբ կա մաս Մ. Եկմայանի պահպանած գրառումներում՝ ԵԺ՝ 9/130:

148(158). *Աղբեր՝ մ ունիմ՝ Արափ*: Հանդարտառես, ըստ երևույթին՝ ազատ դիֆուլ ու մետրով կատարվող եղանակ է:

149(166). *Հով, հով, հովն ընկավ*: Նույնն է՝ 302/7 (ԵԺ՝ 11/7):

150(76). *Փափուրի ցան*: Նույնն է՝ 302/26 (ԵԺ՝ 11/29): Հետաքրքրական է 6/4-ի երկտակն կառուցվածքով (ի դեպ՝ անկախ նշված կատարողա-կան շեշտերից), դա կարող էր դրսևորվել, օրինակ, ուղեկցող հարվածային նվագարանի նվագում:

151(84). *Տո, գեչ կնիկ*: Նույնը Մ. Եկմայանի պահպանած գրառումներում, ԵԺ՝ 9/127:

152(24). *Ջուրը խմել եմ*: Ջետերիկ ենք մաս ԵԺ՝ 10/230-ում:

153(164). *Իրիկան մայր կոխեք*: Գրեթե նույնը՝ 317/6 (ԵԺ՝ 12/ 142), երևու տեղում է խոսքերը թերի, կամ աղճատված են:

154(79). *Մալ կրա:* Հարսանեկան երգերից է, տե՛ս ե՛ժ 10:

155(163). *Ամպել ա՛՛ ծուն չի գալի:* «Մի մատը գիր չի գալի» նամակի մասին է:

156(164). *Արի գնանո՛ր՝ մեր տունը տես:* Նշելի է, (րև՛ս՝ մանր չափամիջներով), (2-1)-(2-4) կառուցվածքը:

157(106). *Աղվես գնաց, մտով քաղաց:* Գրեթե մույրը «Ազգագրական ժողովածուում» է՝ ե՛ժ 11/55:

158(105). *Մաղկի ես:* Նույն եղանակով (ոքրմական փոքր-ինչ այլ ձևակերպմամբ) է մույն՝ կրկնական ձևով է «Կիրակնուտ իրիկունը» խաղերգը, 709/78թ, տե՛ս ե՛ժ 10/263: Բացառված չէ, որ սա էլ մույն խաղերգն է՝ երգված մի այլ տան խոսքերով (նեքրկրվում է վերջին ֆրագի կրկնություն, որն այստեղ չկա):

159(7). *Բերզեմի քան, բերզեմի:* Սեմնապարի տեսակ: Եղանակը կազմավորվում է միևնույն կարճատև ֆրագի նախշավոր տարբերակներից (տարբերակները կարգավորվում են նաև փոփոխվող խոսքերի շնչաաղբյուրյամբ):

160(132) և 161(159). *Յայլու միջին խաղում ես:* Կարելի է դիտել որպես նախորդ «Բերզեմի» եղանակի ժողովորդի մեջ կատարված զարգացման աղբյուրը: Ըստ եղյուքյան, «Անձրեն եկավ շաղպան» հայտնի երգի զարգանախաչային և դիֆունկցիոնալ տարբերակներ են (տե՛ս ե՛ժ 11/132 և 133), երգված այն խոսքերով, որոնցով Կոմիտասը մեղեդին ավելի վաղ շրջանում է գրանցել: Ի դեպ, 161 տարբերակի եղանակը ևս նույն տեքստով է, որն ասկա է նաև Ս. Ամատունու ժողովածուում: Երևեցային առումով միևնույն եղանակը կենտ չափից (2 3/4) զույգի (2 2/4) է վերածվում և զարգանախաչըրը պակասեցնում կամ կորցնում է, երբ պարի տեսակն ու քաղիք ավելանում են, և պարասայլը համապատասխանաբար փոխվում է՝ ասենք, դառնում է «թովեցի» շուրջպար: Այդպիսին է և ներկա 160-ի ու 161-ի հարաբերությունը:

162(162). *Այ Սոմալար:* Սոմալար՝ գեղեցկուհիներ:

163(152). *Նար, գյուլում:* Հիմնական խոսքերի ամեն նոր տողն սկսվում է «Նար, գյուլում» կրկնակի կրկնությամբ:

164(18). *Մայրիկ, ես գնում եմ:* Տե՛ս ե՛ժ 9/7 և ե՛ժ 10/147:

165(17). *Լուսնակն անուշ:* Մանրամասն ասված է ե՛ժ 9/44, 108, 128-ում, տե՛ս նաև ե՛ժ 10/152, 153:

167(93). *Ում կերևար, ծուն կերևար:* «Ազգագրական ժողովածուում» է՛ժ 11/56 գրեթե մույնն առանց զարդանախաչելի է: Ներկա տարբերակն ավելի հին գրառում է: Նկատելի է մեղեդու նարպատությունը «Ամպել ա՛՛ ծուն չի գալի» հայտնի երգի կրկնակային քաժնիք՝ քերև, որպես ղրա նախանկան մի տարբերակ:

168(161). *Իմ յարը հանդին տեսա:* Դանդաղախոս, քայց խիստ չափավորված այս եղանակը խաղը մտորի գործադրման քննորդ օրինակներից է:

169(157). *Բերդի բոլոր ավազ ա:* Տե՛ս ե՛ժ 11/127 և 128:

170(153). *Ամպել ա՛՛ ծուն չի գալի:* Տե՛ս ե՛ժ 11/17:

171(195). *Գյուրովա միջի վանքը:* 1828-29 թթ. ռուս-թուրքական պատերազմի ժամանակներին քննորդ խոսքերով պահպանված՝ արագ, «թոնոցի» շուրջպարի երգ է: Իշխան, գեներալ Բիհորտովը (Բիհորտյան Բարսեղ, 1791-1858 թթ.) այդ պատերազմի գործուն մասնակիցն էր, հատկապես՝ Ախալցխայի գրավման ու պաշտպանության համար մղված մարտերում: 1830-38 թթ. նշել է հայկական մարզի կառավարիչը: Բնագրում կա Կոմիտասի նշումը՝ երգի մեղեդին պարուկից բեմկորնի փոխադրելու մասին:

172(46). *Սոնա յար:* Փորքածավալ, պարզ կառուցվածքով, սակայն եռամղով ու բերկրայի այս եղանակը Կոմիտասի հիմանախի խմբերգերից մեկն է հիմքն է դարձել, տե՛ս ե՛ժ 2/62:

173(47). *Ջիլինն, Ջիլինն:* Միանգամայն յուրահատուկ եղանակ ունի՝ մասնավորապես կրկնակային քաժնի 2+1+2 և ամբողջի 5+2 5+2 շարահայտությամբ և կառուցվածքով՝ միշտ երկչափին մույն նյութի մամր տարբերակումներով: Թևև բնագրում զվեստատով պարզ գրված է Ջիլինն, մեզ թվում է, թե մի աղճատում կա այստեղ, պետք է լինի՝
*գիլին է,
մային է,*

174(58). *Բյուրյուրի քաղը:* Հետաքրքրական է ձայնադարձային դրուբյունը՝ ձայնակարգը նման է միջնադարյան-եվրոպական հիպոհոնիակայինն, սա-կայն, անշուշտ, տեղական երևույթ է: Թերևս, վիճելի է այդ մաժոր հնգալարում հիմնահնչյունի հարթը ո՞ր թև դրա 4-րդ, այլ հինց 1-ին աստիճանը (առ)՝ եթե եղանակը *դո-սի-բեմոլ-յա-սոլ* մեղեքնքաց քառալարով այդ հնչյունով ավարտվեր, դուցե և ձայնակարգային փոփոխվածությամբ հատուկ դեպք է, երբ պոստնոնալ հիմնահնչյուններից ոչ մեկը վերցվակամորեն չի կա-լույանում (հիրալի, մեկզարանային կառուցման դեպքում թե՛ մեկ, թե՛ մյուս հնչյունը կարող էր ձայնառություն դառնալ): Բնագրում հիմք աստիճան ցած փոխարեւել մշտն կա (փուշը դարձնել բեմկորն): Այս դեպքում ձայնակարգն իր տոնայնությամբ ևս կոմիտասյան քառալարերի դիատոն հնչյունաշարում իր *բնական* դիրքը կզրավեր:

175(96). *Դե հիւ, լսան:* Բնագրում հիմնահնչյունը փուշից ստորին խոսքային փոխարեւել մշտն կա: Երեք հնչյունից կազմված այս շարքում ձայնակարգային քակարար կալույնություն չի դրսևորվում:

176(85). *Վայ լե, լե. սևավոր Սառան:* Կարող է դիտվել նաև որպես *սի բեմոլ-դո* մոդուլացման օրինակ, քամի որ մինչև վերջին *սի բեմոլը* ներառյալ այդ հնչյունի հիմնածայնային զգացողություն կա:

177(177). *Դոն, դոն, դոն, գյուլում յար:* Խոսքերը թերի են:

179(179). *Երի, երի, երի քան:* Դատելով այս և մի քանի մտասկա երգերից՝ ներկա 325 ժողովածուում երգերի սկզբնական հաջորդականություն մեջ նկատի է առնված նաև եղանակների երկչափին-քննային մեամությունները: Ներկա երգի ավելի պարզ, կրկնվող 1+1 կառուցվածքով տարբերակ է, խոսքային մույն կրկնակով ե՛ժ 9/134-ը: Այստեղ հետաքրքրականը

հնճեց հիմնական երգի ու կրկնակի 2+3 կառուցվածքն է:

181(181). *Մեր խնկեմնի ծառը:* Թերևս գրատունը կիսատ է:

182(182). *Աման, օյ:* Թերևս այս երգն էլ կիսատ է գրված:

183(183) *Երկնքից անցավ խազը:* Մի տարբերակ էր կա 317-ում Եժ 12/138, երկու՝ ուն է դո ավարտահանդույնով: Խորքային մշակումը՝ «Օրոր, Արիճ», Եժ 2/59:

185(1). *Աման, մեր մարդը:* Ենթադրվում է, որ ավարտի վերջավորությունը *Ֆա* պետք է լինի, ուստի ցածրը և բարձր 3-րդ աստիճաններն (ձայնակարգային փոփոխականություն) այդ հնչյունի վրա են հիմնվում:

186(80). *Ազգի, արի թե Ֆաս առնեմ:* Անբողջական երգ է և, ուրեմն, ունի *առ* հիմնահանդույնով անցում մի ձայնակարգից մյուսը:

187(133). *Բարուն կա բարձրանչի:* Նույնը ինչ մատուցող երգում: Որպես կատակարյին բնույթի երգ, զետեղել ենք նաև «Մահարային» ժողովածուում Եժ 10/191:

188(49). *Չուն դնեմ թավեն, խաչն:* Կա նաև Եժ 11/3 տարբերակը:

189(62). *Հոյ, յար, ազից յար:* Կա նաև Եժ 11/4 տարբերակը:

190(8) և 191(35). *Յաման, ամի:* Սրանցից առաջինը նույնն է, ինչ Եժ 11/36-ի Ա տարբերակը: Նույն երգի բազմաթիվ տարբերակները տե՛ս նաև Եժ 9/92, այստեղ թիվ 42, 53, 63:

192(193). *Մեր թագվորին ինչ պիտաներ:*

193(156). *Գացեք, թերեք թագվորամեր:*

194(207) և 195(190). *Մեր թագվորն էր իսայ:*

196(212). *Թագվորի մեր, դուրս արի:* Տե՛ս Եժ 10, Հարսանեկան երգեր: Ինչպես երևում է՝ մեկ աստիճան հետավորությամբ ձայնակարգային-տոնայնական անցումը նախանկատված երգերին առանձնապես բնորոշ է:

197(32). *Այ տղա, հեռովն արի:* Այլ դեպքում ինչը՝ Կոմիտասը մնան եղանակը կտակտավորոր սկզբից՝ լրիվ տակտով ու թերևս 6/8-ով: Այստեղ, ինչպես և ներկա ժողովածուի շատ այլ երգերում, բնորոշ են ոչ միայն խաչող (տակտային) տակտերը, այլև եղանակի (նաև՝ խոսքերի) շարահյուսական միավորները հնարավորին չափ թիվ կեսկիսերը (ասված էր նաև Նախարարում):

199(203). *Երևան՝ յարտու թագար* (Չարտու թագար՝ քառակողմ հրապարակային շուկա): Տե՛ս թիվ 197-ի դիտողությունը: Երկրորդական տակտադրերը մեր նշանակածն են:

200(206). *Կապույտ քուտակ հեծել են:* Հավանաբար, 5-րդ տակտը պետք է լիներ 9/4: Տարբերակները՝ Եժ 11/21 և Եժ 12/216, 220:

201(204) և 202(205). *Գորսանց հաց եմ տանում:* Տե՛ս նաև Եժ 11/140, Եժ 12/47:

203(51) 1). *Տվիլ եմ, կելմեմ սարը:* Հարբբան է, տե՛ս նաև Հա դորբբան, թե դորբբան՝ այստեղ 204(151):

205(125). *Էրկնն գտնե սպերն եմ:* Տե՛ս նաև Եժ 12/136:

206(15). *Կայնել եմ գալ չեմ կարա:* Տե՛ս նաև Եժ 11/2:

207(12). *Ամպե ա՛ թոն չի գալիս:* Երկու երգի ժողովրդի մեջ կատարված միացում է. առաջինը՝ նշանավոր «Հով արեք, սարեր ջան»-ի տարբերակ է, որպես այդպիսին քերական է Եժ 9/43-ի ծանոթագրության մեջ: Երկրորդը խոսքերով անցկցում է «Յար, արի, յար» երգի հետ Եժ 11/24: Առաջին եղանակում մայնակարգի փոփոխում կա սեկունդային, երկրորդում՝ տեղեկային հետավորությամբ: Բնագրում եղած ռիթմական վրիպակն այստեղ ուղղել ենք:

208(38). *Ես թեզ տեսա:* Դազմաձևար, «Ազգագրական ժողովածուի», թիվ 56՝ Եժ 11/62-ի «Ես թեզ տեսա» երգի տարբերակ է, խոսքերը գրված չեն: Փորձ է արված եղանակը շարադրել անփոփոխ 15/8 չափով:

209(25). *Ես սարեմ կուգալի:* Փոքր չափով զանազանվող տարբերակ է 317/37-ի՝ Եժ 12/179, որի հետ համեմատելիս պարզ երևում է եղանակի մետրական ձևակերպման բնագավառում Կոմիտասի մտեղման մեջ տեղի ունեցած փոփոխությունը:

210(208). *Էրկն էի, հայ:* Հարսանեկան երգերը Եժ 12:

211(57). *Ախ, լոթի Մարան:* Տե՛ս այստեղ թիվ 37/171-ի ծանոթագրությունը:

212(224). *Շարավիլ եմ՝ ջուր չկա:* Ինքնական կազմակերպությունը յուրատեսակ է և քաջատիկ:

213(23). *Չինար ես, կետանալ մի:* Տե՛ս Աժ 1/13-ի ծանոթագրությունը՝ Եժ 11/4:

215(94). *Ոսկե մատնիք մատնեիրիս:* Տե՛ս նաև Եժ 11/63:

216(108). *Տղա, տղա, մեր տղա:* Անհամաչափ զույգ կառուցվածքի օրինակ է. (2+ 4) (2+ 4):

217(134). *Սարեն եկավ ծխավոր:* 1-ին տակտը հիմնական երգի Ա տոնը է, մնացած 6 տակտը՝ կրկնակի:

218(172). *Գուլյուրի քարեր:* Եղանակը կարող էր համարվել «ծառք և պատասխան» պարզազույգ կառուցվածքի օրինակ, եթե Ա ֆրազը, ինչպես սովորաբար լինում է մնալ դեպքերում, այլ խոսքերով կրկնվեր (= «ծառք» և «ծառքապնդում»), և դրանով հաջորդ երկու ֆրազները ձայնակարգային անկալույնության լուծումով համընդ, կդառնային համարժեք «պատասխան»: Սակայն, այստեղ կառուցվածքը սկզբունքորեն նուսֆրազ է, դրանով էլ այն ինքնատիպ է: Անբողջություն, դրուսամենայնիվ, ավելի ընկալվում է որպես յուրատեսակ կրկնակ, քան՝ «հիմնական թեզ»:

219(191). *Մեր թագվորն էր խայ:* Հարսանեկան երգերի մասին տե՛ս ԵԺ 10:

220(99). *Այ տղա, սև յտխավոր:* Սկզբնական ծայնակարգը սի բեմոյի վրա հիմնվող միևնույն է:

221(155). *Շիրակի հավկիթ կտվեցմելու եղանակ:* Ձատկվա այդ պատանեկան ծիսական խաղի խոսքերը, չնայած մեր ձեռնարկած եռամիտում փնտրումներին, գտնել չհաջողվեց: Մեղեդին առանց խոսքերի է, որպես «կոմպոզ» կողմերի հարց ու պատասխան՝ խիստ արտահայտիչ է:

222(154). *Յար, արի, յար:* Տե՛ս ԵԺ 11/24: Այս երգը ԱԺ 1-ում (թիվ 22) վերնագրված է «Դու անսիրտ յար»:

223(130). *Քանարես բանձր տեղ ա:* Չափ նշված չէ. նշանակեցինք ըստ Կոմիտասի մոր (ներկա ժողովածուում հանդես բերած) մոտեցման:

225(95). *Բարունս ծիրան:* Ձեռեղել ենք մաս «Ժամբայինում» ԵԺ 10/90:

226(98). *Ես աղջիկ եմ, հեր չունեմ:* Մեղեդու կառուցվածքն է՝ 3 + 4, 2 + 2:

228(97). *Ես Կոստոն եմ:* Պարագայական, պատմակենցաղային բովանդակության երգերից է:

229(169). *Ծամերդ, ծամերդ:* Աշուղական է, քայն եղանակը գյուղական եղանգ ունի:

230(33). *Քելե, քելե, քելքով աղջիկ:* Տե՛ս ԵԺ 11/12, 13:

231(100). *Իմ աղբեր ծառան տակին:* Այս խոսքերով Կոմիտասի գրառումներում չորս տարբեր երգ կա: Ներկայացվող այս օրինակի եղանակը հոռովել է հիշեցնում:

232(101). *Աղջի, հարսնառդ եկավ:* Տե՛ս ԵԺ 11/40:

233(235). *Ընկա թաղեթաղ:* Պամոխտական ընդարձակ պատում է: Եղանակի «վիրտուոզային կաղենցիան» ավելի սազական է աշուղներին, քան պարզ զեղուկներին:

ՔՐՈՎԱՆԴԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Նախաբան.....	7
Նախաբան ուսերեն.....	11
Նախաբան անգլերեն.....	13

Հայ ժողովրդական երգեր
 Ժողովածու Տասներորդ, ճեռ. քիվ 325
 Կազմված 1907-1909 թթ. հիմև և նոր
 գրառումներից

Միաձայնակարգ եղանակներ, գրառված՝ ա. Բենկերը հիմնաենյունով	
1(209). Ես յանը ուրի.....	17
2(211). Ես յանը ուրի.....	18
3(142). Ջուր կուգա վերին սարեն.....	19
4(210). Ջուր կուգա վերին սարեն.....	20
5(6). Վարդ կոշիկս.....	21

ք. Խոսքովային հիմնաենյունով

6(145). Տուն արի.....	22
7(124). Դե գյուղում, մա, մա.....	23
8(4). Թաք տանեին.....	24
9(141). Ծառի տակին կար կանեմ.....	25
10(2). Արուքը գնաց գեղանը.....	25
11(75). Ես օր ուրբաք ի պաս ի.....	26
12(194). Մեր թագվորն էր խաչ.....	27
13(144). Հով արվանհին քնել ես.....	28
14(149). Գետանց ջուրը սառել ա.....	29
15(201). Չյուն ա գալի.....	30
16(202). Չուն դնեմ թաղեն, խաշեն.....	30
17(31). Ես մարալ, դու ջեղրան.....	30
18(70). Գյուս արի.....	31
19(16). Արազն եկավ լափ տաղեն.....	32
20(135) Մար, սար սիրավոր եմ.....	32
21(29). Ելա սարերը սեղրան.....	33
22(27) Խաղ սանեմ խաղի գլխին.....	33
23(186) Ատոված քու աղբեր պահի.....	34
24(88). Վայ լե, լե... էրվես դու, վառվես.....	34
25(90). Վայ լե, լե... Հակորին սիրիր.....	35
26(185). Կաքավն ա կայմել քարին.....	36
27 (89). Գարուն ա՛ ձուն ա արել.....	37
28(228). Աման յարդ.....	37
29(66). Ակամ-սալամի յարդ.....	38
30(65). Մարալ.....	38
31(10). Մարալ.....	39
32(70). Գու լուսնակ ես.....	39
33(110). Այ աղջիկ, ծամով աղջիկ.....	40
34(107). Միրուն ջան.....	41
35(109). Դե քելի, Մարան ջան.....	43
36(72). Ջանի, ման.....	44
37(171). Ախ, լոթի Մարան.....	45
38(13). Արազն եկավ լափ տաղեն.....	45
39(71). Տուն եմ շինե գետոց քերան.....	46
40(91). Քամին եկավ նրան-նրան.....	47

41(86). Միրուն Արազ, ջան Արազ.....	47
42(9). Յաման, ամի.....	48
43(44). Աղջիկ մազերով.....	49
44(56). Մարալ.....	49
45(74). Արդ ցնծացեք.....	50
46(215). Միրունի քունը տարավ.....	50
47(199). Ես յանը ուրի.....	51
48(104). Ես էլ կուզեմ.....	52
49(137). Իջեք չայիրները.....	53
50(214). Աղջի, արի քե ֆաս առնեմ.....	55
51(102). Ամպել ա կամար-կամար.....	56
52(229). Նեստորը գնաց Մարգարի գեղը ...	57
53(19). Յաման, ամի.....	58
54(115). Հարքբան.....	59
55(87). Լե, լե, լե, էս ինչ.....	60
56(216). Երևան քաղ եմ արել.....	61
57(200). Վայ լե, լե, լե. Ես դարիք եմ.....	62
58(68). Դուքնի յողղան.....	63
59(45). Տիգրան աղի մատի օղը.....	63
60(14). Հարքբան.....	64
61 (148). Հարքբան.....	65
62(63). Միրուն Ծամամ.....	66
63(32). Յաման, ամի.....	67
64(138). Ձիմչ ու զիմչ.....	67
65(30). Ամպել ա՛ ձուն չի գալիս.....	68
66(103). Ես էլ կուզեմ.....	69
67(116). Համդեմ գաս.....	70
68(192). Մեր թագվորն էր խաչ.....	71
69(44բ). Մը քորես տանինա.....	72
70(146). Ջուր գնաց.....	72
71(67). Ալ ու ալվան ես առել.....	73
72(42). Գացի արտեք.....	75
73(111). Աղբերս գացել Երևան.....	76
74(52). Հո տալոք ջան.....	77
75(21). Խորտա էր.....	78
76(143). Դարաս քերիի պլանը.....	79
77(28). Կամաչ արտի.....	80
78(14). Որլին ասաց.....	80
79(22). Մելքի ծինը կապուտ.....	81
80(36). Արևն ատավ սարն ի վեր.....	82
81(220). Քելե, քելե, քելեով աղջիկ.....	83
82(11). Հով արա, սարեր.....	84
83(34). Արազը հեշտացել ա.....	84
84(113). Ամպել ա կամար-կամար.....	86
85(69). Նա լուս էր.....	87
86(221). Իմ աղբը ծառան տակին.....	88
87(56). Ես օր աշուն ի.....	89
88(59). Գնացի կալը.....	90
89(50). Ելեք չայիրները.....	90
90(175). Հարքբան.....	91
91(112). Հարքբան.....	92
92(197). Քոչ, տարին օտար.....	93
93(83). Գյուղա օղղամ.....	94

94(92). Լուսնակ եւ ամպի միջին.....	94	146(189). Մեր դռանը խնկի ծառ.....	136
95(140). Ծաղկեկանա ձողեկն են.....	95	147(176). Դուռ շոքորա, Եղեթ քան.....	136
96(40). Մտավ տունը, փակեց դուռը.....	95	148(158). Աղբեր՝ ումի՞մ՝ Աղասի.....	137
97(226). Լեզուս չի խառում, լալ են.....	96	149(166). Հով, հով, հով՛ն ընկավ.....	137
98(219). Կապել ես կարմիր մարտ.....	97	150(76). Փափտրի քան.....	138
99(54). Գյուլի՛ չիք հոսանգի.....	98	151(84). Տո, գեշ կնիկ.....	138
100(55). Գնացի ջուրը՝ ջրի.....	98	152(24). Ջուրը խնել են.....	139
101(136). Յարտո են.....	99	153(164). Իրիկվան մութը կոխեց.....	139
102(150). Մայրամ կանչեք.....	99	154(79). Ծալ էրա.....	140
103(53). Ալազյազ գլխիս դուման ա դատել.....	100	155(163). Ամպել ա՛ ձուն չի գալի.....	141
104(78). Տուն են չինե գետու բերան.....	101	156(160). Արի գնամը՝ մեր տունը տես.....	141
105(236). Լե, լե, յաման.....	102	157(106). Աղվես գնաց, մտավ ջաղաց.....	142
106(227). Ընկերով կայնած քուչեն.....	103	158(105). Ծաղիկ ես.....	143
107(225). Ծաղիկ ես՝ քու ալեն են.....	104	159(7). Բեղեմի քան, բերեմի.....	144
108(196). Էս դին աղբյուր ա.....	105	160(132). Յայլու միջու խաղում էր.....	145
109(126). Ծաղիկ ըսեն ու շարեն.....	106	161(159). Յայլու միջու խաղում ես.....	145
110(218). Այ տղա, դուն ասա.....	107	162(162). Այ Սոմալար.....	146
111(5). Աստված անեղ, ամժամանակ.....	108	163(152). Նար գյուլում.....	146
112(73). Օլիկ-մոլիկ մի յարբ.....	109	164(18). Մայրիկ, ես գնում են.....	147
113(213). Տարան Նոբարս.....	109	165(17). Լուսնակն ամուշ.....	148
114(222). Մարե, մարե.....	110	166(26). Կողբա բերող բլեր ա.....	148
115(139). Ջիճչ ու զիճչ.....	110	167(93). Ուռ կերևար, ձուն կերևար.....	149
116(48). Յարտո են.....	112	168(161). Իմ յարը հանդին տեսա.....	149
117(223). Մեր տուն, ձեր տուն.....	112	169(157). Բիբոյի բոլոր ավազ ա.....	150
118(39ա). Հավար Ջուլու.....	113	170(153). Ամպել ա՛ ձուն չի գալի.....	151
119(217). Ծաղիկ ունեն՝ շատ քաց ա.....	115	171(195). Գյումրվա միջի վանքը.....	152
120(77). Էս օր ուրբաթ պիտեր.....	116	172(46). Սոմա յար.....	153
121(230). Աղվեսաղբ, յար, բլել ա.....	117	173(47). Ջիլիեն, Ջիլիեն.....	154
122(198). Դարիք են տեղս քար ա.....	117	Ե. Փուշ հիմնահանդումով	
123(41). Հավար երնակ էր.....	119	174(58). Բյուրբյուլի քաղը.....	155
124(168). Յայլի ծաղիկ, Գյուլիզար.....	119	175(96). Դե հլե, լրման.....	155
125(167). Օ, յար: Ծաղիկ, Ծաղկեկանա ես.....	120	176(85). Վաչ լե, լե. սևավոր Սառամ.....	156
126(3). Եողոյիկ մորթաբն եկել է.....	121	177(177). Դուռ, դուն, դուն, գյուլում յար.....	156
գ. Ներքմայառի հիմնահանդումով		178(178). Ելեք, աղբեր.....	157
127(82). Ջեզի կասեն հոնսի հարս.....	122	179(179). Երի, երի, երի քան.....	157
128(43). Մշու սարեր մշուշ էր.....	123	180(180). Մի ճար արա.....	158
129(173). Վրան են գարկել սարին.....	124	181(181). Մեր խնկեմի ծառը.....	159
130(20). Ելեք, աղբեր.....	124	182(182). Աման, օյ.....	159
131(121). Հովկ ամուշ.....	125	183(183). Երկնքից անցավ խաղը.....	160
132(64). Մի ճար արա.....	126		
133(128). Միքոսան ումի՞մ՝ մով ա.....	127	Փոփոխվող ձայնակարգով եղանակներ	
134(127). Քամին փչեց.....	127	ա. Հիմնահանդումների նույնությամբ	
դ. Պարույկ հիմնահանդումով		(պրիմախիմ հարաբերությամբ)	
135(174). Խեչոն գնաց Բայազեդ.....	128	184(184). Դու մտել ես դռակին.....	160
136(165). Դուռ քաց արեք.....	128	185(1). Աման, մեր մարդը.....	161
137(60). Հըն դը լեն, օ տաղը.....	129	186(80). Աղի, արի քե ֆաս անեն.....	162
138(118). Եկար, մեր դոմով անցար.....	129	187(133). Բաղումս կա քաղմանի.....	163
139(119). Նամիկ, մամանիկ.....	130	188(49). Չուն դենե թավեն, խաշեն.....	164
140(120). Նամիկ, մամանիկ.....	131	բ. Մեկատիման հետադիտությամբ	
141(117). Մարերու սերյանի յար.....	132	(սեկունդախիմ հարաբերությամբ)	
142(131). Ես աղջիկ են բաղի պես.....	132	189(62). Հոյ, յար, ազիզ յար.....	165
143(61). Արի երբանք ասը՝ սմծի.....	133	190(8). Յաման, ամի.....	166
144(122). Գուքանը վարավոսին.....	134	191(35). Յաման, ամի.....	166
145(188). Գարունը մոր ա քացվել.....	135		

192(193). Մեր թագվորին ինչ պիտանենր.....	167	213(23). Չինար ես, կեռանալ մի.....	183
193(156). Գացեք քերեք թագվորամենր.....	168	214(187). Կաքալ եմ.....	184
194(207). Մեր թագվորն էր խաչ.....	169	215(94). Ուսկ մատնիք մատնեիրս.....	184
195(190). Մեր թագվորն էր խաչ.....	169	216(108). Տղա, տղա, մեր տղա.....	185
196(212). Թագվորի մեր, դուս արի.....	170	217(134). Սարեն եկալ ձխավոր.....	186
197(32). Այ տղա, հերովն արի.....	171	218(172). Գուլլուքի քարեղ.....	187
198(123). Դար ի վեր քուր ա զնում.....	172	219(191). Մեր թագվորն էր խաչ.....	187
199(203). Երևան՝ չարսու թագար.....	172	220(99). Այ տղա, սև չուխավոր.....	188
200(206). Կապուտ քուռակ հեննլ եմ.....	173	221(155). Շիրակի հավկիթ կովեցնելու եղանակ.....	189
201(204). Գուրամը հաց եմ տանում.....	173	222(154). Յար, արի, յար.....	190
202(205). Գուրամը հաց եմ քերում.....	174	223(130). Քանաքեռ քանճր տեղ ա.....	191
203(51). Տվել եմ, կելնեմ սարը.....	175	224(129). Ես մի կամաչ խիյար եմ.....	192
204(151). Հա դուրբան, քե դուրբան.....	176	225(95). Բադունս ծիրան.....	193
205(125). Էրկեն զոմը սալեր եմ.....	176	դ. Եռաստիճան հեռավորությամբ (կվարտային հարաբերություն)	
206(15). Կայնել եմ՝ գալ չեմ կարա.....	177	226(98). Ես աղջիկ եմ, հեր չունեմ.....	194
գ. Երկաստիճան հեռավորությամբ (տեղեցիային հարաբերություն)		227(147). Պզտի աղջիկ, գալլամ ես.....	195
207(12). Ամպել ա՝ քոն չի գալիս.....	178	228(97). Ես Կոստոն եմ Բայազիդցի.....	196
208(38). [Ես քեզ տեսա].....	179	229(169). Մամերդ, ծամերդ.....	197
209(25). Ես սարեն կուգայի.....	180	230(33). Ջնլեքնլեք, քեղով աղջիկ.....	197
210(208). Վեր էլի.....	181	231(100). Իմ աղբեր ծառան տակին.....	198
211(57). Ախ լոթի Մարան.....	182	232(101). Աղջի, հարսմատդ եկալ.....	198
212(224). Եսարավել եմ՝ քուր չկա.....	182	233(235). Ընկա քաղեք քաղ.....	199
		Մամոթագրություններ և վերլուծական դիտողություններ.....	201

CONTENTS

Preface	7	33(110). Ay, girl with a plait (a)	40
Preface in Russian	11	34(107). Pretty lass (a)	41
Preface in English	13	35(109). Walk, walk, dear Maran (a)	43
		36(72). Djani man (comic song)	44
		37(171). Ah, reveller Maran (b)	45
		38(13). The Aras flows, the wave strikes (a)	45
		39(71). I built a house by the river (a)	46
		40(91). The storm has blown (j)	47
		41(86). Beautiful is the Aras river (a)	47
		42(9). Oh, father (h)	48
		43(44). Capricious maid (a)	49
		44(56). Maralo, a maid of the mountains (b)	49
		45(74). Rejoice (Christmas song)	50
		46(215). The beauty overcome by sleepiness (b)	50
		47(199). Comic song (i)	51
		48(104). I also wish him well (a,b)	52
		49(137). We went to the meadow (a)	53
		50(214). Daughter, let me buy you a fez-hat (i)	55
		51(102). The clouds thickened (a)	56
		52(229). Nestor went to Maggar's village (everyday)	57
		53(19). Oh, father (h)	58
		54(115). Habrban (b)	59
		55(87). Ah, grief, grief (h)	60
		56(216). I planted a garden in Yerevan (b)	61
		57(200). Vai, le, le, le... I'm a wanderer (f)	62
		58(68). The silk blanket (b)	63
		59(45). The ring on Tigran's finger (h)	63
		60(14). Habrban (b)	64
		61(148). Habrban (b)	65
		62(63). Beautiful Sharnam (b)	66
		63(32). Oh, father (h)	67
		64(138). What, what shall I give the swimmer? (a)	67
		65(30). It is cloudy, but there is no snow (a)	68
		66(103). I also wish him well (a)	69
		67(116). If you come from the fields (e)	70
		68(192). Our groom with a cross (c)	71
		69(44b). Wedding song of Mush (c)	72
		70(146). He went away in vain (j)	72
		71(67). Dressed up in red (a)	73
		72(42). I went to the fields (a)	75
		73(111). My beloved went to Yerevan (a)	76
		74(52). Oh, my beloved (a,b)	77
		75(21). The guy is short but comely (b)	78
		76(143). The fortress of Kars (k)	79
		77(28). The edge of my green field (b)	80
		78(14). My son said: rest in peace (d)	80
		79(22). Melik has a black steed (h)	81
		80(36). The sun rose above the mountain (a)	82
		81(220). Step along, step (a)	83
		82(11). Make it cool mountains (a)	84
		83(34). The Aras river, covered with ice (a)	84
		84(113). The clouds thickened (a)	86
		85(69). She is like the light (c.i.)	87
		86(221). My brother is standing under the tree (b)	88

*Letters in parentheses indicate, in a most general way, the genre of the song:
 (a) - love-lyrical; (b) - dance-song; (c) - wedding;
 (d) - recruitment; (e) - labour; (f) - wandering;
 (g) - pastoral; (h) - lament; (i) - comic; (j) - social-historical theme; (k) - lyrical, sorrowful

87(56). Now it's fall, Mariam (b)	89	d. Basic tone b	
88(59). I went to the threshing floor (b)	90	135(174). Khecho went to Bayazed (j).....	128
89(50). Go to the meadows (a)	90	136(165). Open the door (b)	128
90(175). Habrban (a,b)	91	137(60). Comic song.....	129
91(112). Habrban (a,b)	92	138(118). You came passing by (b)	129
92(197). Comic dance-song.....	93	139(119). Maid, I want to dress up (a,b).....	130
93(83). If I were a field flower (b)	94	140(120). Maid, I want to dress up (a,b).....	131
94(92). You are like the moon in the clouds (a)	94	141(117). Lauding the beloved one (b).....	132
95(140). I come from Tsaghkevan (a).....	95	142(131). I'm beautiful in everything (a).....	132
96(40). He came into the house and closed the door (j)	95	143(61). Let's go to the mountains to gather	
97(226). I'm tongue-tied (unable to speak) (a)...	96	herbs (a).....	133
98(219). You tied a wedding ribbon (c).....	97	144(122). The plow is in the furrow (b).....	134
99(54). Gyuli in a cotton dress (b)	98	145(188). The spring has just come (a).....	135
100(55). I went to the spring for water (a).....	98	146(189). The incense tree near my house (b)...	136
101(136). I feel melancholy (a)	99	147(176). Step swiftly, Shogher, love (b).....	136
102(150). Call Mariam (i)	99	148(158). I have a beloved - Aghasi (a).....	137
103(53). Mist covered mountain Alagyaz (a)...	100	149(166). Coolness in the air (k).....	137
104(78). I built a house by the river (b).....	101	150(76). Papuri (dance) (b).....	138
105(236). Le, le, yaman (grief) (f)	102	151(84). Unskillful woman (i).....	138
106(227). Standing with friends outside (a).....	103	152(24). I drank water (b).....	139
107(225). My glowingly-red flower (b)	104	153(164). The evening came down (b).....	139
108(196). The spring on this side (a)	105	154(79). Pack up the dowry (c).....	140
109(126). I shall weave a wreath and sing		155(163). It is cloudy, there is no snow (a).....	141
(fortune-telling song)	106	156(160). Come, I'll show my house.....	141
110(218). Fellow, you say (b)	107	157(106). Foxie came into the mill (i)	142
111(5). Quite unexpectedly my donkey died (i)	108	158(105). You are a flower (b).....	143
112(73). Beloved (b)	109	159(7). Beloved Berzeni (b).....	144
113(213). My Noubar was led away (a).....	109	160(132). You are dancing a round dance (b)...	145
114(222). Mother, do not go (b)	110	161(159). You are dancing a round dance (b)...	145
115(139). What, what shall I give the swimmer? (a)	110	162(162). Oh, beauties (b).....	146
116(48). I feel melancholy (a)	112	163(152). Nar, the little flower (b).....	146
117(223). Our house next to yours (a).....	112	164(18). Mummy, I'm going (d).....	147
118(39a). Help, Zulo (a)	113	165(17). The moon is tender (g).....	148
119(217). My flower (a)	115	166(26). The Koghb fortress went to ruin (a)...	148
120(77). It should be Friday today (h).....	116	167(93). Light snow (Shogher, dear) (b).....	149
121(230). The Fox Mountain sank (a).....	117	168(161). I saw my beloved in the meadow (a)	149
122(198). I am a wanderer (f)	117	169(157). Sand is around the fortress (a).....	150
123(41). Blessed be that day (a)	119	170(153). It is cloudy, there is no snow (a,b)	151
124(168). Gyulizar, the flower of the mountains (b)	119	171(195). A monastery in Gyumri (j).....	152
125(167). Beloved, you are a flower from		172(46). Sweetheart Sona (b).....	153
Tsakhkevan (a)	120	173(47). Zillnay, Zillnay (maid's name) (b).....	154
126(3). Aunt Shoghoyik has come (ritual).....	121		
		e. Basic tone e	
c. Basic tone a		174(58). Nightingale garden (b).....	155
127(82). You are called the elder's daughter-in-law (b)	122	175(96). Comic dance-song.....	155
128(43). Mush mountains befogged (b).....	123	176(85). Vai, le, le, Sara was taken away (k)...	156
129(173). I put up a tent in the mountains (a)...	124	177(177). Don, don (comic dance-song).....	156
130(20). Rise, brothers (b).....	124	178(178). Rise, brothers (b).....	157
131(121). Coolness in the air (b).....	125	179(179). Dance, dance, love (b).....	157
132(64). Help me (b)	126	180(180). Help me (b).....	158
133(128). My dress is blue (a)	127	181(181). Our incense tree (a).....	159
134(127). The wind blew (a)	127		

182(182). Woe is me (a).....	159
183(183). A goose flew in the sky (a).....	160

Melodies in Changing Modes

a. With identical basic tones

184(184). You're sitting on feather-bed (a).....	160
185(1). Oh, my hubby (l).....	161
186(80). Daughter, let me buy you a fez-hat (l)	162
187(133). A gardener in my garden (a).....	163
188(49). I'll put the egg on the boil (a).....	164

b. One Degree Apart

(second-related)

189(62). Oh, sweetheart (a).....	165
190(8). Oh, father (h).....	166
191(35). Oh, father (h).....	166
192(193). What does our kng (groom) need? (c)...	167
193(156). Bring in the groom's mother (c).....	168
194(207). Our groom with a cross (c).....	169
195(190). Our groom with a cross (c).....	169
196(212). Groom's mother, come out (c).....	170
197(32). Fellow, come secretly (a).....	171
198(123). Water is flowing from the mountains (a)	172
199(203). The big market in Yerevan (a).....	172
200(206). I saddled the black steed (k).....	173
201(204). I am taking dinner to the field (a)...	173
202(205). I am taking dinner to the field (a)...	174
203(51). I fell in love, I'll go to the mountains (a)	175
204(151). I shall die for you (b).....	176
205(125). I paved the stable with slabs (b)...	176
206(15). I'm standing, I can't go (a).....	177

c. Two Degrees Apart

(third-related)

207(12). It is cloudy, but there is no rain (a)	178
208(38). [I saw you (a)].....	179
209(25). I was coming back from the mountains (a).....	180
210(208). Get up, groom's mother (c).....	181
211(57). Ah, reveller Maran (b).....	182
212(224). I'm thirsty, there is no water (a,b)...	182
213(23). You are a plane tree, don't bend (a)...	183
214(187). I am a quail (h).....	184
215(94). Golden rings on my fingers (a).....	184
216(108). Our fellow (b).....	185
217(134). The horseman came down the mountain (k)	186
218(172). Gyullidji mountains (k).....	187
219(191). Our groom with a cross (c).....	187
220(99). Hey, fellow in the black coat (a).....	188
221(155). Shirak melody, connected with Easter games.....	189
222(154). Come, come, yar (beloved) (a).....	190
223(130). Kanaker is standing high (a).....	191
224(129). I am a green sprout (a).....	192
225(95). Apricots are ripe in the garden (h).....	193

d. Three Degree Apart

(fourth-related)

226(98). I am a fatherless girl (k).....	194
227(147). Girl, you are daring (a).....	195
228(97). I am Kosto from Bayazed (j).....	196
229(169). Your plaits, your plaits (a).....	197
230(33). Step along, step (a).....	197
231(100). My brother is under the tree (a).....	198
232(101). Maid, your in-laws have come (c)...	198
233(235). I am wandering, inconsolable (f)...	199
<i>Commentaries</i>	201

СОДЕРЖАНИЕ

Предисловие.....	7	35(109). Шествуй, шествуй, милая Маран...	43
Предисловие на английском языке.....	11	36(72). Джани ман (шуточная)	44
Предисловие на русском языке.....	13	37(171). Ах, гуляка Маран (б)	45
Армянские народные песни			
Сборник Десятый, рукопись 325			
Собран в 1907-1909 годах из новых и старых записей			
Однолادовые мелодии, записанные			
а) с тоникой на фа			
1(209). Шуточная (и)	17	44(56). Марало, девушка с гор (б).....	49
2(211). Шуточная (и).....	18	45(74). Возрадуйтеси(рождественская песня)	50
3(142). С горы высокой течет вода (б).....	19	46(215). Красавицу сон ододел (б).....	50
4(210). С горы высокой течет вода (б)	20	47(199). Шуточная (и).....	51
5(6). Мои розовые саложки (а)	21	48(104). Я тоже желаю ему добра (а,б).....	52
б) с тоникой на соль			
6(145). Приди, приди, яр (возлюбленная) (а)...	22	49(137). Пойдите на луг (а).....	53
7(124). Ну, голуму (цветик), на, на (б)	23	50(214). Дочка, куплю тебе шапочку (и).....	55
8(4). Лишь бы замуж зяляи (и)	24	51(102). Стугиниска тучи (а).....	56
9(141). Под деревом сижу и шью (а)	25	52(229). Нестор пошел к Маркару в	
10(2). Арут пошел в деревню (б,и)	25	деревню (к).....	57
11(75). Ныиче пятница, пост (б)	26	53(19). О, отец (з).....	58
12(194). Наш жених с крестом (а)	27	54(115). Абрбан (б).....	59
13(144). В тени уснула ты (а)	28	55(87). Ах, горе, горе (з).....	60
14(149). Вода в реке застыла (а)	29	56(216). В Ереване разбил я сад (б).....	61
15(201). Снег идет (а)	30	57(200). Вай, ле, ле...Странник я (е).....	62
16(202). Приготовлю завтрак (а)	30	58(68). Шелковое одеяло (б).....	63
17(31). Я – марал, ты – джейран (б)	30	59(45). Кольцо на руке Тиграна (х).....	63
18(70). Выйди из дому, матушка (а)	31	60(14). Абрбан (б).....	64
19(16). Течет Араз, бьет волна (а)	32	61 (148). Абрбан (б).....	65
20(135). Горы, горы, я влюблен (а)	32	62(63). Красавица Шамам (б).....	66
21(29). Вышла любоваться горами (з)	33	63(32). О,отец (з).....	67
22(27). Слою песню за песней (б)	33	64(138). Что, что дам я пловцу (а).....	67
23(186). Да храни Господь братья(любимого) (а)	34	65(30). Облачно, но снега нет (а).....	68
24(88). Вай, ле, ле... Сгореть бы тебе (а)	34	66(103). Я тоже желаю ему добра (а).....	69
25(90). Вай, ле, ле... Полобка Акопа	35	67(116). Пришел бы ты с поля (а)	70
26(185). Стоит перенетка на камне (а)	36	68(192). Наш жених с крестом (а).....	71
27(89). Весна, но снег пошел (а)	37	69(44р). Мушская свадебница	72
28(228). Ой, моя возлюбленная (а)	37	70(146). Напрасно ушел (к).....	72
29(66). Мой лихой возлюбленный (б)	38	71(67).Нарядилась в красное (а)	73
30(65). Марало, девушка с гор (б)	38	72(42). Вышел я в поле (а).....	75
31(10). Марало, девушка с гор (б)	39	73(111). Любимый отразился в Ереван(а).....	76
32(70). Ах, горе, горе (з)	39	74(52). Ой, моя любимая (а,б).....	77
33(110). Эй, девушка с косой (а)	40	75(21). Парень мал, да пригож (б).....	78
34(107). Красавица (а)	41	76(143). Карская крепость (л).....	79
		77(28). Кромка зеленого поля (б).....	80
		78(14). Сынок склял: останьтесь с миром (г)	80
		79(22). У Мелика конь вороной (з).....	81
		80(36). Солнце встало над горой (а).....	82
		81(220). Шествуй, шествуй (а).....	83
		82(11). Дайте прохладу, горы (а).....	84
		83(34). Покрылась ледом Араз-река (а).....	84
		84(113). Стугинилсь тучи (а).....	86
		85(69). Она со светом схожа (а,и).....	87

* Буквы в крутых скобках указывают (разумеется, в самой общей форме) на жанр песни:
 (а) любовно – лирическая; (б) песня-пляска; (в) – свадебная; (г) – рекрутская; (д) – трудовая; (е) – сюжетная; (ж) – старорусская; (з) – пляска; (и) – шуточная; (к) – социально-историческая тематика; (л) – лирическая скорбная.

86(221). Стоит брат под деревом (б).....	88	138(118). Прошла мимо ты (б...).....	129
87(56). Нынче осень, о Майрам (б).....	89	139(119). Девушка я, хочу приодеться (а,б)...	130
88(59). Пошла на гумно (б).....	90	140(120). Девушка я, хочу приодеться (а,б)...	131
89(50). Отправляйтесь на дуга (а).....	90	141(117). Восхваление возлюбленной (а).....	132
90(175). Абрбан (б).....	91	142(131). Всем хороша я (а).....	132
91(112). Абрбан (а,б).....	92	143(61). Пойдем в горы собирать траву (а)...	133
92(197). Шуточная (пласовая).....	93	144(122) Плуг в борозде (б...).....	134
93(83). Была бы я полевым цветком (б).....	94	145(188). Весна только наступила (а).....	135
94(92). Ты словно луна в облаках (а).....	94	146(189). Ладан-дерево у дома (б).....	136
95(140). Я с горы Цахкеванка (а).....	95	147(176). Ступай плавно, Шогер любимая(б)	136
96(40). Зашел в дом, закрыл дверь (к).....	95	148(158). Есть любимый у меня - Агаси (а)...	137
97(226). Язык мой онемел (а).....	96	149(166). Повеяло прохладой (л).....	137
98(219). Повязала свадебную ленту (а).....	97	150(76). Палури (название пляски).....	138
99(54). Гюли в ситцевом платье (б).....	98	151(84). Неумелая жена (к).....	138
100(55). Пошла к роднику за водой (а).....	98	152(24). Испила воду (б).....	139
101(136). Тоскую (а).....	99	153(164). Спустился вечер (б).....	139
102(150). Позовите Майрам (и).....	99	154(79). Сложите приданое (а).....	140
103(53). Алагэз-гору окутал туман (а).....	100	155(163). Облачно, но снега нет (а).....	141
104(78). Дом я построил у реки (б).....	101	156(160). Пойдем, покажу мой дом (б).....	141
105(236). Ле, ле, ямам (горе).....	102	157(106). В мельницу пробралась лиса (и)....	142
106(227). На улице с друзьями (а).....	103	158(105). Ты - цветочек (б).....	143
107(225). Алый цветочек мой (б).....	104	159(7). Любимая Берзени (б).....	144
108(196). Родник - на этой стороне (а).....	105	160(132). Ты танцуешь в хороводе (б).....	145
109(126). Сплету венки я и сплю (гадальная песня).....	106	161(159). Ты танцуешь в хороводе (б).....	145
110(218). Парень, ты скажи (б).....	107	162(162). Ой, красавицы (б).....	146
111(5). Неждано,негаданно околей мой осел (и)	108	163(152). Нар, цветочек (б).....	146
112(73). Любимая (б).....	109	164(18). Матушка, я уходи (г).....	147
113(213). Увели мою Нубар (а).....	109	165(17). Луна нежна (ж).....	148
114(222). Матушка, не уходи (б).....	110	166(26). Кохская крепость разрушилась (а)	148
115(139). Что, что дам я пловцу (а).....	110	167(93). Пошел снежок, милая Шогер.....	149
116(48). Тоскую (а).....	112	168(161). Увидела милого на лугу (а).....	149
117(223). Наш дом рядом с вашим (а).....	112	169(157). Вокруг крепости песок (а).....	150
118(39а). Помог, Зуло (а).....	113	170(153). Облачно, но снега нет (а, б).....	151
119(217). Цветок мой распустился (а).....	115	171(195). Монастырь в Гюмри (к).....	152
120(77). Сегодня быть бы пятнице (а).....	116	172(46). Любимый Соня (б).....	153
121(230). Осела Лисья гора (а).....	117	173(47). Зилино, Зилино (имя девушки) (б)...	154
122(198). Странник я (е).....	117	л) С тоникой на до	
123(41). Блажен тот день (а).....	119	174(58). Сад, где поет соловей.....	155
124(168). Гюльзар - цветок гор (б).....	119	175(96). Дз, лз, лман (шуточная пласовая)...	155
125(167). Любимая, - ты цветик из Цахкевана...	120	176(85). Вай, ле, ле, Сару увели (л).....	156
126(3). Пришла тетя Шогонк (обрядовая).....	121	177(177). Дон,дон (шуточная пласова).....	156
л) С тоникой на ля		178(178). Вставайте, братья (б).....	157
127(82). Тебя называют невесткой старости (б)	122	179(179). Пляши, пляши, любимая (б).....	157
128(43). Заволокло туманом мушские горы(б)...	123	180(180). Помогите мне (б).....	158
129(173). На горе поставил шатер (а).....	124	181(181). Наше ладанное дерево (а).....	159
130(20). Вставайте, братья (б).....	124	182(182). Горе мне (а).....	159
131(121). Повеяло прохладой (б).....	125	183(183). По небу гусь пролетел (а).....	160
132(64). Помогите мне (б).....	126		
133(128). Платье мое синего цвета (а).....	127		
134(127). Подул ветер (а).....	127		
г) С тоникой на си бемоль			
135(174). Хечо отправился в Бажед (к).....	128		
136(165). Откройте дверь (б).....	128		
137(60). Шуточная.....	129		
		Мелодии с переменными ладами	
		а) С одинаковыми тониками	
		184(184). Ты сидишь на перине (а).....	160
		185(1). Ой, мой муженек (и).....	161
		186(80). Дочка, куплю тебе шапочку (и).....	162
		187(133). Садовник в саду у меня (а).....	163
		188(49). Приготовлю завтрак (а).....	164

б) На расстоянии одного тона (секундное соотношение)		211(57). Ах, гуляк Маран (б).....	182
189(62). Ой, любимая (а).....	165	212(224). Пить хочю, нет воды (а,б).....	182
190(8). О, отец (а).....	166	213(23). Ты – чинар, не гниис (а).....	183
191(35). О, отец (а).....	166	214(187). Перепелка я (з).....	184
192(193). Что нужно царю (жениху)?.....	167	215(94). Золотое колечко на пальцах моих(а)	184
193(156). Приведите матушку жениха(а).....	168	216(108). Парень наш (б).....	185
194(207). Наш жених с крестом (а).....	169	217(134). С гор спустился всадник (л).....	186
195(190). Наш жених с крестом (а).....	169	218(172). Горы Голлиджи (л).....	187
196(212). Матушка жениха, выходи (в).....	170	219(191). Наш жених с крестом (в).....	187
197(32). Парень, тайком приходи (а).....	171	220(99). Эй, парень в черной чуке(пальто) (а)	188
198(123). С гор бежит вода (а).....	172	221(155). Ширакская мелодия, связанная с	
199(203). В Ереване большой базар (а).....	172	пасхальными играми.....	189
200(206). Оседлал вороного коня (л).....	173	222(154). Приди, приди, яр (любимый) (в)...	190
201(204). В поле обед я несу (а).....	173	223(130). На высоком месте стоит Кавкач (а)...	191
202(205). В поле обед я несу (а).....	174	224(129). Я – зеленый росток (а).....	192
203(51). Полюбила, пойду в горы (а).....	175	225(95). В саду поспел абрикос (з).....	193
204(151). Умру за тебя (б).....	176	г) На расстоянии трех тонов (квартовое соотношение)	
205(125). Конюшню плитми замостил (а,б)....	176	226(98). Девушка я, сирота (л).....	194
206(15). Стою, не могу идти (а).....	177	227(147). Девушка, ты бедовая (а).....	195
в) На расстоянии двух тонов (терцовое соотношение)		228(97). Я – Косто из Баязда (х).....	196
207(12). Облачно, но нет дождя (а).....	178	229(169). Косы твои, косы (а).....	197
208(38). [Тебя я увидел (а)].....	179	230(33). Шестувуй, шестувуй (а).....	197
209(25). Я с гор еозвращался (а).....	180	231(100). Стоит брат под деревом (а).....	198
210(208). Вставай, матушка жениха (в).....	181	232(101). Девушка, сваты пришли (в).....	198
		233(235). Блуждаю я, безутешная (е).....	199

ԱՅԲՐԵՆԱԿԱՆ ՑԱՆԿ
(Նշված են նրգերի համարները)

Ալազյազ գլխիս դուժան և դառել.....	103	Գյուժրվա միջի վանքը.....	171
Ալամ-սալամի յարո.....	29	Գճացի կալլ.....	88
Ալ ու ալվան ես առել.....	71	Գճացի ջուրը՝ ջրի.....	100
Ալս, լոթի Մարան.....	211	Գուքանը հաց եմ տանում.....	201
Ալս, լոթի Մարան.....	37	Գուքանը հաց եմ երդում.....	202
Աղբեր մ'ունիմ Աղասի.....	148	Գուքանը վարափոսիմ.....	144
Աղբերս գացել երևան.....	73	Դար ի վեր ջուր և զնում.....	198
Աղջի, արի քե Ֆաս առնեմ.....	186	Դե գյուլում, մա, մա.....	7
Աղջի, արի քե Ֆաս առնեմ.....	50	Դե էլ, լրմամ.....	175
Աղջի, հարսնառդ եկավ.....	232	Դե քելի, Մարան, ջան.....	35
Աղջիկ, ճագերով.....	43	Դյուս արի.....	18
Աղվես զնաց, մտավ քաղաց.....	157	Դոճ, դոճ, դոճ, գյուլում յար.....	177
Աղվեսդարը, յար, քել և.....	121	Դուն շորորա, Շողոր քամ.....	147
Աման, մեր մարդը.....	185	Դու լուսնակ ես.....	32
Աման յարո.....	28	Դու մտել ես դոշակին.....	184
Աման, օյ.....	182	Դուտ քաց արեք.....	136
Ամպել ա՛ թոճ չի գալիս.....	207	Ելա սարերը սեյրան.....	21
Ամպել և կամար-կամար.....	51	Ելեք, աղբեր.....	130
Ամպել և կամար-կամար.....	84	Ելեք, աղբեր.....	178
Ամպել ա՛ ձուն չի գալիս.....	65	Ելեք չայիքները.....	89
Ամպել ա՛ ձուն չի գալի.....	170	Եկար, մեր դոճով անցար.....	138
Ամպել ա՛ ձուն չի գալի.....	155	Ես աղջիկ եմ՝ քաղի պե՛ս.....	142
Այ աղջիկ, ծամով աղջիկ.....	33	Ես աղջիկ եմ, հեր յունեմ.....	226
Այ սոմալար.....	162	Ես էլ կուզեմ.....	66
Այ տղա, դուն ասա.....	110	Ես էլ կուզեմ.....	48
Այ տղա, հերովմ արի.....	197	Ես Կոստոն եմ Քայսազիդի.....	228
Այ տղա, սև չովխավոր.....	220	Վայ լե, լե, լե. Ես դարդիք եմ.....	57
Աստված անող, անժամանակ.....	111	Ես մի կանաչ խիյար եմ.....	224
Աստված քու աղբեր պահի.....	23	Ես մարալ, դու քերթան.....	17
Արազը հեշտացել և.....	83	Ես սարեն կուզայի.....	209
Արազն եկավ լափ տալեն.....	38	[Ես քեզ տեսա].....	208
Արազն եկավ լափ տալեն.....	19	Երևան քաղ եմ արել.....	56
Արդ ցմծացեք.....	45	Երևան՝ չարսու քազար.....	199
Արևն ատավ սարն ի վեր.....	80	Երի, երի, երի քան.....	179
Արի գնանք՝ մեր տունը տես.....	156	Երկեն զոճը սալեր եմ.....	205
Արի եղբանք սար՝ սճի.....	143	Երկնքից անցավ խազը.....	183
Արտրդ զնաց գեղանը.....	10	Ջիլնն, Ջիլնն.....	173
Բաղուժն կա քաղմանչի.....	187	Ջի՛ն՛ ու զի՛ն՛.....	64
Բաղուժն ծիրան.....	225	Ջի՛ն՛ ու զի՛ն՛.....	115
Բերրի թողր ավագ և.....	169	Ջուր զնաց.....	70
Բերզենի քան, բերզենի.....	159	108(196). Ես դիմ աղքյուր և.....	108
Բյուլբյուլի քաղը.....	174	Ես յանը ուրքի.....	47
Գարուն ա՛ ձուն և արել.....	27	Ես յանը ուրքի.....	1
Գարունը հոր և քացվել.....	145	Ես յանը ուրքի.....	2
Գացեք քերեք թագվորաներ.....	193	Լե, լե, լե, Ես իմչ.....	55
Գացի արտեր.....	72	Ես օր աշուն ի.....	87
Գետան ջուրը սառել է.....	14	Ես օր ուրբաք ի պաս ի.....	11
Գյուլյա Օլյուժ.....	93	Ես օր ուրբաք պիտեր.....	120
Գուլլուջի քարեր.....	218	Էրվես դու, վառվես.....	24
Գյուլլի՛ չիքն հուսնդի.....	99	Ընկա քաղե քաղ.....	233
		Ընկերով կայնած թուլեն.....	106

Թաք տանելիմ.....	8	Մայրամ կանչեք	102
Թագավորի մեր, դուրս արի.....	196	Մայրիկ, ես գնում եմ	164
Իմ աղբեր ծառան տակին.....	86	Մարալո	30
Իմ աղբեր ծառան տակին.....	231	Մարալո	31
Իջեք շայիրները!	49	Մարալո	44
Իմ յարը հանդիմ տեսա.....	168	Մարե, մարե	114
Իրիկվան մուրը կոխեց.....	153	Մեղքի ծիծը կապուտ.....	79
Լեզուս չի խոսում, լալ եմ.....	97	Մեր դասնը խնկի ծառ.....	146
Լե, լե, յաման.....	105	Մեր բազմորին իմչ պիտաներ.....	192
Լուսնակ ես անպի միջին.....	94	Մեր բազմորն էր խաչ.....	194
Լուսնակն անուշ.....	165	Մեր բազմորն էր խաչ.....	195
Խաղ ասեմ խաղի գլխին.....	22	Մեր բազմորն էր խաչ.....	219
Խեչոն գնաց Բայազեդ.....	135	Մեր բազմորն էր խաչ.....	68
Խրոստ էր.....	75	Մեր բազմորն էր խաչ.....	12
Շալ էրա.....	154	Մեր խնկեմի ծառը.....	181
Շաղիկ ես՝ քու ալեմ եմ.....	107	Մեր տուն՝ ձեր տուն.....	117
Շաղիկ ես.....	158	Մի ճար արա.....	180
Շաղիկ ըսեմ ու շարեմ.....	109	Մի ճար արա.....	132..
Օ, յար: Շաղիկ, Շաղկեկանա ես.....	125	Մյնթանա ունիմ՝ մուլ ա.....	133
Շաղիկ ունեմ՝ շատ բաց ա.....	119	Մշու սարեր մշուշ էր.....	128
Շաղկեկանա ձորեմ եմ.....	95	Մտակ տունը, փակեց դուռը.....	96
Շամերդ, ծամերդ.....	229	Մը քորսե տամինա.....	69
Շատի տակին կար կանեմ.....	9	Յաման, ամի.....	190
Շարավել եմ՝ ցուր չկա.....	212	Յաման, ամի.....	191
Շայմել եմ՝ զալ չեմ կարա.....	206	Յաման, ամի.....	42..
Կասկել ես կարմիր ճարտա.....	98	Յաման, ամի.....	53..
Կասպուտ քոտակ հեծել եմ.....	200	Յաման, ամի.....	63..
Կարավ եմ.....	214	Յայի ծաղիկ, Գյուլիզար.....	124
Կարգավն ա կայմել քարին.....	26	Յայու միջին խաղում էր.....	160
Կողբա բերդը բեր ա.....	166	Յայու միջին խաղում ես.....	161
Հարրբան.....	91	Յար, արի, յար.....	222
Հարրբան.....	60	Յարտո եմ.....	116
Հարրբան.....	61	Յարտո եմ.....	101
Հարրբան.....	54	Նա լուս էր.....	85
Հարրբան.....	90	Նամիկ, մանամիկ.....	139
Հակոբին սիրիք	վայ լե, լե.....	Նամիկ, մանամիկ.....	140
Հանդեմ գաս.....	67	Նար, գյուլում.....	163
Հազար երմակ էր.....	123	Նետտորը գնաց Մարգարի գեղը.....	52
Հավար Ջուր.....	118	Շողոյիկ մորջուրն եկել է.....	126
Հավիք կովեցնելու եղանակ.....	221	Ոսկե մատմիք մատմորիս.....	215
Հո տալլո քան.....	74	Որդին ասաց.....	78..
Հըն դը լեմ, օ տալլո.....	137	Չինար ես, կետանալ մի.....	213
Հոյ, յար, ազիզ յար.....	189	Պզտի աղջիկ, զալլոմ ես.....	227
Հով այվանին քնել ես.....	13	Ջանի, ման.....	36
Հով արա, սարեր.....	82	Ջուրը խմել եմ.....	152
Հով, հով, հովն ըմկալ.....	149	Ջուր կուգա վերին սարեմ.....	3.....
Հովն անուշ.....	131	Ջուր կուգա վերին սարեմ.....	4
Չյուն ա գալի.....	15	Սարեմ եկավ ձիավոր.....	217
Չուն դնեմ քակեմ, խաչեմ.....	16	Սարերու սեյրամլի, յար.....	141
Չուն դնեմ քակեմ, խաչեմ.....	188	Վայ լե, լե. սևալոր Մատան.....	176
Ղարիք եմ՝ տեղս քար ա.....	122	Սիրում Արագ, քան Արագ.....	41
Ղարսա բերդի պլամը.....	76	Սիրումի քունը տարալ.....	46
Ղուրմի յորդան.....	58	Սիրում Շաման.....	62

Սիրուն ցան.....	34
Սոնա յար.....	172
Վարդ կոշիկս.....	5
Վեր էլի.....	210
Վրան են զարկել սարին.....	129
Վայ լն, լն... Էրվնս դու, վատվես.....	24
Վայ լն, լն... Հակոբին սիրելի.....	25
Տարան Նուրբարս.....	113
Տիգրան աղի մատի օղը.....	59
Տղա, տղա, մեր տղա.....	216
Տո, գեշ կնիկ.....	151
Տվել եմ, կելնեմ սարը.....	203
Տուն արի.....	6

Տուն են շինե գետոց բերան.....	39
Տուն են շինե գետու բերան.....	104
Ուն կերևար, ծուն կերևար.....	167
Փափուրի ցան.....	150
Քամին ելավ երան-երան.....	40
Քամին փչեց.....	134
Քանաքեռ բամձր տեղ ա.....	223
Քեզի կասեն հեռի խարս.....	127
Քելե,քելե, քեյքով աղջիկ.....	230
Քելե, քելե, քեյքով աղջիկ.....	81
Քըշ, տարին օտար.....	92
Օլիկ-մոլիկ մի յարո.....	112
Օ, յար.....	125

ԿՈՄԻՏԱՄ
ԵՐԿԵՐԻ ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ
XIII ՀԱՏՈՐ

Հրատ. խմբագիր՝
Ալ. Փահլևանյան

Սրբագրիչ՝
Հ. Պիկիչյան

Չայնանիչերի համակարգչային շարվածք՝
Գ. Գյոդակյան

Տեխնիկական խմբագիր՝
Գ. Գասպարյան

Տպագրված է «Տիգրան Մեծ» հրատարակչության տպարանում